

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Kristýna Hausnerová

Edukace dětí, mládeže a dospělých osob v ČR prostřednictvím pastorační
na základě působení a díla Františka Lízny

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím literatury uvedené v seznamu literatury.

Olomouc, 18.6.2013

.....

vlastnoruční podpis

Děkuji doc. Mgr. Štefanu Chudému, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, za poskytované rady a připomínky. Poděkování patří také Páteru Františku Líznovi za obětavou spolupráci při sběru informací o jeho životních poutích.

„Z těch uplynulých dvaceti let jsem smutný. Protože mé naděje z prvních týdnů po listopadu se nenaplnily. Ale jsem přitom mimořádně šťastný člověk, že komunismus padl. Je to paradoxní, ale jsem smutný i šťastný dohromady.“

František Lízna

OBSAH

| | |
|---|-----------|
| Úvod..... | 7 |
| TEORETICKÁ ČÁST..... | 9 |
| 1. Základní pojmy..... | 10 |
| 2. Současný stav edukace dětí, mládeže a dospělých osob prostřednictvím pastorace..... | 13 |
| 2.1 Edukace, pastorace a sociální práce v charitě..... | 13 |
| 2.1.1 Současná katecheze, její formy a metody..... | 15 |
| 2.2 Edukace dětí předškolního věku v charitních službách a v prostředí církve..... | 18 |
| 2.2.1 Edukace dětí školního věku v charitních službách a v prostředí církve..... | 19 |
| 2.2.2 Edukace mládeže v charitních službách a v prostředí církve..... | 22 |
| 2.2.3 Edukace dospělých osob v charitních službách a v prostředí církve | 27 |
| 2.3 Dobrovolnictví jako fenomén..... | 30 |
| 3. Páter František Lízna..... | 34 |
| 3.1 Působení v období normalizace..... | 35 |
| 3.2 Kaplan ve věznici..... | 37 |
| 3.3 Poutník..... | 38 |
| 3.4 Spisovatel..... | 39 |
| 4. Publikační činnost Pátera Františka Lízny..... | 40 |
| 4.1 Musím jít dál..... | 40 |
| 4.2 Šel jsem však vytrvale..... | 42 |
| 4.3 Vstávám a pokračuji v cestě..... | 43 |
| 4.4 Pouť za sv. Kateřinou Sienskou..... | 44 |
| 5. Význam Pátera Františka Lízny pro společnost..... | 46 |
| 5.1 Ceny a udělená vyznamenání Páteru Františku Líznovi..... | 47 |
| 5.2 Organizace a instituce, s nimiž Páter František Lízna spolupracuje..... | 47 |
| 5.3 Osvětová činnost Pátera Františka Lízny – besedy, přednášky..... | 47 |
| PRAKTICKÁ ČÁST..... | 49 |
| 6. Výzkum..... | 50 |
| 6.1 Metodologie výzkumu..... | 50 |
| 6.2 Charakteristika výzkumného vzorku..... | 51 |
| 6.3 návratnost dotazníků..... | 52 |
| 6.4 Vyhodnocení otázek dotazníku..... | 54 |
| 6.5 Zhodnocení výzkumu..... | 96 |

| | |
|------------------------------|-----|
| 7. Závěr | 97 |
| Seznam literatury..... | 99 |
| Seznam použitých zkratk..... | 102 |
| Seznam obrázků..... | 103 |
| Seznam tabulek..... | 104 |
| Seznam grafů..... | 105 |
| Seznam příloh..... | 106 |
| Příloha č. 1..... | 107 |
| Příloha č.2..... | 108 |
| Anotace | |

Úvod

Ke zpracování tématu diplomové práce mě přivedl zájem o hlubší poznání života a díla tohoto významného představitele církve. František Lízna mě oslovil svým zajímavým životním příběhem poprvé v červnu roku 2010. Tehdy páter Lízna besedoval v bývalém augustiniánském klášteře ve Šternberku se zaměstnanci Charity Šternberk o svých poutích, o víře, o spolupráci s trestanými lidmi, osobami bez přístřeší a romskou komunitou. Po besedě jsem měla možnost setkat se s Františkem Líznou soukromě. Získala jsem řadu zajímavých informací, vyslechla jsem jeho názory na výchovu, náboženství, mezilidskou komunikaci a soužití s lidmi obecně. Přestože se jednalo o mé první setkání s panem Líznou, oslovil mě svým poutavým vyprávěním a lidskostí. Motivoval mě a povzbudil pro další činnost v mém tehdejší náročném zaměstnání. Nezapomenutelným okamžikem pro mě bylo darování jeho knihy *Pout' za Svatou Kateřinou Sienskou* s věnováním. Dárku si dodnes vážím a kniha má své místo v mé knihovně.

Pro představení osobnosti Františka Lízny je nutné uvést několik důležitých informací. Páter František Lízna je významným jezuitským knězem zabývajícím se mimo konání bohoslužeb zejména pastoračí Romů, osob ve výkonu trestu a osob bez přístřeší. Do povědomí širší veřejnosti se zapsal opakovaným odnětím svobody a zákazem konání kněžské služby za totality, podepsáním Charty 77, účastí na poutích po Evropě a v neposlední řadě získáním Řádu Tomáše Garriguea Masaryka za zásluhy o demokracii a lidská práva. Je nositelem Ceny Františka Kriegla za práci ve vězeňství. Této oblasti se věnuje dodnes, působil také v několika věznicích, naposledy ve věznici na Mírově. Pro mnohé, kterým je osobnost Františka Lízny známá, může být páter Lízna vzorem v boji s rakovinou, kterou přemohl z velké části díky své víře a uskutečněným poutím. V současné době působí jako duchovní správce ve farnosti Vyšehorky. Farnost Vyšehorky je součástí Olomoucké Arcidiecéze, spadající pod děkanát Zábřeh a leží v blízkosti věznice Mírov.

Brněnské nakladatelství Cesta vydalo Františku Líznovi celkem čtyři knihy. Rozbor díla Františka Lízny je uveden ve třetí kapitole. Zde jsou všechny tituly podrobněji zmíněny. Je důležité poznamenat, že František Lízna velmi často beseduje s veřejností nejen o uskutečněných poutích a jeho pestré životní dráze, ale především o hledání životního poslání.

Diplomová práce je rozdělena na praktickou a teoretickou část. Teoretická část je zaměřena na seznámení s osobností Františka Lízny. Jsou zde popsány jeho životní etapy a role, které v průběhu života zastával. Další součástí je nastíněna publikační činnost, jeho přínos pro společnost, pastore a edukační činnost. Častým tématem v těchto kapitolách je řešení krizové situace. Krizovou situací je myšlena vážná nemoc, rodinné problémy, ohrožení sociálním vyloučením, sociální problémy, odnětí svobody, výkon trestu, návrat do majoritní společnosti po výkonu trestu a další významné skutečnosti v životě člověka. Z tohoto je patrné, že pastore a edukace úzce souvisí se sociální prací. Tento aspekt je v práci zohledněn tím, že je zde zahrnuta zmínka o činnosti charity, která spolupracuje a úzce navazuje na činnosti Františka Lízny. Důležitými momenty pro zpracování teoretické části diplomové práce byla přímá účast na pastoraci, při výuce náboženství na základní škole.

Na základě rozhovorů s pastoračními asistenty, knězi, jáhny, kaplany, sociálními pracovníky, psychologem a prostřednictvím analýz sociální práce byly zhotoveny dvě kazuistiky sloužící k demonstrování nutnosti zabývat se v průběhu spolupráce pastorační péčí u osob věřících i bez vyznání. Tyto jsou již obsaženy v praktické části diplomové práce. Součástí praktické části práce je také anketa. Anketa je zaměřena na získání informací od osob působících v církevních institucích. Anketa byla určena pro kněze, jáhny, kaplany, pastorační asistenty a učitele náboženství. Otázky jsou zaměřeny na znalost díla Františka Lízny a využití jeho odkazů v praxi, na pastorační činnosti, využití pomůcek při spolupráci s dětmi, mládeží a dospělými osobami. Výsledky ankety, analýza a vyhodnocení jsou uvedeny v praktické části diplomové práce.

Cíl práce:

Cílem diplomové práce je pomocí kvalitativního výzkumu provést analýzu využití poznatků z díla a působení jezuitského kněze P. Františka Lízny v edukaci dětí, mládeže a dospělých osob v náboženství a pastorační činnosti.

Dílčí cíle diplomové práce:

- seznámit se obecně s pastorací
- seznámit se s životem a dílem Pátera Františka Lízny
- zpracovat jeho biografie včetně krátkého seznámení s jednotlivými díly

TEORETICKÁ ČÁST

1. Základní pojmy

Na edukaci dětí, mládeže a dospělých osob na základě pastorační práce můžeme pohlížet z několika možných hledisek. Pastorační práce a pastorační činnost jsou pojmy, jež můžeme vysvětlovat mnoha přístupy. Vždy je to o tom, že je zmíněná definice zaměřena k člověku. V první části kapitoly jsou objasněny základní i další klíčové pojmy použité v diplomové práci. Pojmy pastorační práce, pastorační asistent jsou specifické pro oblast teologickou, oproti tomu pojmy dítě, mládež, edukace spadají do pedagogiky a psychologie.

Pastorační práce

Pastorační práci vysvětluje Opatrný (2001) nejen jako činnost péče o nemocné, udílení svátostí nebo duchovní vedení. Pastorační práce znamená zabývat se osobami v jejich konkrétních životních podmínkách, v určité situaci a určitém historickém a kulturním kontextu. Posláním pastorační práce je „řešit, pomáhat a podporovat lidi s konkrétními problémy a ukazovat jim světlo a sílu evangelia.“ (Opatrný 2001, s. 9)

Pastorační péče

Pastorační péči v širším kontextu vymezuje Opatrný (2005) jako jednání s člověkem, kterého respektujeme, přistupujeme k němu z pozice věřících, doprovázíme jej v jeho nesnázích, nemoci, utrpení, nebo umírání. Úkolem je pastorační práce je pomoc k důstojnému zvládnutí jeho životní situace včetně umírání na úrovni křesťanské víry s možností jejího rozvoje.

Pastorační asistent

Podle Opatrného (2001) označujeme pastoračním asistentem laika, který je nějakým způsobem zapojen do pastorační práce.

Katecheze

Podle Albericha, E., Dřímala L. (2008) můžeme katechezi chápat jako sdělování náboženského obsahu. Člověk se učí pravdě víry, normám, modlitbám, chování v kostele při mši svaté a jejímu obsahu.

Páter

Pojmem páter označujeme katolického kněze. Používá se ve zkratce P. před jménem. V diplomové práci bude využíváno P. František Lízna.

Dítě

Úmluva o právech dítěte přijatá dne 20. listopadu 1989, vymezuje dítě jako osobu mladší 18 let, pokud nedosáhla podle právního řádu zletilosti dříve (Čl. 1 Úmluvy). Děti můžeme dále charakterizovat podle jednotlivých vývojových období. Čáp, J., Mareš, J. (2001) vymezuje předškolní věk od tří do šesti let, mladší školní věk od šesti do deseti, jedenácti let. Následuje prepuberta, to je období přibližně mezi jedenáctým a třináctým rokem, puberta pak obvykle probíhá mezi třináctým patnáctým a dvacátým rokem.

Mládež

Mládež, můžeme vymezit různými věkovými kategoriemi, a to v souvislosti s nastavením definicí podle jednotlivých, které s mládeží spolupracují. Odlišně vymezuje časově mládež pedagog, sociolog či psycholog. Pro účel diplomové práce považujeme osobu do 18 let.

Adolescent

Období adolescence volně navazuje na období puberty. Časově se dá vymezit přibližně mezi patnáctým a dvacátým rokem. Adolescence má zpravidla klidnější průběh než puberta. *„Zdaleka to však není období bezproblémové. Zahrnuje dva důležité mezníky sociálního vývoje: mladistvý končí povinnou školní docházku a v druhé polovině adolescence může být vyučen, maturovat na střední odborné škole nebo na gymnáziu, vstoupit do zaměstnání nebo na vysokou školu určitého směru.“* (ČÁP, J., MAREŠ, J. 2001, s. 236)

Dospělá osoba

Dospělost jako vývojové období osobnosti má své specifické znaky, problémy, vývojová stádia. Dospělost můžeme podle věku rozdělit na tři období:

- „*raná, časná dospělost (přibližně od 20 do 30 let);*
- *střední dospělost (přibližně od 30 do 45 let);*
- *pozdní dospělost (přibližně od 45 do 60-65 let)“*

(ČÁP, J., MAREŠ, J. 2001, s. 238)

Edukace

„V pedagogickém a andragogickém významu pokrývá pojem edukace všechny druhy formálního a neformálního vzdělávání, včetně vzdělávání dospělých. Pojem edukace je používán v moderní pedagogické vědě jako vhodnější než tradiční výraz „výchova a vzdělávání“, který se vztahuje pouze k řízeným vzdělávacím procesům v prostředí školy.“
(PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. 2012, s. 85)

2. Současný stav edukace dětí, mládeže a dospělých osob prostřednictvím pastorace

Zabývat se edukací dětí, mládeže a dospělých osob prostřednictvím pastorace je úkol, který se dá rozčlenit do několika úrovní. Existují patřičné dokumenty, normy a pravidla, která upravují funkci pastorace v církevním prostředí. Toto prostředí je úzce propojeno nejen se sociální prací, ale také se vzdělávací politikou a vzdělávací soustavou v České republice.

2.1 Edukace, pastorace a sociální práce v charitě

Křesťanství stálo u zrodu sociální práce jako takové v celé Evropě. Historie sociální práce spadá hluboko do minulosti. V průběhu staletí začala církev budovat jednotlivé ústavy, které poskytovaly pomoc nemocným a potřebným bez přístřeší (Matoušek, 2007). Dnes, kdy je značné množství neziskových organizací poskytujících sociální práci je vhodné si uvědomit, že z velké části jsou tyto služby poskytovány církevními organizacemi. Mezi nejznámější patří právě Česká katolická charita, užívá se název Charita Česká republika. Zřizuje ji Česká biskupská konference. Charita Česká republika (dále jen charita) se skládá ze dvou arcidiecézních charit (Praha, Olomouc) a šesti diecézních charit (Brno, Ostrava - Opava, České Budějovice, Hradec Králové, Plzeň, Litoměřice). Ty se dále dělí na oblastní, městské a farní charity. Mezi další významné poskytovatele sociálních služeb v České republice na poli církve patří Diakonie Českobratrské církve evangelické, ADRA, Armáda spásy.

Charita poskytuje široké spektrum sociálních služeb. Velmi často se prolínají s duchovní službou, není to však podmínkou. Jednotlivá zařízení mají svá specifika, jasně stanovená pravidla, normy poskytování sociální služby vytvořené podle standardů kvality sociálních služeb, jež byly vydané Ministerstvem práce a sociálních věcí. Registrované sociální služby poskytují zdravotní služby, sociální služby, edukační činnosti, osvětovou a přednáškovou činnost, odborné sociální poradenství, pastorační činnost, zájmové a volnočasové aktivity, sbírky a různé formy pomoci potřebným.

Sociální služby vymezuje Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. jako činnost, nebo soubor činností, které zajišťují pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.

Charita zabezpečuje služby, které jsou zřizovány také státem, kraji, obcemi. Má však mnohem širší pole působnosti a může tak nabídnout služby, pomoc, kterou stát neposkytuje. Z tohoto je patrné, že charity jako samostatné organizace doplňují síť sociálních služeb v republice. K poskytování sociálních služeb je podle Zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů nutná registrace u Ministerstva práce a sociálních věcí. Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. jasně definuje poskytované sociální služby. Tento přehled je uveden v **Příloze č.1.**

Charita Česká republika nabízí společnosti rozmanité formy pomoci a podpory. Pro orientaci je na webových stránkách organizace uveden vyhledávací formulář, podle kterého je možné jednotlivé služby vyhledat a zjistit si o nich řádné informace. Přístup k formuláři je z: <http://www.charita.cz/cinnost-v-cr/sluzby/>.

Za zmínku stojí také fakt, že charita jako celek může poskytovat více než čtyřicet typů služeb. Jednotlivé služby jsou uvedeny tamtéž. Podle zmíněného vyhledávacího formuláře jsem došla k závěru, že cílová skupina charity je velmi rozsáhlá. Uvedené body se mohou samozřejmě vzájemně prolínat. Podle závažnosti situace osobnosti na úrovni a primárních potíží pak bude osoba žádající o pomoc či podporu zařazena do určeného programu pomoci. Jednodušeji řečeno, jedna osoba může představovat několik typů cílové skupiny. Na pracovních institucích pak záleží jejich rozdělení a přidělení nejvhodnější formy pomoci. **Pro ilustraci zde uvádím z formuláře výčet jednotlivých potenciálních klientů charity:**

- senioři; osoby se zdravotním postižením; osoby s tělesným postižením; osoby se zrakovým postižením; osoby se sluchovým postižením; osoby s mentálním postižením; osoby s kombinovaným postižením; osoby s jiným postižením; osoby s chronickým onemocněním; osoby s chronickým duševním onemocněním; osoby v krizi; rodiny s dítětem/děťmi; osoby bez přístřeší; děti a mládež od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy; osoby do 26 let věku opouštějící školská ústavní zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, případně propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby; osoby ohrožené sociálním vyloučením nebo žijící v sociálně vyloučených komunitách; etnické menšiny; imigranti a azylanti; oběti domácího násilí; oběti trestné činnosti; oběti obchodu s lidmi; osoby komerčně zneužívané; osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách; osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jím jsou ohroženy; pachatelé trestné činnosti; osoby (pre) terminálně nemocné; rodiče na rodičovské dovolené; osoby znevýhodněné na otevřeném trhu práce; osoby dlouhodobě nezaměstnané. Pro všechny klienty – uživatele služeb uvedených výše poskytují charitní instituce zdravotní, sociální, edukační a poradenské služby. Jejich formy a metody práce se liší, mají však stejný základ. Aktivní pomoc člověku.

2.1.1 Současná katecheze, její formy a metody

Pojem katecheze byl vysvětlen v úvodu, nyní se můžeme seznámit s jejími formami a metodami. „*Organizační forma výuky je vnějším rámcem vyučovacího procesu. Obrazně je možno ji nazvat architekturou a stavbou výuky. V rámci určité organizační formy je možné realizovat obsah výuky různými metodami výuky s použitím různých materiálních či dalších nemateriálních prostředků. Volba organizační formy výuky ovlivňuje nejen činnost učitele, ale i činnost žáků a výsledky výuky.*“ (Obst, Otto 2006 s. 63)

Dělení organizační formy výuky podle Obsta (2006):

- individuální vyučování – tato forma se v současnosti využívá zejména v základní umělecké škole, na konzervatoři;
- hromadné vyučování – zaváděl již Jan Amos Komenský; žáci byli zařazováni do tříd podle věku, školní vyspělosti; považujeme je za běžné formy výuky
- smíšené formy vyučování – kombinace individuálního a hromadného vyučování; tzv. individualizovaná výuka, která má prostor pro respektování individuálních zvláštností žáků, studentů

Při výuce náboženství mají učitelé prostor pro využití všech tří forem výuky. Katecheze využívá aspekty z historie i současnosti. Katecheti využívají tradiční i moderní metody výuky.

Obst (2006) jasně definuje pojem metoda výuky. Metodu výuky můžeme chápat jako model činnosti učitele, který je realizován vzájemným působením učitele a žáka, při které dochází k očekávanému osvojení učiva a k dosažení stanovených výukových cílů. Metody se dále dělí do kategorií. Pro potřeby diplomové práce a uvedení do problematiky katecheze, jejich forem a metod postačí přehled využívaných metod výuky. V případě katecheze, hodin náboženství to bývá především přednáška, výklad, problémový výklad, diskuze o problematice, didaktické hry, rozhovor, významnou úlohu mívá tzv. heuristický rozhovor. „*Heuristický rozhovor – učitel klade žákům problémové otázky, ale odpovědi na ně formují žáci sami na základě myšlenkové a psychomotorické činnosti. Učitel nastolí problémovou situaci, určí problém a hypotézy vytyčují žáci sami na základě otázek učitele.*“ (Obst, Otto 2006 s. 75)

Nabídka katechetických pomůcek je podle mého názoru pestrá. Od knih a didaktických her pro děti po knihy, ze kterých si čtou rádi i dospělí čtenáři. Více je toto téma rozšířeno v praktické části diplomové práce. Součástí ankety jsou otázky zjišťující spokojenost osob působících v církvi s nabídkou titulů pro katechezi. Výsledky ankety jsou zaznamenány v kapitole 8.1 Výsledky ankety.

Při sběru informací potřebných ke zpracování diplomové práce jsem měla možnost setkat se s množstvím materiálů ke katechezi. Některé knihy a pomůcky jsem si prohlédla přímo při výuce náboženství dětí základních škol. Velmi často učitelé náboženství, katecheti, kněží, pastorační asistenti využívali nabídky Centra pro Katechezi v Brně a v Olomouci. V nabídce je pestrá škála obrázkových knih s biblickými příběhy, ale také zajímavé a interaktivní hry pro děti. Ocenila jsem nabídku on-line her a omalovánek pro děti s českými i světovými světcí a dalšími významnými postavami spojenými s církví a její historií.

Interaktivní hry pro děti dostupné na webových stránkách Centra pro katechezi Olomouc obsahují například povídání o životě sv. Pavla. Tato hra má pět dílů a obsahuje příběh a on-line skládačku vytvořenou z obrázku příběhu. Příběhy jsou k dispozici například na webové adrese <http://katechet.cirkev.cz/katecheze/on-line-nabidka/>. Při účasti na výukách náboženství jsem byla mile překvapená pestrostí nabídky pro děti. Po poslechu biblického příběhu, nebo po úspěšném kvízu si mohly děti na počítači vybarvit on-line omalovánku nebo si zahrát on-line pexeso. Tuto inovaci a přístup katechetů ve výuce náboženství oceňuji. Pakliže se využívají informační technologie hojně i v běžné výuce na základních školách, nevidím důvod, proč by tomu nemohlo být stejně i při výuce nepovinného předmětu – výuce náboženství. Děti tak neztrácejí kontakt se svými vrstevníky a mohou se pobavit a vzdělávat prostřednictvím kvalitně zpracovaných interaktivních her.

Mimo hry přístupné na internetu jsou v nabídce katechetických center také karetní hry pro děti (Kvarteto, Černý Petr), tištěné omalovánky, samolepky, sborníky s myšlenkami na každý den, různorodé časopisy.

„**Cesty katecheze – revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku**“, dostupný na <http://katechet.cirkev.cz/katecheze/casopisy/casopis-cesty-katecheze/>. Tento časopis je určený zejména pro kněze, učitele náboženství, katechety, animátory diecézí v České republice i pro odbornou veřejnost. Časopis je velmi inspirativní, vychází jako čtvrtletník.

V tomto duchu se nese také časopis vydávaný nakladatelstvím Krystal OP. Časopis „**Salve, revue pro teologii, duchovní život a kulturu**“ je odborný časopis. Nabízí dospělým lidem otázky k přemýšlení, rozjímání o víře, teologii i kultuře současnosti. Zde jsou publikovány články také od zahraničních autorů z Polska, Německa a Velké Británie.

Časopis „**Teologické texty**“ vychází pouze čtyřikrát do roka. Informuje čtenáře odborníky i laiky z různých oblastí života člověka. V článcích se autoři zabývají zajímavými osobnostmi, aktuálními tématy v církvi, kulturou. Časopis obsahuje také recenze knih a publikací určených nejen ke katechezi. Zajímavá je u tohoto časopisu jeho historie. Vycházel od roku 1978 samizdatově. Tato archivní i aktuální čísla časopisu jsou dostupná na webové adrese <http://www.teologicketexty.cz/casopis>.

Časopis „**Duha**“ je určen dětem školního věku. Je to čtrnáctideník, který vychází pouze od začátku školního roku do konce školního roku, tedy od září do června. Časopis bývá využíván jako pomůcka k výuce náboženství. Časopis je podobně koncipován jako časopis Nezbeda. Obsahuje množství obrázků, příběhů, plakáty, hádanky, křížovky, vtipy pro děti. Ukázky z časopisu jsou dostupné na adrese <http://www.mojeduha.cz/clanky/cislo>. Časopis má i vlastní webové stránky www.mojeduha.cz.

Příjemným zjištěním byl fakt, že se nezapomíná ani na dospívající dívky v prostředí církve. Vychází dívčí časopis s příznačným názvem „**IN! Dívčí svět**“. Časopis má velký potenciál. Dá se říci, že je jakousi alternativou komerčních časopisů pro dívky ve věku 12-16 let. Dívky zde naleznou rubriky zaměřující se na lásku a vztahy, naleznou zde rozhovory se zajímavými osobnostmi nejen z prostředí církve, ale také s osobnostmi z oblasti sportu, kultury, a další. Dalšími rubrikami jsou Víra, Buď in, Kulturní invaze a další, kde se dívky dozvídají novinky z různých oblastí. Časopis je možnost shlédnout v elektronické podobě na webové adrese <http://www.in.cz/>.

Nejen pro zvědavé děti a mládež, ale také pro dospělé populaci je dostupný časopis vycházející šestkrát ročně s příznačným názvem „**Šalamounky**“. Časopis, jak už z názvu vypovídá, obsahuje kvízy, křížovky, osmisměrky, sudoku. Stejně jako časopisy tohoto typu mohou odběratelé časopisu soutěžit o zajímavé ceny. Tyto časopisy jsou například k odběru ve všech pobočkách Karmelitánského nakladatelství v České republice.

Redakce Zlín vydává od roku 1992 časopis pro děti s názvem „**Nezbeda**“. Časopis je určen pro dívky a chlapce školního věku a jeho součástí je i příloha pro děti předškolního věku s názvem Cvrček. Tato příloha obsahuje komiksy, pohádky, vystřihovánky, modlitby pro děti, témata k zamyšlení, ale také kvízy a drobné slovní hříčky. Oceňují také tzv. okénko pro rodiče, kde je prostor pro situace k zamyšlení. Časopis je také dostupný na webové adrese: <http://www.casopisnezbeda.cz>.

2.2 Edukace dětí předškolního věku v charitních službách:

Vágnerová, M. (2000) vymezuje předškolní období třetím až šestým rokem života dítěte. V předškolním věku se dítě začíná odpoutávat od bezprostředního vlivu rodiny a dospělých osob. Dítě předškolního věku navazuje vztahy s vrstevníky. Mezi vrstevníky panuje rovnocenný vztah, tzn., že partneři jsou si rovni. Vztah s vrstevníkem poskytuje dítěti předškolního věku podstatně méně jistoty než vztah s dospělým.

Laicky můžeme začátek období předškolního věku vymezit vstupem do mateřské školy. Konec období je dán nástupem do základní školy. Věk dětí při vstupu do základní školy se liší. Může to být v šesti, nebo sedmi letech.

Podle Vágnerové, M. (2000) dochází předškolním období ke značnému rozvoji poznávacích procesů, které ovlivňují sebepojetí dítěte. V předškolním věku začíná dítě chápat sebe sama – pociťuje vlastní identitu. Sebehodnocení je však stále závislé na názoru druhých – zejména rodičů. Rodiče ovlivňují děti prostřednictvím emocí – svou citovou vřelostí, požadavky a spokojeností s jejich naplňováním, chováním a slovním vyjádřením vlastního názoru na dítě. Děti v tomto období nejsou zralé v sebepojetí, mají majetnické sklony, sklon k vychloubání, nejsou kritické vůči vlastní osobě. Důležitou složkou dětské identity je potřeba něco vlastnit a přiřazovat věcem vlastnictví. Součástí identity dítěte jsou sociální role, které má dítě ve skupině, v mateřské škole. V tomto věku dochází k vymezení gender role.

„Ačkoli genderová identita je součástí našeho Já, nemusí se některé její komponenty navenek nijak projevit. Genderová role naopak často zahrnuje i vnější projevy, s nimiž se jedinec příliš neztotožňuje. K roli patří i takové projevy, které jsou využívány za účelem ziskosti, nebo jako projev sociální konformity. Určitá část rodové role tedy zpravidla bývá prožívána jako nesouhlasná se sebepojetím, jako ego-dystonní.“ (Janošová, P. 2008, s. 42)

Vhodné edukační činnosti pro děti předškolního věku jsou vymezeny ve vzdělávacích oblastech uvedených v Rámcovém vzdělávacím programu předškolního vzdělávání (dále jen RVP PV) Tento dokument byl vytvořen Výzkumným ústavem pedagogickým v roce 2004. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jej vydalo 15. února 2005. RVP PV byl aktualizován v roce 2009. Jak je uvedeno výše, RVP PV je vytvořen pro mateřské školy.

Instituce poskytující služby dětem předškolního věku z něj však při tvorbě edukačního programu vycházejí. V charitních službách je široká škála služeb pro děti předškolního věku. Často se jedná o sociálně aktivizační služby poskytované v ambulantní formě.

Jako příklad mohu uvést mateřská centra, ranou péči, centra denních služeb pro osoby s mentálním a kombinovaným postižením. K sociální práci mám velmi blízko. Po studiu Střední pedagogické školy v Přerově jsem se neuplatnila ve školství. Mým prvním zaměstnavatelem byla právě Charita Olomouc. Zde jsem působila jako pedagogický pracovník ve „Školce Khamoro (Sluníčko)“ v rámci Střediska pro etnické menšiny a poradenství. Tato služba poskytovala výchovně vzdělávací aktivity dětem předškolního věku ze sociálně vyloučené lokality v Olomouci. „Školka Khamoro“ sídlila přímo v panelovém domě z většiny obydleném romskou komunitou. Díky této činnosti jsem se seznámila s mnoha zajímavými osobnostmi nejen z oblasti katolické církve a navázala jsem četné kontakty s osobami spolupracujícími s touto etnickou menšinou. Zkušenosti i kontakty na odborníky z této oblasti využívám dodnes, kdy spolupracuji s romskými dětmi ve školství. Otázka etnických menšin nabývá stále většího významu. Problémy edukace dětí a mládeže z odlišného sociokulturního prostředí jsou neustálou otázkou k řešení. Školní neúspěšnost není jediným problémem dětí vyrůstajících v tomto nepodnětném prostředí.

V charitních službách je prostor pro edukaci **dětí z odlišného sociokulturního prostředí** – např. v mateřských centrech, sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi, v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež, kde jsou zabezpečovány vhodné volnočasové aktivity, příprava na vyučování, doučování apod.

Děti se speciálními vzdělávacími potřebami využijí potřebnou pomoc, či podporu, v centrech denních služeb, denních nebo týdenních stacionářích, domovech pro osoby se zdravotním postižením, v azylových domech pro matky s dětmi, pracovištích rané péče poskytovaných charitními či církevními institucemi.

2.2.1 Edukace dětí školního věku v charitních službách:

Z běžné pedagogické praxe je zřejmé, že vstup dítěte do školy ovlivňuje další roky edukačního procesu. Bezproblémový a přirozený vstup do 1. třídy základní školy je odrazovým můstkem pro školní úspěšnost dětí. Ne všechny děti však prožívají vstup a následnou docházku do školy zcela bez problémů.

Jak je uvedeno výše, zvyšující nároky na vzdělání mohou způsobovat u některých dětí značné potíže. Může to být z několika důvodů. Časté problémy se vzděláváním mívají děti z nepodnětného prostředí, děti ohrožené sociálním vyloučením, děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Pro děti ze sociálně vyloučených lokalit a ohrožené sociálním vyloučením jsou charitami zajišťována komunitní zařízení pro děti a mládež. Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. v § 62 upravuje jejich činnost takto: *„Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní popřípadě terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.“*

V nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež jsou podle § 62 Zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. poskytovány tyto základní činnosti:

- výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti;
- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím;
- sociálně terapeutické činnosti;
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí;

Tato centra zajišťují dětem aktivní a pestré trávení volného času, nabízí možnost doučování, pomoc s učením. Tyto aktivity vykonávají vychovatelé, sociální pracovníci, sociální asistenti, sociální pedagogové, ale také dobrovolníci z řad studentů vysokých škol.

„Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti.“ (Tošner, J., Sozanská, O. 2002 s. 35).

Dobrovolnictví je vymezeno níže, v kapitole **2.3 Dobrovolnictví jako fenomén**. Jako příklad dobré praxe uvádím fungování komunitního centra Khamoro na Přichystalově ulici v Olomouci. Tuto službu provozuje Charita Olomouc. Zájem studentů svědčí o zajímavé příležitosti seznámit se jak s činností v církevní organizaci, tak seznámení se s dětmi z odlišného sociokulturního prostředí a pomoc při jejich každodenních školních činnostech. Protože jsem sama v zařízení působila dva roky jako dobrovolník, mohu z vlastní zkušenosti popsat nabídku činností, popis spolupráce s jednotlivými zaměstnanci a dobrovolníky, ale také vylíčit úskalí, která se s činností v komunitním centru pojí.

Děti ve školním věku, většinou od šesti do patnácti let se v rámci komunitního centra mohou zapojit do doučování, vzdělávacích a volnočasových aktivit, mohou se účastnit zájmových kroužků pod vedením zkušených pracovníků.

Značný zájem je o doučování z jazyka českého, matematiky a anglického jazyka. Po doučování se děti mohou podle svých zálib věnovat zájmovému kroužku, volnočasovým aktivitám, sportovním hrám apod.

Komunitní centrum navštěvují také děti, které nemají vyhraněné zájmy a nejsou schopny samy volný čas trávit smysluplně za účelem uspokojení vlastních potřeb. V takovém případě mají prostor právě zaměstnanci, dobrovolníci, kteří se pokouší nabídnout dětem přijatelný způsob trávení volného času s ohledem na ekonomické a sociální aspekty dítěte. Vzhledem k tomu, že komunitní centrum navštěvují převážně děti z rodin, které jsou ohroženy hmotnou nouzí, nabízí zaměstnanci komunitního centra další služby a činnosti Charity Olomouc.

Jedná se zejména o sociální poradnu, sociální práci v rodinách, přednášky, semináře, doprovod na úřady, pomoc v krizové situaci apod.

Děti se však mohou dostat do nepříjemných situací v důsledku toho, že se rodiče rozvádí, nebo žijí odděleně. V těchto situacích jsou to právě děti, které na krizi v manželství doplatí. Je ale nutné poznamenat na fakt, že oslabení partnerského pouta dochází ve většině případů u otce. Jak uvádí Gilbert, Guy (2009), po rozvodu je mnoho otců zbaveno možnosti uplatňovat svůj rodičovský vliv. Dítě potřebuje oba rodiče, vyhraňuje se vůči obojímu pohlaví a to je nutné k normálnímu vývoji dítěte.

Situace ve společnosti je taková, že běžně dochází k rozpadu rodin. *„Více než kdy předtím musíme naše mladé připravit na to, co prozárí jejich život. Velká lidská a duchovní příprava nemusí být nijak přehnaná, aby uvěřili, že manželské štěstí není uskutečnitelný sen. Je na vás, rodiče a partneři, abyste jim ukázali, že věrná láska skutečně existuje.*

Ale chce to nechovat se v rozporu s tím, co hlásáme. Lidé nechávají své děti pokřtít, ale na mši nechodí! Jak chcete děti vzdělat v náboženství, kde je neděle posvátný den, když s nimi nejdete v neděli do kostela? Lidé své potomky odkládají na náboženství jako do dětského koutku, a my se máme přetrhnout...Modlete se s nimi. (GILBERT, G. 2009, s.49)

Děti nejen z dysfunkčních rodin pak mohou snáze sklouznout do nevhodného způsobu života. Podle Opatrného, A. (2005) jsou v dnešní době ohroženy všechny děti, i ty ze spořádaných a fungujících rodin. Kde si rodiče ani zdaleka nedokáží připustit, že by právě jejich dítě mohlo drogy užívat, i když jejich okolí o kontaktu dítěte s drogou nebo jejím užívání ví. K vyřešení těchto situací je nutná spolupráce nejen s rodiči, ale je třeba obrátit se na odborníky a přátele, kteří pomohou snáze tyto nepříjemné záležitosti vyřešit.

Dalším fenoménem této doby je bohužel také fakt, že stále častěji vyplouvají na veřejnost případy, kdy dochází k týrání a zneužívání dětí. Opatrný, A. (2005) uvádí, že v otázce týrání dětí je nutné podotknout, že nelze pomoci bez zapojení oficiálních orgánů péče o dítě. Problémem často bývá to, že dítě zůstává v péči špatného rodiče, nebo může být umístěno do ne příliš ideálního prostředí dětského domova. Vhodnou alternativou může být forma náhradní rodinné péče, tedy pěstounská péče nebo SOS vesnička. Opatrný, A. (2005) dále ve své knize poukazuje na fakt, že v žádném případě není možné tyto delikty pod rouškou křesťanské lásky bagatelizovat nebo krýt. Pohlavním zneužíváním dochází u dítěte k traumatizování, snižování sebeúcty, může být narušen vztah k osobě druhého pohlaví, k vlastní sexualitě, může být počátkem pro dráhu prostituce. Pro uzdravení týraných a zneužívaných dětí je potřeba především psychoterapie.

Podle Matouška, O., KOLÁČKOVÉ, J., KODYMOVÉ, P. eds. (2010) jsou mladé dívky při poskytování sexuálních služeb vystaveny vyššímu riziku než dospělé ženy. Po fyziologické i psychologické stránce. Mladé dívky jsou snadněji ovlivnitelné a přístupnější k rizikovému chování.

2.2.2 Edukace mládeže v charitních službách a v prostředí církve

Balík, Jan (2000) v Pastoračním plánu sekce pro mládež ČBK (České biskupské konference) seznamuje posluchače s důležitými rysy současné mládeže. Mládež vymezuje Česká biskupská konference jako jedince ve věku od 14 do 33 let. Mládež tak lze rozčlenit podle několika hledisek:

- a) náboženského prostředí: od nábožensky tradičních až po misijní oblasti; z farností venkovských i velkoměstských; lidé, kteří se nezapojují do farních struktur;*
- b) vzdělání: mládež od základního až po vysokoškolské vzdělání, lidé se základním i vyšším náboženským vzděláním, ale také bez základních náboženských vědomostí;*
- c) věku: mladší mládež, starší mládež, mladí dospělí;*
- d) stavu: svobodní, mladí manželé, mladí lidé zasvěceného života;*
- e) typu pastorační služby, kterou vyžadují od duchovních či od církevních institucí: od lhostejnosti až po požadavek soustavného duchovního doprovázení;*
- f) toho, čím jsou sami schopni přispět k vytváření Božího lidu (tj. nejčastěji farní obce): od aktivních přes konzumenty až po lhostejné;*

g) způsobu, jakým se stavějí ke křesťanství a církvi: věřící praktikující, nepraktikující, hledající a sympatizující, nevěřící; (Balík, Jan 2000, s. 15)

Pastorační plán vymezuje důležité rysy chování mládeže. Níže uvedené body z pastoračního plánu z roku 2000 zajisté stojí za úvahu. V roce 2000 v Pastoračním plánu sekce pro mládež ČBK popsal tehdy Balík, Jan současnou mládež jako osobnost, která:

- *se pohybuje v mimořádném, emotivním a virtuálním světě;*

Podle mého názoru se jedná o fenomén doby, který je stále aktuálnější a mnohem lépe uchopitelný a sledovatelný.

- *patří do různých skupin vrstevníků, a přitom často žije ve velké samotě;*

Tento bod zajisté souvisí s bodem předchozím, nejsem si ovšem jistá, zda-li se jedná o subjektivní nebo objektivní hodnocení reality.

- *mnohdy ztrácí naději a žije bez budoucnosti;*

Tento rys se dá velmi důkladně sledovat zejména v pedagogické praxi, když se žáci v posledních ročnících základní školy rozhodují o svém dalším působení.

- *vnitřně dospívá později, žije z přítomné chvíle, dochází u něj k tzv. fragmentaci času, rozhoduje se obtížně s konečnou platností;*

První část teze je podle mého názoru těžko obhajitelná, souhlasím ale s tím, že mladý člověk často žije z přítomné chvíle a může se obtížně rozhodovat. Otázka rozhodování se je vždy nelehká a u mládeže může velmi často docházet ke střetu zájmů.

- *hledá vzory, ale nachází jen málo věrohodných svědků, tzn. pozitivních vzorů;*

Je zcela zřejmé, že mladý člověk vyhledává vzory, stále vytváří svoji identitu a hledá sebe sama. Otázka pozitivních vzorů je velmi problematická, sociologové a psychologové mohou tuto tezi zajisté potvrdit.

- *studiu věnuje více času a prodlužuje dobu vzdělání;*

Tím, že se zvětšuje počet studentů na středních odborných školách a úkor studentů na středních odborných učilištích dochází také k tomu, že se po té zvyšuje počet vysokoškolských studentů. Zde následuje hledisko umělého prodlužování studia, ke kterému často u prezenčních studentů vysoké školy dochází. Ať je to za účelem udržení sociálních výhod a ponechání statutu studenta až do 26 let. Chystaná změna příslušné legislativy (Zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách) by se měl tento jev ze společnosti vytráčet nebo výrazně omezit.

- *odklání se od oficiálních struktur, a stěhuje se do neformálních prostředí a skupin; nerad se organizuje, registruje atd.;*

U této teze je obtížné vymezit stanovisko, protože nemám dostatek podkladů ani zkušeností na její potvrzení nebo vyvrácení.

- *velmi touží po vztazích, lásce, domově, rodině, přátelství, pravdě, duchovnu, spiritualitě a vyžaduje pravdivé a jasné odpovědi;*

Tento bod považuji za aktuální, a to v každé době.

- *volný čas věnuje především televizi, odkud čerpá nejvíce informací, hudbě a schůzkám s přáteli;*

Tezi bych doplnila tím, že informace mládež čerpá nejvíce z internetu a volný čas tráví také dalšími zálibami, které mohou plnohodnotně vyplnit volný čas. Za poznámku u tohoto bodu stojí také fakt, že před třinácti lety mládež trávila zajisté mnoho času u televize. V dnešní době však televizi nahradily nové informační technologie, počítače, iPody, a další přístroje, mládež tráví mnoho času na internetu a sociálních sítích jako je Facebook, Twitter a další. V tomto virtuálním prostoru navazuje mládež četná „přátelství“, která se vyznačují komunikací prostřednictvím krátkých textových zpráv, chatováním, sdílením neplnohodnotných informací apod. Osobní schůzky jsou stále častěji nahrazovány kontaktem s přáteli přes zmíněné služby.

- *své vnitřní napětí vybíjí zvýšenou agresivitou;*

Poslední bod je bohužel velmi stinnou stránkou mládeže a dětí vyrůstajících v současnosti. Stále přibývá delikventní mládeže, objevuje se recidiva a při metodách nápravy často bohužel chybí správný vzor, kterým by se mohli jednotlivci nechat vést a inspirovat.

(Balík, Jan 2000, s. 10)

Balík (2000) poukazuje na skutečnost, že současný výchovný systém obtížně hledá způsob, jak mládež dovést k sebevýchově. Za výrazný problém škol považuje především soustředění výchovy na předávání informací a nedává tak prostor pro vedení mladých lidí k vyšším hodnotám.

S touto myšlenkou částečně souhlasím, i když nemám dojem, že se etice, morálce a všeobecnému rozvoji osobnosti mládeže škola nevěnuje. V současné škole mají pedagogové prostor pro celou škálu činností zaměřených na vnitřní postoje žáků a studentů. Ovšem je nutné dodat, že se stále snižuje zájem o příslušnost k církvi, nebo náboženské skupině.

„Velkou výzvou je pro nás zjištění, že mezi mladými patří katolická církev neustále k dominantní náboženské skupině a že posun zájmu směřuje ke spiritualitě niterné, neorganizované, blízké východním spiritualitám. Z výše uvedeného můžeme vyvodit, že se otevírá nový, avšak netradiční prostor pro oslovení mladých lidí.“ (BALÍK, J. 2000 s. 11)

Oceňuji upřímnost a uznání ze strany církevních hodnostářů o současné náboženské realitě. Věřím, že současná mládež v prostředí církve není nastavena špatným směrem. Nevidím nic špatného na tom, pokud se mladí lidé nechávají inspirovat odlišnou kulturou, nebo náboženstvím. Důležité je respektovat základní lidské hodnoty, dodržovat etická a morální pravidla, základy slušného chování. To církev poskytnout umí. Už základní „Desatero božích přikázání“ obsahuje z části pravidla, která jsou i v běžné populaci, která se neřadí mezi věřící respektována.

„Mládeži musíme – především svědectvím života křesťanů, církve a těch, kteří mládež doprovázejí – s velkou odvahou ukazovat, že v Kristu je pramen naděje, lásky, radosti, života a pravdy. Krista je třeba předkládat jako toho, kdo mladého člověka doprovází na cestě s pozorností lásky jako nejlepší přítel, počítá s ním a nabízí mu svůj plán – povolání. Církev by měla být pro mladé lidi domovem, kde se mladý člověk cítí přijat i přes svou odlišnost a často i kritičnost.

Nesmí chybět odvaha k vhodnému hlásání i náročných morálních zásad. Mladé lidi je proto třeba učit ochotě k oběti a vést je postupně ke schopnosti prožívat tajemství utrpení a zmrtvýchvstání Krista. V případě nutnosti se nesmíme obávat ani výchovných konfliktů, které díky neochvějnému hlásání Krista někdy vzniknou. Bezkonfliktní vztah se společností by pro nás měl být spíše výzvou ke zpytování svědomí.

V praxi mladí lidé očekávají, že budou církví pozorně doprovázeni. Znamená to prohlubovat náboženské vzdělávání, duchovní formaci, zpovědní službu, duchovní doprovázení, uvedení do malých základních společenství, formaci animátorů, průběh katechumenátu, přípravu dospělých na první sv. přijímání, přípravu k biřmování, přípravu na manželství a doprovázení mladých manželství.“ (Balík, Jan 2000, s. 16)

Smolík, Josef (2010) se ve své knize zmiňuje o tom, že by se měl pedagog seznámit s jednotlivými subkulturami mládeže, aby mohl pochopit jejich prožívání a jednání dospívajících, kteří se pohybují zejména v prostředí subkulturních part. Orientace v této problematice může v praxi usnadnit komunikaci mezi pedagogem, vychovatelem, sociálním pracovníkem nebo rodiči a žákem, studentem, který je součástí nějaké subkultury a životního stylu.

„Pedagog tak může svého žáka, studenta vést k hlubšímu pochopení problematiky, upozornit jej na vhodnou literaturu, která se životními styly zabývá, porozumět jeho problémům, zájmům, emocí atp. Pedagog se s jednotlivými životními styly může seznámit v odborných knihách, ale i na internetu či prostřednictvím hudebních nahrávek.

Tato obeznámenost se subkulturami může snížit mnohé předsudky ve vztahu k žákům a studentům, stejně jako lze očekávat lepší přijetí pedagoga ze strany žáků pohybujících se v jednotlivých subkulturních partách. Znalosti a vědomosti pedagoga tak mohou zabránit vzniku sociálně patologických jevů (poškození fasád domů, vandalství, sebevražedných tendencí, alkoholismu, drogové závislosti). Podstatné z hlediska pedagogiky je uvědomění si, že pro část mládeže jsou subkultury významným prvkem, který by neměl být zesměšňován.“ (Smolík, J. 2010, s. 249)

Jak uvádí Smolík, Josef (2010) u mládeže můžeme pozorovat oblasti rizikového chování. Jednotlivé oblasti se mohou navzájem ovlivňovat. Za rizikové chování považujeme takové, které je spojeno s užíváním návykových látek, rizikové chování spjaté se sexuálním chováním, rizikové chování v oblasti psychosociálního vývoje jedince. Dalšími okolnostmi jsou individuální a rodinné faktory, které často vedou k úniku do světa subkultury a trávení volného času mimo rodinné prostředí.

Je vhodné zmínit také úlohu církevního školství. Církevní školy jsou považovány společnostmi za výběrové, počet uchazečů o studium na těchto školách je stabilní. Církevní gymnázia bývají na velmi dobré úrovni a studenti dosahují velmi dobrých studijních výsledků. Svědčí o tom výsledky v žebříčku úspěšnosti gymnázií při státní maturitě v ČR v roce 2011.

„Příznivý postoj veřejnosti k hodnocení úrovně církevních škol v České republice byl v červnu 2011 podtržen jejich vysoce nadprůměrným umístěním při celostátním posuzování výsledků státních maturit: mezi nejlepšími deseti gymnázii se umístila vedle šesti veřejných a jednoho soukromého gymnázia celkem tři církevní gymnázia, což je opravdu veliký počet, uvědomíme-li si, že církevní gymnázia tvoří jen nepatrný zlomek mezi českými gymnázii.“ (HORÁK, Z. 2011, s. 16)

Vzhledem k tomu, že je tato kapitola věnována mladým lidem do 33 let věku, je zřejmé, že do tohoto období spadá jak mládež, která žije s rodinou, tak již zmíněné dospělé osoby, které se chystají uzavřít manželství a následně založit rodinu a řeší problémy s tím spojené.

Do činností s mládeží tak patří příprava snoubenců na svátost manželskou a příprava na rodičovství. Dalšími specifiky a fenomény tohoto období, jak uvádí Vybíral, Jan ed. (2008) s různými postoji církve je soužití nesezdaného páru, problémy rozvodů, druhého manželství, nebo v posledních letech velmi diskutovaná otázka asistované reprodukce. Názory jsou různé, i jednotliví věřící k těmto rozhodnutím přistupují zcela odlišně.

Autoři věnují pozornost jednotlivým tématům a snaží se poskytnout adekvátní vysvětlení postoje církve v České republice a nabídnout inspiraci pro zainteresované páry.

Jak uvádí Opatrný, A. (2005), přibývá neplodných manželství. V dnešní době neplodné páry mohou tvořit až 10% z manželství v plodném věku. Z medicínského hlediska je potřeba zjistit hlavní příčinu neplodnosti. V řadě případů je terapie možná. Příčiny mohou být somatického i psychického rázu. Pokud není možnost neplodnost odstranit, je nutné, aby se oba partneři s touto diagnózou smířili, i když to není ani pro jednoho partnera jednoduché.

Opatrný, A. (2005) objasňuje, že varianta umělého oplodnění vlastním i cizím dárcem je dnes v medicíně běžná, ale pro katolíky nepřijatelná. Pastorec v tomto případě neznamena jen vyložit a obhájit morální zásadu, ani doporučit pouze adopci, ale doprovázet pár na vlastním přijetí situace a nalezení životní náplně.

2.2.3 Edukace dospělých osob v charitních službách:

Za významný mezník v mé dosavadní praxi považuji účast na kurzu pro nižší zdravotnické pracovníky. Kurz jsem absolvovala v roce 2006, abych si rozšířila kvalifikaci. Během kurzu jsem absolvovala nejen přednášky z oblasti somatologie, psychologie, první pomoci, ošetrovatelské péče, ale také přednášky o pastoraci nemocných a umírajících osob. Kurz měl akreditaci od Ministerstva zdravotnictví. Vzdělávací kurz pořádala Charita Olomouc.

Kurzu se zúčastnili muži i ženy působící v různých pozicích Charity Olomouc, ale také osoby, které se ucházely o zaměstnání v charitě. Absolvovaný kurz byl podmínkou pro přijetí do pracovní pozice. Podstatnou zkušeností pro mě byla třítydenní zdravotnická praxe v hospici na Svatém Kopečku. Tam jsem se setkala s umírajícími lidmi v různých věkových kategoriích i stádiích nemoci. Přístup pacientů – klientů a v mnoha případech jejich smíření se s blížící smrtí mi nečekaně pomohlo praxi absolvovat bez očekávaných pocitů marnosti a ztráty naděje na jejich uzdravení.

V hospici je kladen důraz na poskytování bio-psycho-socio-spirituálních potřeb. Nedílnou součástí poskytovaných služeb je právě duchovní služba. V přízemí hospice se nachází prostorná kaple, kde se konají mše. Mimo mše mají klienti možnost využít pastorače s knězem, nebo premonstráty z Baziliky Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku u Olomouce. Nabídku hospice doplňují dobrovolníci.

Osobní vlastnosti osob působících v hospici jsou dané povahou zaměstnání. Mimo vzdělání v dané oblasti, zkušeností a dobré fyzické kondice považují za důležitou schopnost vcítění se, tedy empatie. Tuto vlastnost bychom si však neměli podle Prekop, Jiriny (2004) plést se soucitem. *„Soucit je emoce, pasivní zkušenost podílení se na strachu, starostech, zlosti a radosti toho druhého. Soucit znamená, že sou-cítíme nebo sou-vnímáme. Vcítění znamená, že se v-žíváme.* (Prekop, J. 2004, s. 114)

V charitních službách je značný prostor pro edukační činnosti formou celoživotního vzdělávání. Zaměstnanci charity mají možnost vybrat si z pestré vzdělávací nabídky. Současná situace vzdělávání dospělých osobně je živý proces.

Beneš, Milan (2008) charakterizuje současnou situaci ve vzdělávání dospělých tak, že hodnota a prestiž vzdělání roste. *„Stále více lidí cítí potřebu participovat na dalším vzdělávání. Dostupná nabídka však není pro všechny stejná. Vzdělávání dospělých nevytvořilo čtvrtý subsystém vzdělávací soustavy (dle všeobecného, odborného a vysokého školství). To by vyžadovalo i jiné angažmá státu v této oblasti. Vzdělávání dospělých se stalo součástí personální politiky v organizacích. Výrazně se posouvá těžiště vzdělávání dospělých od zájmového a všeobecného ke vzdělávání zaměřenému na získávání profesních kvalifikací a kompetencí. Podíl nestátní nabídky vzdělávání dospělých prudce roste. Přestává platit představa, že vzdělávání dospělých zabezpečuje sociální politika státu. Vzdělávání není již jen spotřeba veřejných statků, stává se potřebou lidí a zbožím, které může vydělávat peníze a má svůj trh. Roste trh vzdělávacích komerčních nabídek, průmyslu volného času a komerční kultury.“* (Beneš, M. 2008 s. 27)

Například Charita Olomouc pružně reaguje na vzdělávací poptávku a zprostředkovává požadované získání vzdělání jak pro své stávající, tak pro své potenciální zaměstnance nebo pracovníky z ostatních charit olomoucké arcidiecéze. Příkladem je organizace sanitářského kurzu pro nižší zdravotnické pracovníky, nebo vlastní vzdělávací projekty, které zabezpečují externí odborníci z praxe. Jedním z větších projektů v posledních letech byl kurz Manažerské dovednosti pro vedoucí pracovníky sociálních služeb č. akreditace u MPSV: 2009/688-VP ze dne 2.12.2009.

Tento kurz byl rozdělen do tří modulů, v rámci kterých se účastníci seznámili se způsoby vedení lidí, stanovováním priorit a cílů v rámci rozvoje organizace (strategické řízení) a řízení procesů. Kurz zajišťovalo Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, o.p.s. a poskytlo tak chybějící a nezbytné informace vedoucím pracovníkům služeb, kterým scházelo potřebné vzdělání v manažerských dovednostech.

Je důležité podotknout, že vzdělávací činnosti probíhají také neformálně, mohou být krátkodobé a nahodilé, jako to bývá například u osvětové činnosti u nově začínajících dobrovolníků. Dobrovolnictví je zmíněno v další kapitole **2.3 Dobrovolnictví jako fenomén**.

Opatrný, A. (2005) se zabývá aktuálními otázkami dospělé populace. Dospělí lidé prožívají mnohá úskalí v životě, ve kterých by jim měla pomoci víra prostřednictvím pastorace. Jedná se zejména o tyto situace, které dospělého člověka mohou potkat:

- Pastorace v manželství
- Pastorace v těžké nemoci
- Pastorace při umírání partnera
- Pastorace při rozvodu
- Pastorace párů, které nemohou mít děti
- Pastorace osob s homosexuální orientací
- Pastorace osob po vážném úrazu nebo operaci s trvalými následky
- Pastorace osob závislých na alkoholu
- Pastorace seniorů
- Pastorace vězňů a jejich blízkých
- Pastorace osamělých matek s dětmi

Vždy je nutné člověka vyslechnout, sdílet s ním jeho prožitky, názory, přání. Jak je uvedeno v kapitole **3.2 Kaplan ve věznicích**, pokud chceme člověku pomoci, je třeba být s ním. Jedná se o koncept, který uznává P. František Lízna při pastoraaci osob bez domova, ohrožených sociálním vyloučením apod.

U osob v pozdějším věku – tedy u seniorů, nebo osob s poruchou paměti je v poslední době hojně využívaná metoda **reminiscence**. Tato metoda se nepoužívá pouze v ústavní výchově, ale také v domácím prostředí, kde s tvorbou vzpomínkové krabice mohou pomoci rodinní příslušníci. Osobně tuto metodu považuji za vhodnou pro pastoraaci seniorů.

Poslání vzpomínkových krabic:

- *Naslouchat lidským příběhům, vytvářet příležitosti, kdy někdo může vyprávět a někdo naslouchá, aby se ze sdíleného příběhu vzniklo krásné výtvarné dílo.*
- *Podpořit spolupráci, vytvořit intimní vztah mezi starším člověkem a jeho asistentem – pečovatelem, ergoterapeutem, sociálním pracovníkem, výtvarníkem, dobrovolníkem, studentem, vrstevníky apod. Jde o cennou zkušenost pro všechny zúčastněné.*
- *Podpořit mezigenerační vztahy; senior pracuje spolu se studenty, vnoučaty, dobrovolníky z řad příslušníků mladších generací.*
- *Vytvořit dokument o subjektivních prožitcích lidí na pozadí historických událostí.*
- *Podívat se na svůj život a dát mu smysl.*
- *Nabídnout smysluplnou činnost v rámci terapeutických programů v institucích.*
- *Pro člověka s demencí vytvořit zdroj podnětů, které podpoří jeho identitu, kontakt s prostředím, s druhými lidmi i se sebou samým.*
- *Zapojit rodiny – mohou být spolutvůrci krabic, rodina je potřebná jako zdroj příběhů, fotografií, předmětů, které lze do krabic umístit apod.*

(Janečková, H., Vacková, M. 2010, s. 125)

2.3 Dobrovolnictví jako fenomén

Dobrovolnictví je pojem, který se dnes velmi často používá právě v souvislosti se sociálními nebo zdravotními službami. Dobrovolnictví, nebo dobrovolná služba má svá specifika a je charakteristická tím, že závisí na dobrovolné a bezplatné činnosti.

Dobrovolníky se stávají dospělí lidé, kteří mají k této oblasti osobní vztah a chtějí s klientem komunikovat, naslouchat mu, společně se s ním modlit, trávit společně čas, předčítat z jejich oblíbených knih, hrát s nimi společenské hry, plnit jejich přání.

Je nutné podotknout, že dobrovolníci v žádném případě nenahrazují činnost zaměstnanců, naopak doplňují poskytované služby.

„Úspěšná činnost neziskové nevládní organizace je založena na entuziasmu profesionálů a profesionalitě práce s dobrovolníky. Dobře organizované veřejně prospěšné dobrovolnictví se může stát nedílnou součástí organizace, kdy profesionálové i dobrovolníci tvoří jeden sehraný tým.“ (Tošner, J., Sozanská, O. 2002 s. 31).

Dobrovolnická služba hraje svoji úlohu také v edukačních činnostech u dětí, mládeže, dospělých a seniorů. V rámci pracovního působení v Charitě Olomouc jsem se mimo hlavní pracovní činnost věnovala ve svém volném čase edukačním činnostem v nízkoprahovém centru Khamoro. V dalších letech jsem působila v Charitě Šternberk. Změnila jsem nejen pracoviště, ale také cílovou skupinu, se kterou jsem spolupracovala. Působila jsem s dětmi, mládeží a dospělými osobami s individuálními vzdělávacími potřebami. Seznámila jsem se s novými metodami a způsoby práce, účastnila jsem se vzdělávacích aktivit. Vzdělávací kurzy a semináře zprostředkovala například Arcidiecézní charita Olomouc, Vyšší odborná škola Caritas v Olomouci, Diakonie Českobratrské církve evangelické. Absolvovala jsem i další vzdělávací akce zprostředkované necírkevními institucemi. Do fungování organizace jako celku, zorientovala jsem se v struktuře Charity České republiky. Navázala jsem kontakty s pracovníky ostatních charit na setkáních pořádaných Arcidiecézní charitou Olomouc, tzv. odborných kolegiích. Tady byl prostor pro volnočasové a edukační činnosti. Zejména předávání informací, vzdělávací aktivity, informování o aktuálních problémech a změnách v sociálních službách, spolupráce při tvorbě metodik na základě standardů kvality v sociálních službách. Koordinace dobrovolnické činnosti závisí na osobě, tzv. koordinátorovi dobrovolníků, „jehož pracovní náplní je výběr, výcvik, řízení, supervize a hodnocení dobrovolníků. Působí i jako kontaktní pracovník mezi dobrovolníky, ostatním personálem, klienty i vedením organizace.

Koordinaci dobrovolné činnosti se může věnovat jak placený zaměstnanec, tak dobrovolník a na kvalitu jeho práce jsou v tom případě kladeny v podstatě podobné nároky jako na zaměstnance. Rozdíl je v tom, jakou a jak rozsáhlou dobrovolnou činnost organizuje.“
(Tošner, J., Sozanská, O. 2002 s.69-70)

Pro bližší uvedení do problematiky je vhodný příklad dobré praxe z Charity Olomouc. Charita Olomouc má přehledně zpracovaný seznam dobrovolnické činnosti. Tento je součástí letáku, který je distribuován do farností a má tak za úkol oslovit potenciální dobrovolníky. Dobrovolnická činnost je v letáku rozdělena podle cílové skupiny a obsahuje konkrétní úkony požadavky na spolupráci a dobrovolnickou činnost v organizaci.

Z hlediska časového vymezení je možné dobrovolnou činnost takto:

- **Dobrovolné zapojení při jednorázových akcích** (kampaních, sbírkách, benefičních koncertech apod.), které se pořádají jednou či několikrát do roka. Tyto akce jsou zároveň vhodnou formou k získávání nových dobrovolníků či ke spolupráci s příznivci organizace, kteří ale nemají víc času než několikrát ročně – v tomto případě nemusí být činnost dobrovolníka příliš formalizována, dohoda o jeho pomoci bývá ústní.
- **Dlouhodobá dobrovolná pomoc**, která je poskytována opakovaně a pravidelně – např. tři hodiny jedenkrát týdně po dobu celého roku. Jedná se o častou formu dobrovolného závazku, který je splnitelný pro dobrovolníka a užitečný svojí pravidelností pro organizaci. Vyplatí se mít sepsanou dohodu o spolupráci mezi dobrovolníkem a organizací, v níž jsou upraveny závazky, práva a povinnosti obou stran. Organizace obvykle do dobrovolníka již „investuje“ úvodní přípravu na jeho činnost, případně pojištění zodpovědnosti za škody.
- **Dobrovolná služba**, kterou chápeme jako dobrovolný závazek se dlouhodobě na dobu několika měsíců i let věnovat dobrovolné práci obvykle mimo svoji zemi. Zde hraje významnou roli příprava dobrovolníka na jeho misi, včetně nákladů spojených s jeho cestou, pobytem i případnými dalšími výdaji, jako je zdravotní a sociální pojištění a další náklady spojené s jeho vysláním.

Dobrovolná služba je profesionálně organizována a náklady na její realizaci mohou být dost vysoké.“ (Tošner, J., Sozanská, O. 2002 s. 40)

Pomoc dobrovolníků vyžadují zejména ty služby, kde je značné množství uživatelů služeb, spousta povinností, které nemusí vykonávat kvalifikovaní pracovníci. Může se jednat o služby poskytující pomoc a podporu osobám bez přístřeší (bezdomevcům).

Bezdomovectví se stává výrazným problémem ve společnosti, bezdomovci se potýkají s hojným počtem úskalí v jejich životě. Je nutné podotknout, že tento fenomén současné doby se týká jak mužů, tak žen.

Nárůst počtu osob bez přístřeší je ve společnosti patrný od začátku devadesátých let minulého století, kdy se změnila situace ve společnosti, skončil předešlý totalitní systém a vládní demokracie.

Vágnerová, M., Csémy, L., Marek, J. (2013) vnímají bezdomovectví jako zajímavý fenomén současnosti. Bezdomovectví můžeme vnímat jako jasný společenský propad, nebo také syndrom komplexního sociálního selhání.

„Selhání před blízkými se snaží bezdomovec většinou skrýt, což platí v jistých ohledech také o bezdomovkyních, ty však nejsou stigmatizovány **pocitů viny**. Tradiční muž má být úspěšný v mnoha směrech – v práci, ve společnosti, v sexu -, kdežto po ženě se vyžaduje být „pouze“ dobrou matkou. Status ženy či muže je jedním z mála statusů, který jedinci na ulici zbyl. Žena v nesnázích se snaží získat ochranu, a muž má dojem, že si musí pomoci sám. **Pokud si nedokáže pomoci sám, přestává být plnohodnotným mužem.** Tento aspekt chování mezi bezdomovci má nesporně negativní vliv na jejich reintegraci.

Bezdomovci se žádostí o pomoc otálejí a přicházejí pozdě, kdy je poskytnutí skutečné pomoci velmi obtížné, ale neuvědomují si to a od sociálního pracovníka očekávají nesplnitelné zázraky. Prožijí opětovné zklamání a rezignují na jakoukoli sociální pomoc. Součástí tohoto pojetí je naplnění mužského **smyslu života v práci**. Takové povědomí mají i sami bezdomovci. Podle nich je největším problémem, že nemohou najít zaměstnání, dlouhodobou nezaměstnanost uvádějí jako primární příčinu svého bezdomovectví. Nejčastějšími požadavky na sociálního pracovníka je žádost o pomoc při shánění pracovního místa, a to i za situace, kdy klient má evidentně jiný problém, bez jehož vyřešení by bylo hledání práce nesmyslné.

Muži často podceňují závislost, duševní i fyzickou nemoc apod. občas se mezi bezdomovci objeví lidé, kteří by měli na základě fyzického a duševního stavu nebo věku nárok na invalidní nebo starobní důchod, ale odmítají to, protože by to znamenalo přiznat si vlastní slabost.“ (MAREK, J., STRNAD, A., HOTOVCOVÁ, L. 2012, s. 111)

3. Páter František Lízna

Páter František Lízna se narodil 11. července roku 1941 v Jevíčku. Za zmínku stojí fakt, že František Lízna se narodil v domě naproti kostela. Sám považuje za zřejmé, že hudba varhan jej ovlivnila pozitivně, už jak sám často říká: „v lůně matčině.“

Podle informací od Františka Lízny jeho maminka pocházela z Chustu na Ukrajině, podle slov P. Františka Lízny byla velmi laskavá a obětavá. Otec byl voják, vyznačoval se přísnou náboženskou výchovou, František se jí podřizoval, aniž by kladl odpor. Otec Františka Lízny v době totalitního režimu poslouchal Svobodnou Evropu, uvědomělý František už na prahu dětství poznal, že je komunismus „zlo.“ Ne náhodou se z rodiny P. Lízny stala komunisty pronásledovaná rodina.

Jak sám František Lízna uvedl, vyhlídky dostat se na vysokou školu byly nereálné, protože zavzpomínal na to, že nematuroval ve svazácké košili. Poukazuje na to, že „v té době“ to bylo považováno jako provokace.

Původně chtěl František Lízna studovat práva. Konstatuje, že to nebylo proto, aby lidi soudil, ale aby lidi obhajoval. Podal tedy přihlášku ke studiu, kterou ředitel gymnázia, kde mladý František Lízna studoval, přihlášku údajně před jeho očima demonstrativně zničil.

Odpor proti komunismu nezůstal dlouho bez následků. Poprvé byl František Lízna ve vězení již v roce 1960, tedy v devatenácti letech. Často v rozhovorech vzpomíná na událost, která tomuto předcházela. Bylo to z důvodu stržení rudé vlajky na protest vůči nepráví v rodině jeho tehdejší dívky.

Jeho otec byl také vězněn, sám považoval politické vězně za hrdiny. V období po propuštění z věznice nemohl František Lízna najít zaměstnání. Stal se kulisákem v brněnském divadle, poté nastoupil na vojnu do Michalovic. Byl součástí trestné roty. Po roce na vojně se od poddůstojníka dozvěděl, že má v osobních materiálech červenou barvou vyznačeno, že je zvlášť politicky nebezpečný člověk.

Komunistický režim ovlivnil Františka Líznu mnoha způsoby. Vzpomíná na to, jak na 1. máj byl na vojně donucen nést transparent, který oslavoval sovětský svaz před nastoupenou jednotkou. On to odmítl s tím, že absolutně nesouhlasí s komunismem a že transparent neponese.

Nastoupil si tak neobratně na konec roty, vedle něj stál záložní voják, který měl na praporu Karla Marxe. František byl zproštěn od nesení transparentu, byl však donucen nést

prapor s Marxem. Tuto situaci považuje za jeden z velmi ponižujících okamžiků svého života.

Situace bylo využito a vojáci byli pověřeni pochodem k seřadišti k jedné škole v Michalovicích. Nesl tyčku s Marxem, jak říká, jako sedlák kosu. Politruk (je zkratka pro politického komisaře) na něj křičel, aby nesl tyčku rovněž. U školy František Lízna postavil tyčku ke zdi a utekl pryč s vědomím, že po návratu do kasáren jej zatknou a odvezou do vazební věznice, což se kupodivu nestalo. Vojenskou službu František Lízna ukončil v roce 1964.

3.1 Působení v období normalizace

František Lízna, vzpomíná na dobu, kdy byl po ukončení vojenské služby zaměstnaný na nákladovém nádraží v Uherském Hradišti. Práce to byla vyčerpávající, fyzicky náročná. Tehdy nosil stokilogramové zapečetěné pytle směřující do Rakouska. Do jednoho vagonu se Fr. Lízna schoval a pokusil se o útěk na „západ.“ V noci byl ale zadržen a za tento čin putoval na rok do vězení. Po ukončení výkonu trestu pracoval v geologickém výzkumu v dolech na severní Moravě. Ke konci roku 1967 působil jako ošetřovatel ve Vincentinu na Velehradě, dříve ústavu pro osoby s mentálním a tělesným postižením. (Dnes nese název Domov pro osoby se zdravotním postižením).

Praxi u nemocných a osob s postižením považuje František Lízna za nesmírně důležité poznání, protože zdraví lidé vidí, jaké štěstí mají, že jsou zdraví. Za zlomový okamžik v té době považuje Fr. Lízna setkání s provinciálem Františkem Šilhanem. Právě díky němu byl František Lízna přijat do Tovaryšstva Ježíšova jako novic (pojem novic vysvětluje Fr. Lízna jako čekatele na vstup do katolického řeholního společenství).

V letech 1968 až 1974 studoval František Lízna kněžský seminář, nedostal však státní souhlas. Ten byl společně se složením slibu věrnosti republice podmínkou pro vykonávání kněžské služby. Tento slib údajně kněží skládali již za 1. republiky, ale s tím rozdílem, že od roku 1948 se slib výrazně změnil k prospěchu a propagandě totalitního režimu.

Byl legálně vysvěcen 28.6.1974 v litoměřické katedrále Sv. Štěpána. Z rukou otce biskupa Františka Tomáška přijal svátost kněžství, primiční mši vedl 7. Července 1974 ve farním kostele ve Velkých Opatovicích.

František Lízna však státní souhlas nikdy nezískal a působil svobodně. Jak sám uvádí, nebyl vysvěcen pro diecézi.

Konkrétně to pro něj znamenalo, že neměl vlastní územní působnost ve vlastní farnosti. Toto období nebylo pro Fr. Líznu snadné. Obecně se o něm vědělo, že je jezuita.

Kněží z diecéze se báli osobního setkání s ním, protože věděli, že to ohrožuje právě jejich státní souhlas. Naštěstí pro Fr. Líznu v té době existovala tajná větev církve, která by tehdy Františka Líznu přijala jak se dnes domnívá.

Protože byl jezuita, nebyl s ostatními knězi ve styku a cítil se velmi osamocen. Téměř nikdo z jezuitů v té době neměl státní souhlas až na několik výjimek, kteří působili ve svých farnostech.

Ihned jak se dozvěděl o seskupení Charty 77, pokládal to za obrovský posun ve společnosti. S radostí tuto iniciativu skupiny přivítal. Chartu 77 podepsal v roce 1978. Vzpomíná, že se k Chartě 77 dostal přes Prof. ThDr. Josefa Zvěřinu (římskokatolický kněz, vysokoškolský pedagog, nositel řádu Tomáš Garigua Masaryka II. třídy in memoriam), který mu podpis Charty 77 doporučil.

František Lízna vzpomíná na to, že mnozí kněží odmítali Chartu 77 podepsat. Zejména z toho důvodu, že ji podepsali také bývalí komunisté. Tlak proti podpisu Charty 77, který vycházel z vnitřku církve byl údajně velmi silný. Sám František Lízna uvádí, že Chartu 77 podepsal zejména proto, že to cítil jako svou občanskou povinnost.

V té době žil František Lízna v Praze u paní Anny Švarcové, kde měl nějakou dobu uvedenou trvalé bydliště. Byt se stal místem setkávání zejména po odsouzení zakládajících členů Charty 77. na počátku 80. let minulého století se stal jedním ze sledovaných osob StB. Byl proti jeho osobě veden spis, kde byl František Lízna označen jako „Učeň.“

Přesto se František Lízna zasloužil o rozšiřování katolického samizdatu. Za to byl následně odsouzen v jednom z velkých soudních procesů na počátku 80. let. Rozšiřoval také další náboženskou literaturu nepolitického charakteru. Jeho svazek byl následně zničen.

František Lízna v době, kdy se nemohl věnovat kněžskému povolání pracoval jako skladový dělník, sanitář ve fakultní nemocnici v Olomouci – zde se mu podařilo některé pacienty vyzpovídat před odchodem na věčnost. Některé pacienty i pokřtil, což považuje za nesmírně důležité momenty v této nelehké době.

Po opětovném krátkém pobytu za mřížemi působil v Borotíně (u Velkých Opatovic) u chlapců s mentálním postižením. V té době žil u své matky ve Velkých Opatovicích a do zaměstnání pravidelně dojížděl.

Poté působil na popud StB v Černé hoře v tehdejší domově důchodců na ženském oddělení. Zde musel denně umývat ženská těla, což bylo pro muže, který je v celibátu velmi problematické.

Podle Fr. Lízny to byla extrémně náročná práce, přesto ji považuje za jednu z nejpříhodnějších prací v totalitním režimu, kterou zažil. Zde působil až do pádu komunismu.

Sám František Lízna byl za totalitního režimu celkem pětkrát vězněný. Vychází z toho, že mu komunisti prospěli tím, že jej zavřeli. Byl v Praze na Pankráci na celé tři dny sám. Totalita mu podle něj ukázala, kde je svoboda. Jak sám s nadsázkou uvádí, kdyby nedošlo ke změně režimu, byl by František Lízna zřejmě recidivista.

3.2 Kaplan ve věznici

Po roce 1989 působil František Lízna jako vězeňský kaplan ve věznici v Kuřimi. V roce 1991, kdy bylo první sčítání lidu po revoluci, **vedl romskou národnost** jako deklaráci sympatií s tímto etnikem. Již v té době se mu zdála etnická skupina problematická a věděl, že problémy s integrací budou nadále pokračovat. Bylo důležité pomáhat se začleňováním do majoritní společnosti. **Filozofie Františka Lízny: „Když chce člověk někomu pomoci, tak by s ním měl především být.“**

Ve spolupráci s lidmi prezentuje a využívá vlastní model TO BE WITH nebo také **TO BE FOR (BÝT PRO NĚ)**. Za silný argument proč být s Romy, František Lízna považuje skutečnost, že většinou chtějí být všichni pokřtěni. Sám však uznává, že je velmi málo kněží, kteří s nimi komunikují a spolupracují.

Jedním z výjimečných kněží, kteří úzce spolupracují s romskou menšinou stejně jako P. František Lízna je P. Mgr. Ing. Jiří Rous, národní ředitel pro pastorační práci Romů v ČR při ČBK. Tyto dvě významné osobnosti se účastní Romské pouti, kterou tradičně pořádá Charita Olomouc. Poutě probíhají většinou na Sv. Kopečku u Olomouce, pouť už proběhla také přímo v Olomouci.

V rozhovoru pro webový portál www.pastorace.cz vysvětlil, proč má takovou náklonnost právě k romskému etniku. *„Obohacují mě lehkostí žití, tím, že nelpí na majetku a na místech – vždyť právě to se při setkání s Ježíšem ukázalo pro bohatého mládence, který jinak všechno plnil, jako největší překážka. Oni ani netouží po vlastním území. Jejich přístup k životu je mi bližší než zakotvenost (v negativním slova smyslu) lidí, kteří se nedokážou radovat a dělit. Když jedu vlakem a vidím Romy, tak si přisednu, Horváthovi (vítěz soutěže Česko hledá SuperStar-pozn. red.) jsme posílali SMS, chci žádat biskupy, aby ustavili svátek prvního blahoslaveného Roma Zefiryňa Jiménese Mally a aby vydali apel ke zbourání prasečáku v Letech – aby Romové viděli, že za nimi církev stojí.“*

Řada křesťanů si třeba mimochodem neuvědomuje, že Panna Maria měla tmavou pleť, že vypadala spíše jako Cikánka, než jak se běžně zobrazuje.

A Kristus, kdyby se měl narodit dnes a ve střední Evropě, tak by se nejspíš narodil ve východoslovenských osadách.“ MAZANEC, J. [cit.5.8.2005]. Přístup z: <http://www.pastorace.cz/Clanky/Ze-mam-zhoubny-nador-ktery-uz-se-neda-lecit-beru-vazne.html>

V letech 1995 až 2004 působil ve věznici na Mírově a jako farář ve Vyšehorkách. Svoji činnost směřoval na působení na vězně, aby pochopili, že se dopustili zla. František Lízna chtěl na Mírově vlastní celu, aby byl k dispozici vězňům 24 hodin denně s tím, že by mohl celu samovolně opouštět. Podle vlastních slov tvrdí, že v Londýně jsou kněží osobám ve výkonu trestu 23 hodin k dispozici. Prý by bylo dobré, kdyby byl kněz k dispozici např. i uprostřed noci. Tehdejší vedení věznice inovaci neschválilo, František Lízna přesto doufá, že se to v budoucnosti změní.

V souvislosti s následující kapitolou 3.3 Poutník je vhodné zmínit, že se zná osobně s odsouzeným vrahem Dušanem Kazdou, který v říjnu 2002 brutálně zavraždil v Dubu na Moravě kněze olomoucké arcidiecéze P. Cyrila Vrbíka. Podle slov Františka Lízny odsouzený vrah svého činu lituje a obrátil se k víře. Dušan Kazda provází Františka Líznu zprostředkovaně i na jeho poutích, jak bude zmíněno v následující kapitole práce.

3.3 Poutník

František Lízna nebyl nikdy vášnivý turista a dnes je jedním z nejznámějších věřících poutníků, který napsal o svých poutích čtyři knihy. Na svoji první pouť se vydal po propuštění z věznice v roce 1984. Pout' začala v Trojmezí (západní cíp ČR) na Svatý Hostýn. Putoval tehdy 22 dní, ušel vzdálenost 495 km. Vzpomíná, jak měl při pouti zkrvavená chodidla, ale přesto pouť nevzdal. Tehdy bylo Františku Líznovi 43 let a na pouť se vydal bez předchozí přípravy.

Druhá pouť na sebe nenechala dlouho čekat. Uskutečnila se o rok později. Začátek poutě byl na hoře Kremenec, vysoké 1221 m. n. m. (za první republiky to byl nejvýchodnější cíp Československé socialistické republiky, kde se stýkala polská, sovětská a slovenská hranice) a František Lízna se vydal opět na Svatý Hostýn.

Je zajímavé, že pouť trvala opět 22 dní, trasa byla dlouhá přibližně 448 km. Tuto pouť považuje František Lízna za důležitý milník svého života. Obrazně řečeno spojil tehdy dvěma poutěmi republiku od západu po východ.

V roce 2004 se František Lízna rozhodl uskutečnit náročnou pouť, která měřila 3 022 km. Ze Svaté Hory se František Lízna vydal do Santiaga de Compostela, nejznámějšího poutního místa ve Španělsku. Po návratu z poutě zjistil, že má zhoubný nádor s metastázemi v kostech v neoperovatelném stádiu. Přesto se podrobil léčbě a naplánoval si další pouť.

Na tu se vydal o dva roky později Fátimy (Portugalsko) do Santiaga de Compostela, přestože ho lékaři varovali, že by takovou pouť nezvládne a pokud se zraní, dojde k vážným zdravotním komplikacím. Pouť měřila 680 kilometrů. Trasy všech poutí má František Lízna vyznačené na mapě na své faře ve Vyšehorkách s celkovým počtem ušlých kilometrů.

Rok 2008 byl opět poutním rokem, kdy se P. František Lízna vydal na pěší pouť Kremence do Sevastopolu (přístavní město na Krymském poloostrově na Ukrajině - pozn. autora). Pouť byla dlouhá 1 607 km.

V roce 2009 se pak vydal na pouť z Vyšehorek do Říma. Cesta trvala 64 dní, během kterých P. František Lízna prožil opět zajímavé a nevšední zážitky a setkal se se zajímavými osobnostmi.

3.4 Spisovatel

Nevšední zážitky z poutí P. František Lízna popsal ve čtyřech knihách vydaných brněnským nakladatelstvím Cesta. Se svolením nakladatelství jsou v diplomové práci uvedené některé fotografie z knih P. Františka Lízny.

Jak už bylo uvedeno v předchozí kapitole 3.3 Poutník, přestože nikdy nebyl František Lízna vášnivým turistou, právě jeho uskutečněné poutě se staly další významnou kapitolou v životě tohoto výjimečného kněze. Nejen, že překonal značné překážky týkající se náročných poutí, ale dokázal ze svých vlastnoručně psaných deníků vytvořit poutavé cestopisné knihy, které osloví čtenáře různých věkových kategorií, náboženského vyznání i pohlaví.

Protože mám sama ráda cestopisy, velmi jsem se těšila na okamžiky, kdy si budu moci přečíst další zážitky z putování P. Františka Lízny. Nejedná se pouze o vnější popis krajiny, podněty, ale je zajímavý především duchovní rozměr poutě, myšlenky a modlitby autora. Knihy jsou doplněné o černobílé fotografie, které vyfotil nejen autor, ale také osoby, se kterými se na pouti Páter František Lízna setkal. Všechny knihy jsou doplněny střídmými a kresbami Markéty Pospíšilové. Jednotlivé knihy se stručným exkurzem jsou uvedené v další kapitole s názvem 4. Publikační činnost Pátera Františka Lízny.

4. Publikační činnost Pátera Františka Lízny

První vydaná kniha má název *Musím jít dál: 4 404 286 kroků P. Františka Lízny za svatým Jakubem*. Kniha byla vydaná v roce 2006 a pojednává o pouti ze Svaté Hory do Santiago de Compostela.

Druhá vydaná je kniha *Šel jsem však vytrvale: Deník P. Františka Lízny z pouti za sv. Cyrilem a Metodějem*, vydaná v roce 2008. V knize je popsána pouť z hory Kremenec do Sevastopolu (Chersones). Pouť P. František Lízna uskutečnil za 65 dní.

Třetí knihou je méně obsáhlý deník s názvem *Vstávám a pokračuji v cestě: z Fatimy do Compostely* vydané v Brně v dubnu 2010. Pouť P. František Lízna uskutečnil v roce 2006.

Zatím poslední vydaná kniha nese název *Pouť za sv. Kateřinou Sienskou: do Sieny a Říma*. Jedná se o deník, který napsal v průběhu poutě v roce 2009 P. Františka Lízna.

4.1 *Musím jít dál: 4 404 286 kroků P. Františka Lízny za svatým Jakubem, 2006*

Bibliografické údaje o knize:

LÍZNA, František. *Musím jít dál: 4 404 286 kroků P. Františka Lízny za svatým Jakubem*. Brno: Cesta, 2006, 207 s. ISBN 80-7295-86-X

P. František Lízna poutavě popisuje pouť ze Svaté Hory do významného španělského poutního místa – Santiago de Compostela. Kniha je deníkem, který si P. František Lízna během náročné poutě podrobně zapisoval. Vždy na začátku nového dne jsou zadané údaje: start a cíl cesty, datum, čas, délka trati, stupeň náročnosti trati a osoba, za kterou se v tom dni P. František Lízna modlil. Před cestou si P. František Lízna vytvořil seznam osob, ze kterých denně losoval. Na seznamu byli nejen jeho přátelé a známí, osoby pojící se s Chartou 77, ale také osoby, kterým sám prostřednictvím pastorače pomáhal.

Výjimkou nebyli ani vězni, se kterými se setkal v prostředí českých věznic v době svého působení. Vylosovaným osobám posílal z pouti pohled.

Během čtení této knihy jsem několikrát narazila na situaci, kdy se P. František Lízna pozastavoval nad úrovní komunikace v cizím jazyce, zejména tedy v angličtině.

„Vstal jsem v 7:30, spalo se výborně. Hostitelka odmítla peníze, a ještě nám dala snídani. Na náměstí opět potkávám Moniku. Jdeme spolu. Rozumíme si, mluví anglicky zřetelně. Je jí něco přes 30, je zahradní architektka ze Ženevy a protestantka. Procestovala kus světa, včetně Afriky. Nevycházela s úmyslem dojít do Compostely, ale čím déle jde, tím víc se prý zamýšlí nad duchovními věcmi.“ (Lízna, F. 2006, s. 80)

„Vstal jsem v 6.30. Určitě jsem chápal. Opatrně pokukuji po mladém spoluspícím, jestli není proti mně nevraživý. Ptám se, jak se vyspal. Říká sice lámanou angličtinou, ale dosti přesvědčivě, že dobře. To mi alespoň na chvíli dodává dobrý pocit. Navíc s potěšením zjišťuji, že jde o francouzského kněze.“ (Lízna, F. 2006 s. 93)

V poslední den pouti vylosoval P. František Lízna Dušana Kazdu – doživotního vězně odsouzeného za vraždu P. Cyrila Vrbíka. *„Odcházel jsem mezi posledními. Nespěchal jsem a na jednom místě jsem 1 hod. odpočíval. Během té doby kolem mě prošlo 152 putujících – - což je spolu se mnou přesně tolik, kolik apoštolové ulovili ryb na pokyn vzkříšeného Krista. Cestou do Compostely jsem se snažil udržovat v duchu modlitby, ale kvůli hlasitým hovorům to nebylo snadné.“ (Lízna, F. 2006, s. 162)*



Obr. 1: Do cíle mi zbývá už jen 100 kilometrů

4.2 Šel jsem však vytrvale: Deník P. Františka Lízny z pouti za sv. Cyrilem a Metodějem, 2008

Bibliografické údaje o knize:

LÍZNA, František. *Šel jsem však vytrvale: Deník P. Františka Lízny z pouti za sv. Cyrilem a Metodějem*. Brno: Cesta 2008, 142 s. ISBN 978-80-7295-108-6

Druhý deník z pouti P. Františka Lízny zahajuje předmluva Otto Brocha, přítele P. Františka Lízny a dá se říci, také kolegy. Oba ve stejné době spolupracovali s osobami ve výkonu trestu. „*Otevíráme jeho deník z druhé části cesty, spojující nejen několik tisíc kilometrů dlouhou vzdálenost mezi Západem a Východem, ale především mezi Bohem a člověkem. Strídmy styl vyprávění dává tušit namáhavost tohoto putování. Zároveň však odkrývá něco z tajemství, které v sobě takováto cesta nese.*“ *Otto Broch (Autor je trvalý jáhen a vězeňský kaplan, Olomouc)*, (LÍZNA, F. 2008, s. 5)

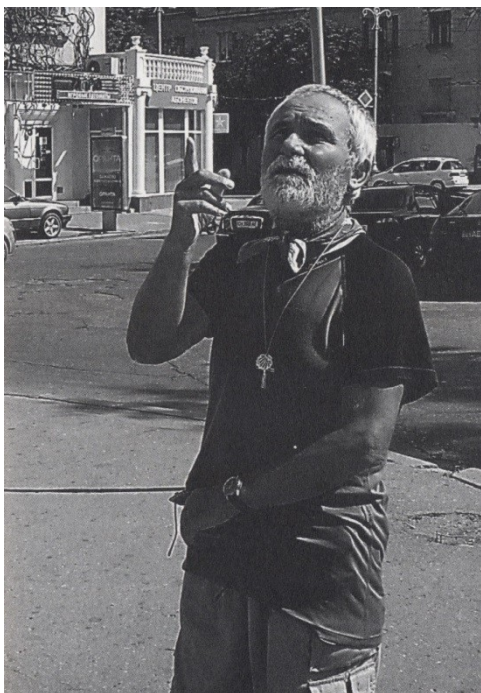
Opět dochází každý den putování k losování osob ze seznamu. Tentokrát se v seznamu vylosovaných osob objevilo hojném počtu ženy. Většinou se jedná o ženy spojené s církví, dobrodinky nebo ženy spojené s Chartou 77.

Putování P. Františka Lízny začíná v Nové Sedlici, odkud musel vystoupat na horu Kremenec. Konec pouti stanovil ve městě Sevastopol. Trasa je dlouhá 1 607 kilometrů.

Vlastní postřehy z putování po Ukrajině P. František Lízna popisuje zcela upřímně, jeho styl je zábavný, realistický, obsahově přiměřený. Subjektivně hodnotí krajinu, jednání osob, se kterými se na pouti setkal. Nebojí se kriticky zhodnotit také své „kolegy“ kněží na Ukrajině, zároveň dokáže ocenit výjimečnost některých lidí.

„*Kněží vedli liturgii svižně, a tak jsi na rozdíl od dlouhých pravoslavných obřadů zas po nějaké době připadal jako doma. Při pozdravení pokoje mi podávali ruku sympatičtí lidé. Jen před přijímáním začali kněží poučovat, kdo všechno může přijímat. To na mě vždy působí nesympaticky. Po mši jdu do sakristie. Cítím mírnou nedůvěru, kněží chtějí vidět celebret (osvědčení vydané biskupstvím nebo kongregací, že dotyčný je knězem a může sloužit mši – pozn. ed.). Na ten jsem ale zapomněl. Nakonec mě ale zvou na večeři. U stolu sedí sympatický hoch. Pochází od Chustu ze Zakarpatské Ukrajiny a jeto Maďar. Řeč se mnou vede polský kapucín, který láme ledy. Jmenuje se Rafael a už od pohledu prokazuje bystrou inteligenci.*

Zná dokonce římské centrum Aletti, o kterém někteří nevědí ani v Olomouci. Ví o kardinálu Špidlíkovi a Tomáši Halíkovi. Sám tu pobývá jen krátce, jinak působí v jednom ruském milionovém městě, kde ale katolický kostel navštěvuje jen 60 věřících. (LÍZNA, F., 2008, s. 55-56)



Obr. 2: Důvody poutě málokoho zajímají. Duchovní smysl se mi nedaří vysvětlit.

4.3 Vstávám a pokračuji v cestě: z Fatimy do Compostely, 2010

Bibliografické údaje o knize:

LÍZNA, František. *Vstávám a pokračuji v cestě: z Fatimy do Compostely*. Brno: Cesta, 2010, 78 s. ISBN 978-80-7295-123-9

V roce 2006 se opět P. František vydal do Santiaga de Compostela, ovšem tentokrát z portugalského města Fatima. Opět je v knize využit stejný styl vyprávění a popisu událostí. Tento deník je útlejší, pouť měří „pouze“ 428 kilometrů oproti předešlým uskutečněným poutím. Nutno podotknout, že je v době uskutečnění pouti P. Františku Líznovi 65 let a je po velmi těžké nemoci.

V poslední den pouti P. František Lízna opět vylosoval Dušana Kazdu, který byl zmíněn už v kapitole 4.1. Ovšem zmiňuje se o něm jen letmo.

„ Než jsem šel spát, odsloužil jsem mši svatou a myslel mimo jiné na Dušana Kazdu“
(LÍZNA, F. 2010, s. 56)

Duchovní rozměr u knihy je patrný téměř na každém řádku. Navštívená místa včetně chrámů jsou barvitě popsána, že často nechybí ani fotografie. Ilustrace jsou přiměřené ke stylu celé knihy.

Zážitky z poutního místa Santiago de Compostela nadchnou čtenáře tak, že sám touží poutní místo navštívit. Z popisu vzpomínek P. Františka Lízny je patrné uspokojení z vykonané pouti. „*V katedrále jsem se modlil v první lavici vlevo, atmosféra v chrámu byla prosycena skutečnou zbožností. Mše ve 12.00 mi přinesla velmi hluboký zážitek. Koncelebrovalo nás při ní asi šestnáct kněží z různých zemí. Tři kněží byli z Polska, jeden ze Slovenska, byli mezi nimi alespoň tři jezuité. Přátelsky jsme se všichni zdravili. Hlavním celebrantem byl biskup z Kanady, člověk menší postavy, skutečný poutník, který šel od francouzských hranic St. Jean Pied de Port. Choval se velmi skromně, teprve při mši jsem poznal, že je biskupem.*“ (LÍZNA, F. 2010, s. 58-59)

4.4 Pout' za sv. Kateřinou Sienskou: do Sieny a Říma, 2010

Bibliografické údaje o knize:

LÍZNA, František. *Pout' za sv. Kateřinou Sienskou: do Sieny a Říma*. Brno: Cesta, 2010. 139 s. ISBN 978-80-7295-124-6

K této knize mám velmi osobní vztah. Nejen, že mi ji daroval s věnováním P. František Lízna, ale také proto, že jsem biřmovaná podle sv. Kateřiny Sienské. Knihu jsem získala tím, že jsem se na přednášce P. Františka Lízny zeptala na otázku, na kterou se ho ještě nikdy nikdo nezeptal. „Kdyby se o vás točil film, kterého herce byste si vybral, aby vás ztvárnil?“ Já sama jsem si představila herce Josefa Somra například. Ovšem svérázná odpověď P. Františka Lízny mě zarazila. Tenkrát mi odpověděl, že filmy nesleduje, že ho televize nezajímá. V sále to pobaveně zašumělo. Styděla jsem se, že jsem měla hloupý dotaz, který P. Františka Líznu absolutně nezajímal. Vzápětí se mě ale zeptal na jméno, vzal výtisk knihy, napsal mi věnování a knihu daroval. V sále to pobaveně zašumělo podruhé.

P. František Lízna je zkrátka člověk rázný, přímý a upřímný. To se mi na něm líbí.

V zatím poslední napsané knize P. František Lízna popisuje pouť z Vyšehorek do Říma přes Sienu. Samotná pouť měřila celkem 1646 kilometrů a trvala 64 dní. Popis přírody, zážitků nejen z Itálie je opět poutavě a inspirativně napsaný.

„Potom jsem šel do uličky svaté Kateřiny. Zamířil jsem do svatyně svaté Kateřiny a pobyl jsem ve všech prostorách, které jsou návštěvníkům přístupné. Vše je tam duchovně velmi nabitě a nelze to nijak písemně vyjádřit. Město samo pokládám za nejkrásnější, jaké jsem kdy viděl. Netoužil jsem ani tak po tom, procházet se jím, spíše jsem hledal nějaké informační centrum. Nakonec jsem si v jedné trafice koupil mapu znázorňující zbývající úsek do Říma. Nakoupil jsem také řadu předmětů vztahujících se k životu svaté Kateřiny Sienské.“
(LÍZNA, F. 2010, s. 95)

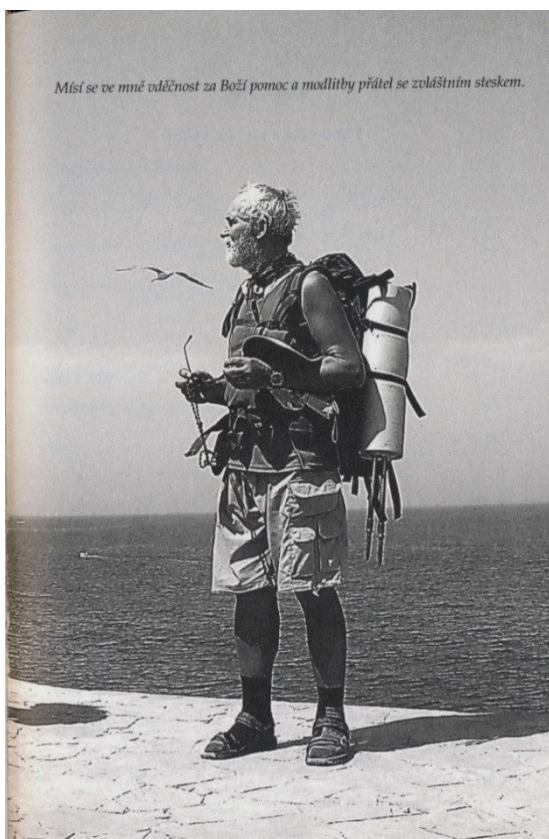


Obr. 3: Kněz byl velmi milý, vyžádal si ode mne adresu a postaral se o to, abych se najedl.
(50. den)

5. Význam Pátera Františka Lízny pro společnost

Přestože je Páter František Lízna velmi skromný a není si vědom, že by měl obzvlášť nějaký význam pro společnost, je tomu tak z několika důvodů. Jak uvádí Otto Broch v úvodu druhé knihy LÍZNA, František (2008), za poutníka může být František Lízna považován až úplně na závěr. Páter František Lízna je zejména vnímán jako vězeň, signatář Charty 77, disident, vězeňský kaplan, „národnostní Rom“, exercitátor a duchovní vůdce – úspěšně vybočuje z představ, které máme o životě kněze.

P. František Lízna má také morální hodnoty, které mohou být inspirací nejen pro běžnou populaci, ale může být považován za člověka, jehož aktivity se odrazily v historii, výuce náboženství a pastorače.



Obr. 4: Mísí se ve mně vděčnost za Boží pomoc a modlitby přátel se zvláštním steskem

5.1 Ceny a udělená vyznamenání Páteru Františku Líznovi

Cena Františka Kriegla: Roku 2003 mu byla udělena cena Františka Kriegla „Za obětavou práci s odsouzenými“ (získal ji spolu s dalším vězeňským kaplanem Tomášem Vlasákem)

Václav Havel propůjčil v roce 2001 P. Františku Líznovi Řád T.G. Masaryka „Za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva..“

5.2 Organizace a instituce, s nimiž Páter František Lízna spolupracuje

Přestože už P. František Lízna nepůsobí ve věznici na Mírově, stále se aktivně účastní přednášek a besed k této problematice. Využívá mnohaleté zkušenosti z působení v této oblasti. V jeho farnosti se objevují lidé, kterým P. František Lízna pomáhá v krizové životní situaci.

P. František Lízna spolupracuje s charitou – Arcidiecézní charitou Olomouc, Charitou Olomouc a v neposlední řadě Charitou Zábřeh, pod kterou jeho farnost spadá. Prostřednictvím charity může zprostředkovat osobám v nouzi pomoc nejen materiální, ale také sociální a duchovní.

Dále P. František Lízna spolupracuje s organizacemi, které se zabývají romskou problematikou. Nepravidelně se účastní romských poutí a setkávání s Romy při podobných záležitostech.

5.3 Osvětová činnost Pátera Františka Lízny – besedy, přednášky

Besedy a přednášky P. Františka Lízny jsou vždy přirozené, mají spád, i když se v nich velmi často opakují jeho názory a obraty. Prostřednictvím besed a přednášek seznamuje posluchače nejen se svým pestrým životním putováním, ale také s názory na otázky pastorace v různých životních situacích. Dává prostor posluchačům pro zamyšlení nad svým životem, jeho náplní, podporuje především charitní pracovníky v jejich poslání a působení v církevní organizaci i přesto, že ne všichni jsou věřící.

Díky jeho knihám jsem pochopila, že Synchronicita, kterou stejně jako P. František Lízna ve svém životě sdílím, není vůbec škodlivá a může mi v životě jen pomáhat.

To, že jsem si kdysi vybrala biřmovací jméno Kateřina, podle sv. Kateřiny Sienské, získala knihu od P. Františka Lízny Pout' za sv. Kateřinou Sienskou: do Sieny a Říma, pracovala s romskou komunitou a účastnila, se výběrového řízení do vazební věznice v Olomouci jistě není jen náhoda.

„Synchronicitu zažívá každý, ne každý ji však vnímá. Jung říká, že důvěra a optimismus pomáhají jejich vyladění, odpor a skepse je naopak zastírají. Psycholog Václav Kočka dodává, že se zjevují nejčastěji v době, kdy je člověk emočně zjitřený nebo na cosi nažhavený. Zmiňuje prožitek lásky v Kunderově románu Nesnesitelná lehkost bytí a cituje: „Náhody se k nám slétají jako ptáci na rameno Františka z Assisi.“ ČECHTICKÝ, T. [cit. 9.12.2010]. Přístup z: http://instinkt.tyden.cz/rubriky/ostatni/tema/nahoda-neni-nahoda_25755.html

PRAKTICKÁ ČÁST

6. Výzkum

V této kapitole jsou uvedeny výsledky výzkumu, kterého se zúčastnili osoby z prostředí církve. V této části práce jsou zmíněny osobní názory dotazovaných, především na odkaz P. Františka Lízny a jejich současné působení ve společnosti a v prostředí církve.

6.1 Metodologie výzkumu

Pro sběr požadovaných informací jsem zvolila jako výzkumnou metodu online dotazník. Původně jsem měla dotazník připravený i v tištěné formě, překvapily mě však velmi dobře dostupné informace na e-maily a veškeré kontakty na osoby, které jsem chtěla prostřednictvím dotazníku oslovit. Dotazník považuji za vhodnou techniku pedagogického výzkumu pro sběr značného množství poznatků, vyhodnocování názorů a postojů oslovených respondentů.

„Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.“ (Chráska, 2007 s. 163)

V dotazníku jsem použila otázky:

- **uzavřené:** u těchto otázek respondent vybírá z předem stanovených odpovědí;
- **otevřené:** kdy se respondent k otázce vyjadřuje vlastními myšlenkami, postoji, názory;
- **polootevřené:** respondent si vybírá z nabízených odpovědí, pokud si z nabízených odpovědí nevybere, má možnost otázku doplnit o vlastní odpověď;

Dotazník je anonymní, respondenti byli požádáni o vyplnění třiceti otázek. Využila jsem otázky uzavřené, polootevřené i otevřené. Dotazník je zaměřen na průzkum v oblasti edukace dětí, mládeže a dospělých osob prostřednictvím pastorace na základě působení a díla Pátera Františka Lízny.

Výsledky výzkumu by měly být využity pedagogy volného času, učiteli náboženství a osobami sloužícími v církvi pro reflexi současného stavu působení na děti, mládež a dospělé osoby. Pro mnohé respondenty, zejména ty, kteří osobnost P. Františka Lízny neznají a přesto dotazník vyplnily, mohou výsledky výzkumu ovlivnit jejich další působení v jejich profesi.

6.2 Charakteristika výzkumného vzorku:

Dotazník je určený osobám působící v prostředí křesťanské církve. O vyplnění dotazníku jsem požádala zástupce všech registrovaných křesťanských církví v České republice. V České republice jich je aktuálně registrováno osmnáct. Primárně byli osloveni kněží, jáhni, kaplani, učitelé náboženství, pastorační asistenti. Při rozesílání dotazníků byli osloveni také nemocniční kaplani a pracovníci církevních neziskových organizací.

Přehled církví, které byly prostřednictvím dotazníku osloveny:

- Apoštolská církev
- Armáda spásy
- Bratrská jednota baptistů
- Církev adventistů sedmého dne
- Církev bratrská
- Českobratrská církev evangelická
- Církev československá husitská
- Slezská církev evangelická a.v.
- Církev řeckokatolická
- Evangelická církev a.v.
- Evangelická církev metodistická
- Jednota bratrská
- Křesťanské sbory
- Křesťanská společenství
- Luterská evangelická církev a.v.
- Pravoslavná církev
- Římskokatolická církev
- Starokatolická církev

6.3 Návratnost dotazníků

Odkaz na online dotazník byl rozeslán prostřednictvím e-mailu. Informační e-mail s pokyny a hypertextovým odkazem jsem rozeslala celkem **200** respondentům. Návratnost je nižší, než jsem očekávala. Vyplněných dotazníků je **142**.

Návratnost dotazníků je tedy **71 %**. Nízký počet návratnosti přisuzuji faktu, že téma je specificky zaměřené a oslovení respondenti nebyli tématem zaujatí nebo osobnost P. Františka Lízny neznají a neměli tak potřebu dotazník vyplnit. Na základě zaslání e-mailu s odkazem na online dotazník mi přišly zpět odpovědi s omluvou a důvodem nevyplnění dotazníku. Odpovědi jsou níže uvedené. Je zachována anonymita pisatelů. Na základě těchto odpovědí jsem si uvědomila, že přesto že je P. František Lízna v prostředí známá osobnost, nemusí být všem známý. Počet respondentů je přesto dostačující pro úspěšné vyhodnocení dotazníku. Všechny dotazníky jsou validní. Dotazník je pouze součástí této diplomové práce. Výsledky výzkumu včetně grafického zpracování jsou uvedené v další kapitole.

Odpovědi oslovených respondentů, kteří dotazník nevyplnili a písemně se omluvili:

„Omlouvám se, že anketu nevyplním. P. Františka Líznu neznám dost osobně na to, abych mohl vědět, jak pastoračně působí. Ale před několika lety jsem měl možnost účastnit se diskuze s ním. Tam jsem pochopil, že naše pohledy i na některá základní témata, např. křest, jsou velmi odlišné. Proto jsem se ani nepokoušel se nějak dál s jeho činností seznamovat. Požehnané Velikonoce, sílu a moudrost při studiu a lásku Boží v srdci přeje P. K. J.“

„Dobrý den, omlouvám se, že nevyplním vaši anketu. Moje kontakty s P. Líznou nezakládají dostatečný podklad pro relevantní odpovědi. Děkuji za pochopení. P. T. K.“

„Chvála Kristu, děkuji za důvěru, ale do Vaší ankety se nezapojím. S pozdravem a přáním Božího požehnání P. P.W.“

„Dobrý den. Omlouvám se, ale anketa se týká mě neznámého kněze, takže většinu otázek bych musel přeskočit. Snad budete mít štěstí u někoho z kolegů. Mějte se krásně. J. B.“

Lituji, ale s paterem Lízou jsem se nesešel a ani nevím o jeho pastorační činnosti. S pozdravy P. Č.“

Uvedených odpovědí si vážím a jsem ráda, že někteří oslovení vyjádřili svůj osobní názor i přesto, že dotazník nevyplnili. Je to pro mě určitá, i když v tom počtu oslovených respondentů nepatrná část zpětné vazby. V další části práce následuje výčet otázek a jejich vyhodnocení prostřednictvím grafického znázornění. V případě, že se jednalo o polootevřené otázky, jsou tyto doplněny o další odpovědi respondentů.

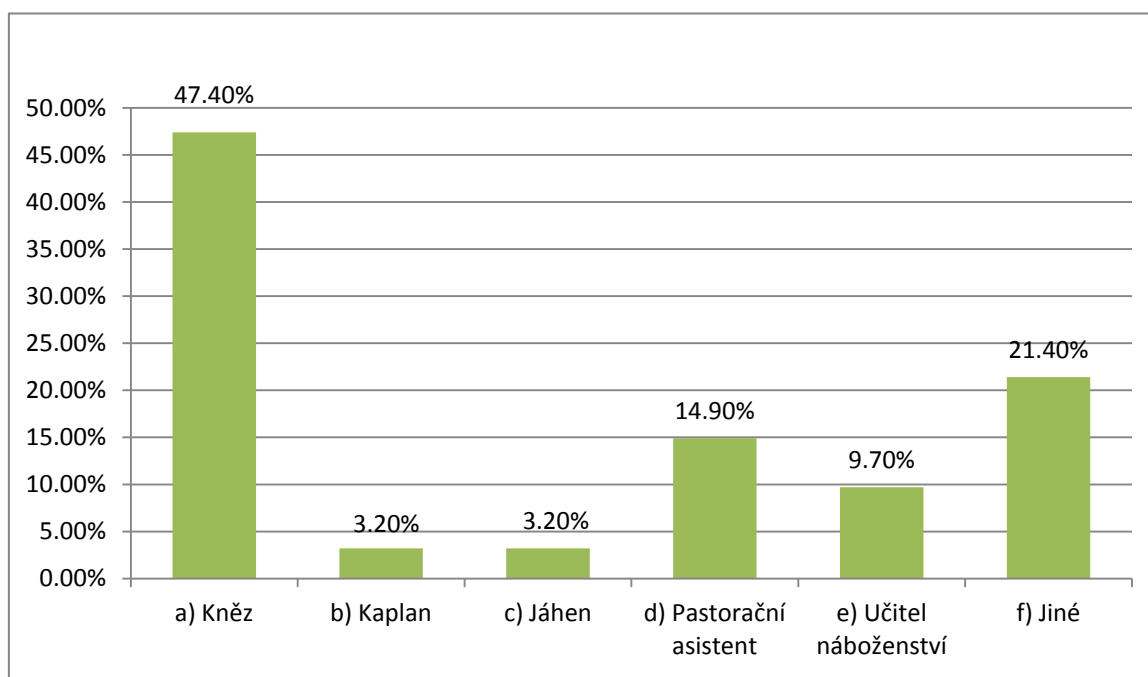
6.4 Vyhodnocení otázek dotazníku

Otázka č. 1 - Působím jako:

Otázka je polootevřená s možností výběru z pěti možných odpovědí nebo doplněním jiné odpovědi. Na tuto otázku odpovědělo celkem 142 respondentů. Nejčastější odpověď je **a) kněz** (47,4 %), nejméně časté odpovědi jsou **b) kaplan** (3,2 %), **c) jáhen** (3,2 %). Dále respondenti uvedli **d) pastorační asistent** (14,9 %), **e) učitel náboženství** (9,7 %), **f) jiná odpověď** (21,4 %). Protože někteří respondenti působí v několika pozicích, např. kněz může být zároveň učitelem náboženství, v grafu je zaznamenáno celkem 154 odpovědí.

V jiných odpovědích byly respondenty zaznamenány tyto pozice: kazatel; pastor; vikář; vedoucí dětského klubu; správce e-mailové schránky; starší sboru; pracovník s dětmi; kazatel evangelické církve; ředitel; řeholní bratr; farář; řízení a organizace volnočasových aktivit dětí a mládeže olomoucké arcidiecéze; kazatel Sboru Jednoty bratrské; starší sboru; vedoucí kazatelské stanice; vedoucí mládeže; biskup; farářka v Luterské evangelické církvi a.v.

Graf č. 1: Vyhodnocení otázky č. 1

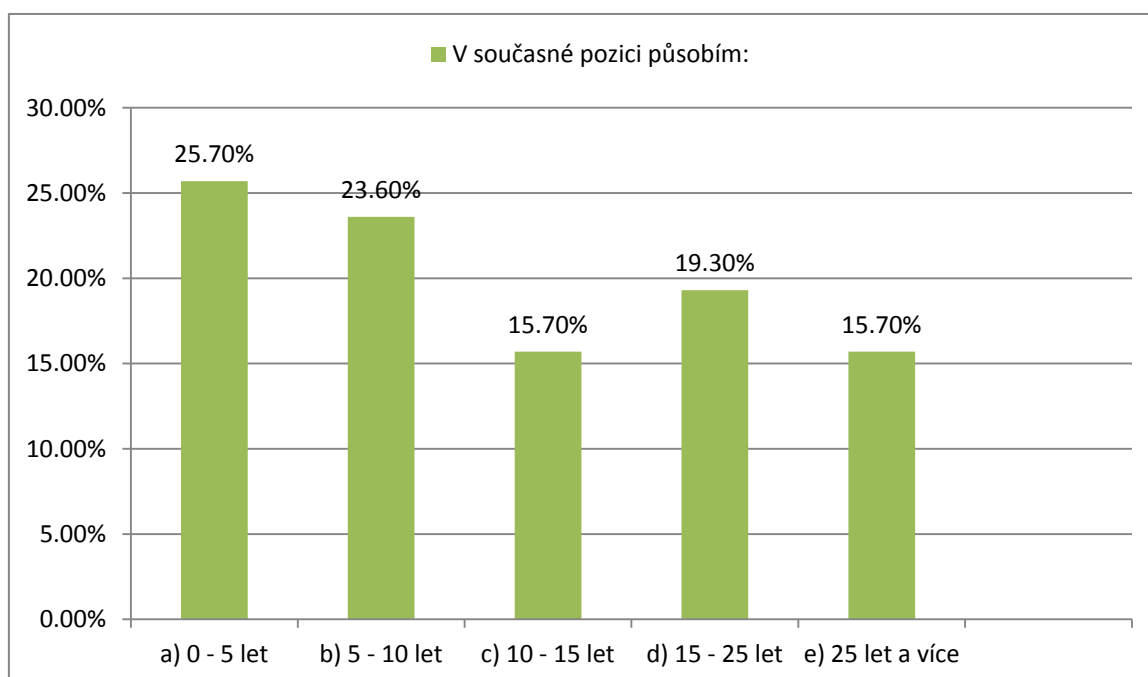


Otázka č. 2 – V současné pozici působím:

Otázka je zaměřena na dobu působení v dané pozici. Respondenti měli na výběr z pěti odpovědí. Pro výzkumné účely nebyl důležitý věk, ale právě doba působení v dané pozici. U této otázky jsou výsledky velmi podobné. Překvapivé je zjištění, že se u této otázky většina dotázaných řadí do první kategorie. Doba působení uvádí 0 - 5 let.

Nejčastěji dotázaní zaznamenali odpověď **a) 0 – 5 let** (25,7 %), dále **b) 5 – 10 let** (23,6 %), **d) 15 – 25 let** (19,3 %), položky **c) 10 – 15 let** (15,7 %) a **e) 25 let a více** mají stejný výstup, tedy 15,7 %.

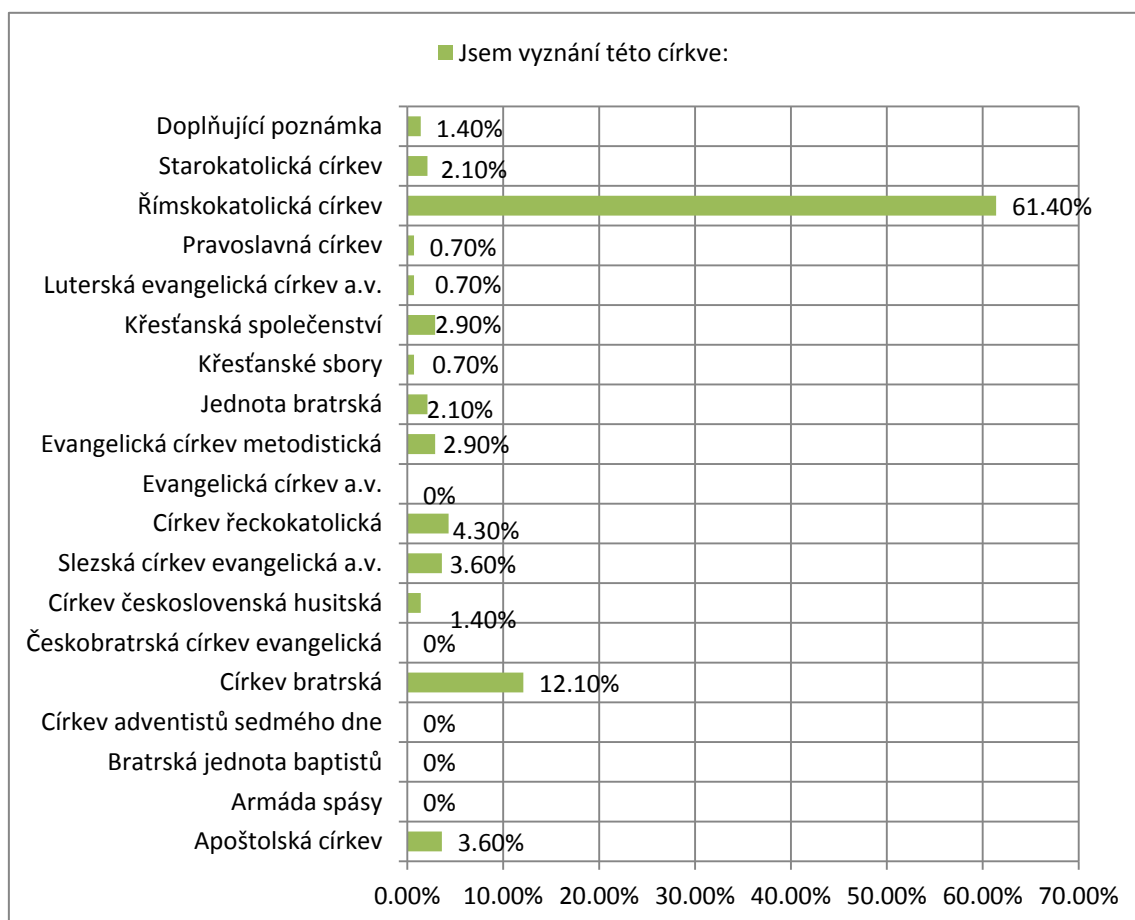
Graf č. 2: Vyhodnocení otázky č. 2



Otázka č. 3 – Jsem vyznání této církve (nepovinný údaj):

Otázka je do dotazníku zařazena z toho důvodu, aby se mi potvrdila nebo vyvrátila hypotéza, že zástupci Římskokatolické církve znají osobnost P. Františka Lízny. Jak je z názvu otázky patrné, není povinné na otázku odpovídat. Otázky týkající se náboženského vyznání patří mezi tzv. citlivé osobní údaje, přesto pro výzkumné účely v anonymitě odpověděli všichni dotázaní. Nejčastěji odpověděli zástupci Římskokatolické církve a to v 61,4 %. Dalšími respondenty byly vyznávající Církve bratrské a to s 12,1 %. Církev řeckokatolická s 4,3 %, Apoštolská církev, Slezská církev evangelická a.v. měly stejný výsledek 3,6 %, dále na otázku č. 2 odpověděli zástupci Evangelické církve metodistické a Křesťanské společenství s výsledkem 2,9 %, následovala Jednota bratrská s 2,1 %, nejméně zástupců bylo z Křesťanských sborů, Luterské evangelické církve a.v. a Pravoslavné církve s 0,7 %. Dotazník nevyplnili zástupci Armády spásy, Bratrské jednoty baptistů, Církve adventistů sedmého dne, Českobratrské církve evangelické, Evangelické církve a.v.

Graf č. 3: Vyhodnocení otázky č. 3

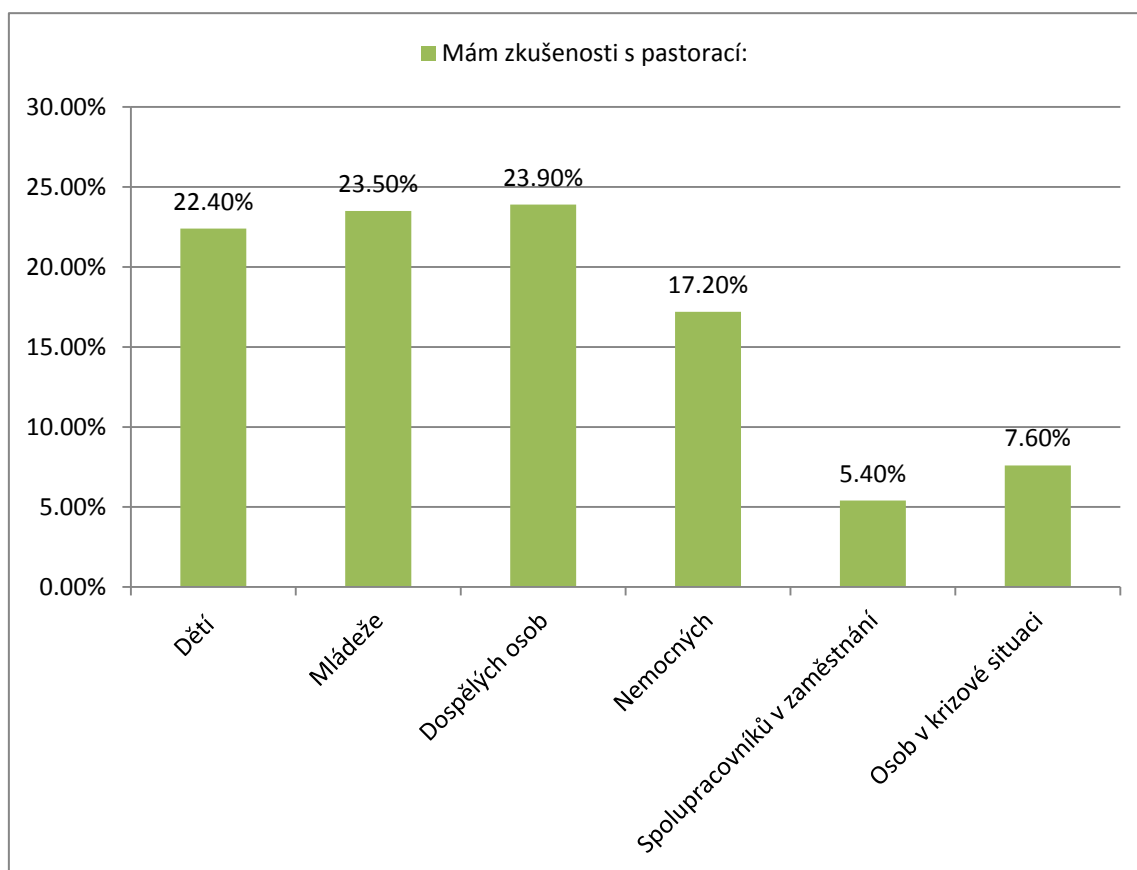


Otázka č. 4 – Mám zkušenosti s pastorcí:

Otázka je uzavřená s možností zaznamenání více odpovědí. U této otázky je možné sledovat míru spolupráce s danými cílovými skupinami všeobecně. Další možností je přehled jednotlivých respondentů a jejich dosavadní zkušenosti s cílovou skupinou. Vzhledem k množství respondentů jsem vybrala pouze první možnost interpretace.

Nejčastěji mají respondenti zkušenosti s pastorcí **c) dospělých osob** (23,9 %), dále **b) mládeže** (23,5 %), **a) dětí** (22,4 %), **d) nemocných** (17,2 %), **f) osob v krizové situaci** (bez přístřeší, ve výkonu trestu, po ukončení výkonu trestu...7,6 %) a nejméně často v bodě **e) spolupracovníků v zaměstnání** (např. v charitě...5,4 %).

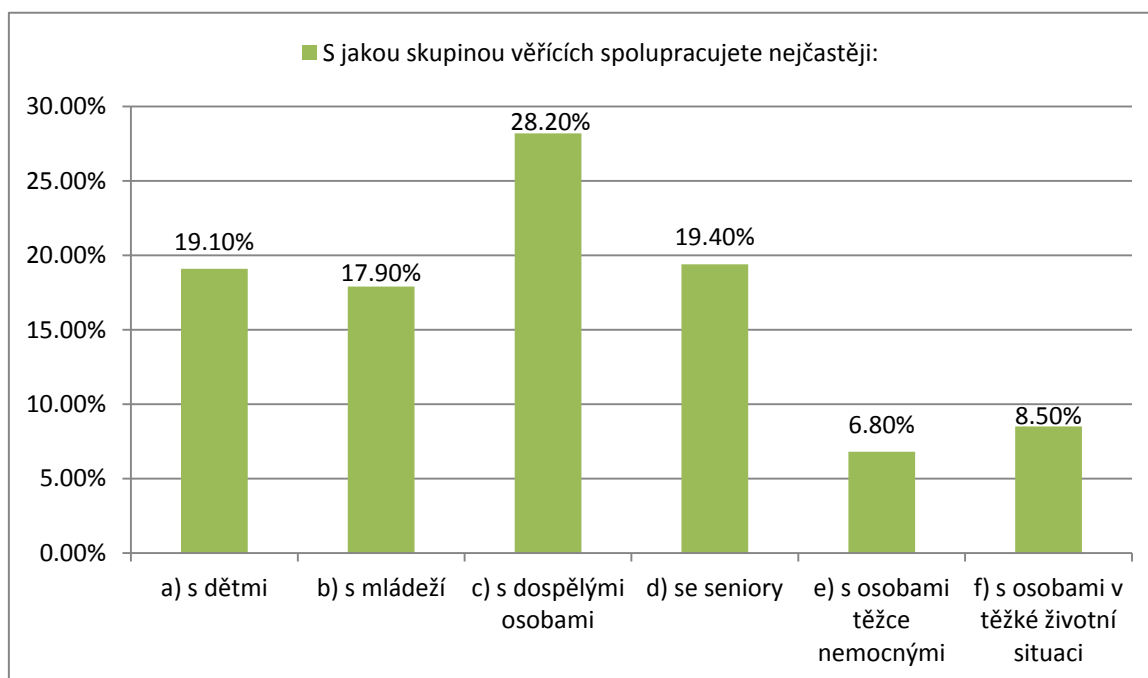
Graf č. 4: Vyhodnocení otázky č. 4



Otázka č. 5 – S jako skupinou věřících spolupracujete nejčastěji:

Pátá otázka navazuje na otázku předešlou. Je jisté, že respondenti mají zkušenosti s širokou skupinou věřících, nyní mě zajímá, s jakou skupinou spolupracují nejčastěji. U této otázky měli respondenti opět možnost vybrat více odpovědí. Předpoklad, že respondenti spolupracují nejčastěji s dospělými osobami, se potvrdil. Následuje skupina senioři, děti, mládež, osoby v těžké životní situaci a nejméně často respondenti spolupracují s osobami těžce nemocnými. V Grafu č. 5 je míra spolupráce s danou skupinou vyznačena procenty.

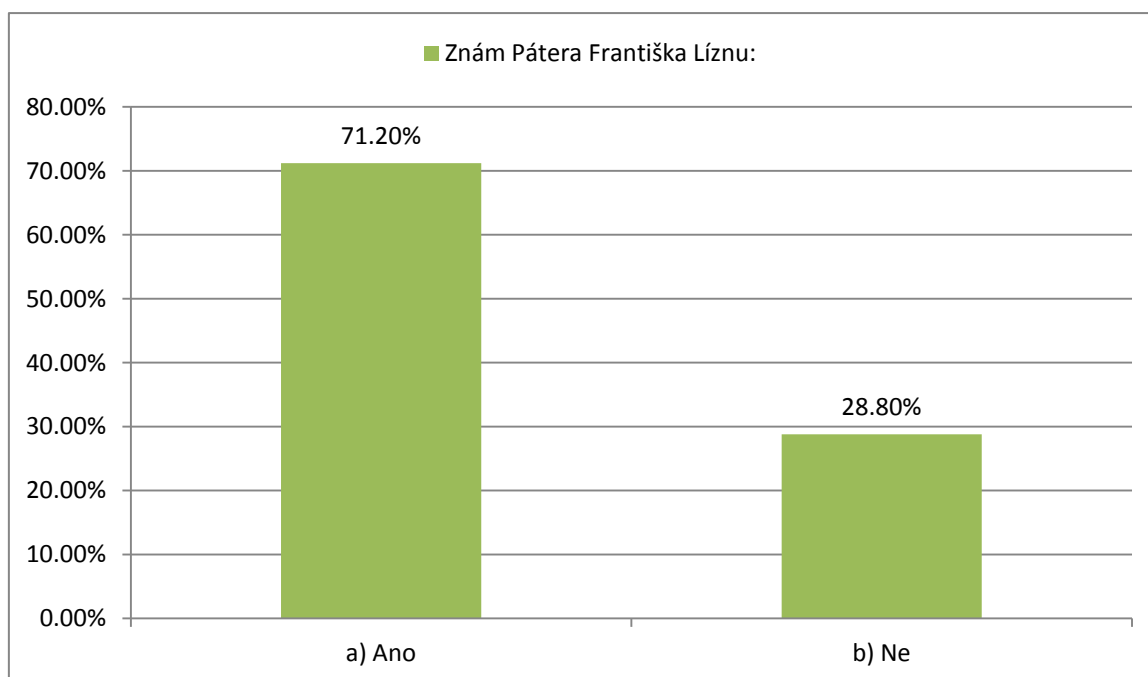
Graf č. 5 – Vyhodnocení otázky č. 5



Otázka č. 6 – Znáám Pátera Františka Líznu:

Otázka je uzavřená s dvěma možnými odpověďmi. Hypotéza, že více než 70 % dotázaných odpoví a) ano, se potvrdila. Odpovědi jsou zaznamenány v Grafu č. 6.

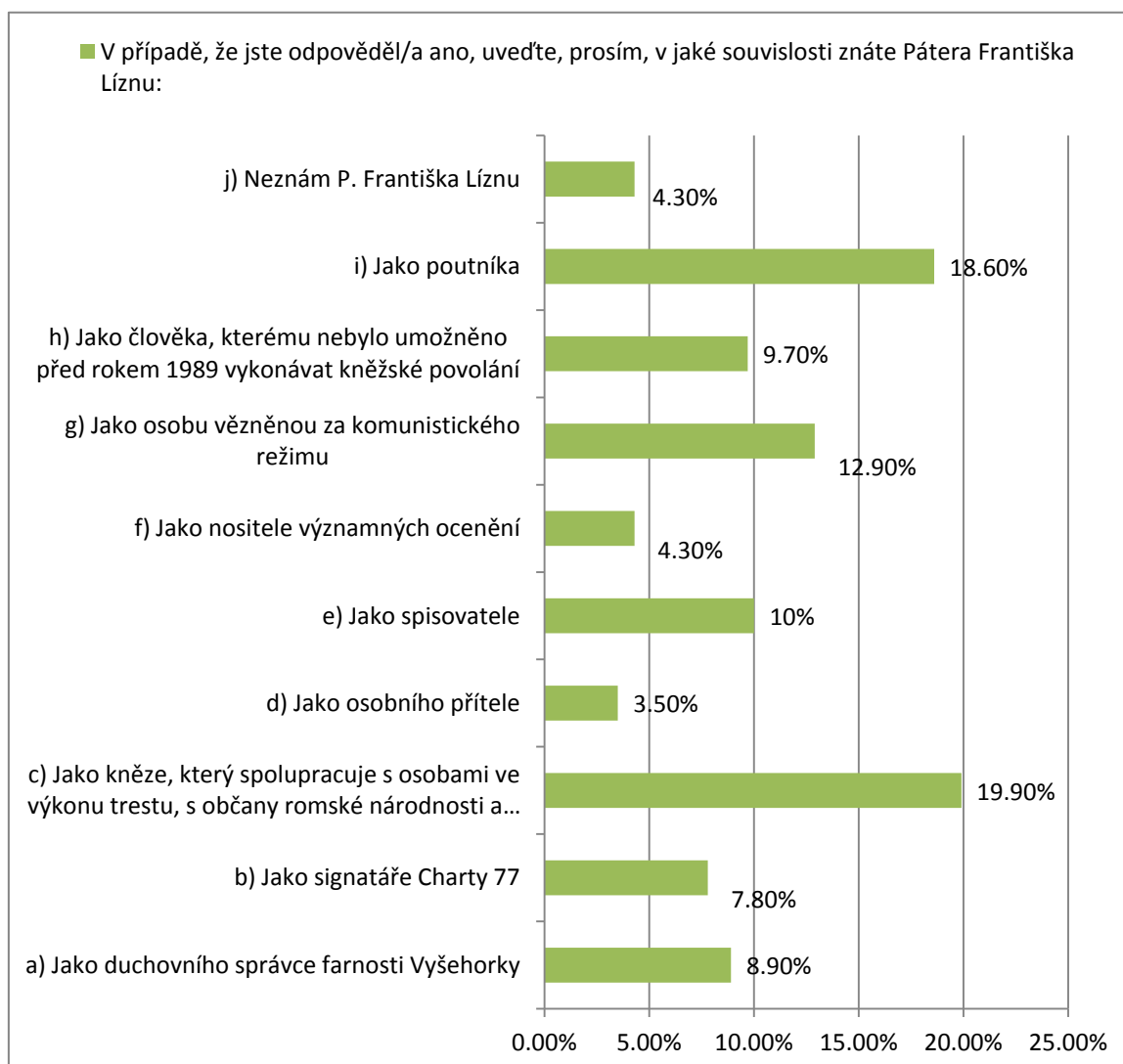
Graf č. 6: Vyhodnocení otázky č. 6



Otázka č. 7 – V případě, že jste odpověděl/a ano, uveďte, prosím, v jaké souvislosti znáte Pátera Františka Líznu:

Jedná se o otevřenou otázku s možností více odpovědí. Hypotéza, že nejčastěji respondenti uvedou možnost **c) jako kněze, který spolupracuje s osobami ve výkonu trestu, s občany romské národnosti a osobami bez přístřeší**. Tato odpověď byla mezi 142 respondenty nejčastější a to v 19,9 %. Poté následovaly odpovědi **i) jako poutníka** (18,6 %) a **g) jako osobu vězněnou za komunistického režimu** (12,9 %). Všechny odpovědi jsou v Grafu č. 7 zaznamenané s příslušnými hodnotami v procentech.

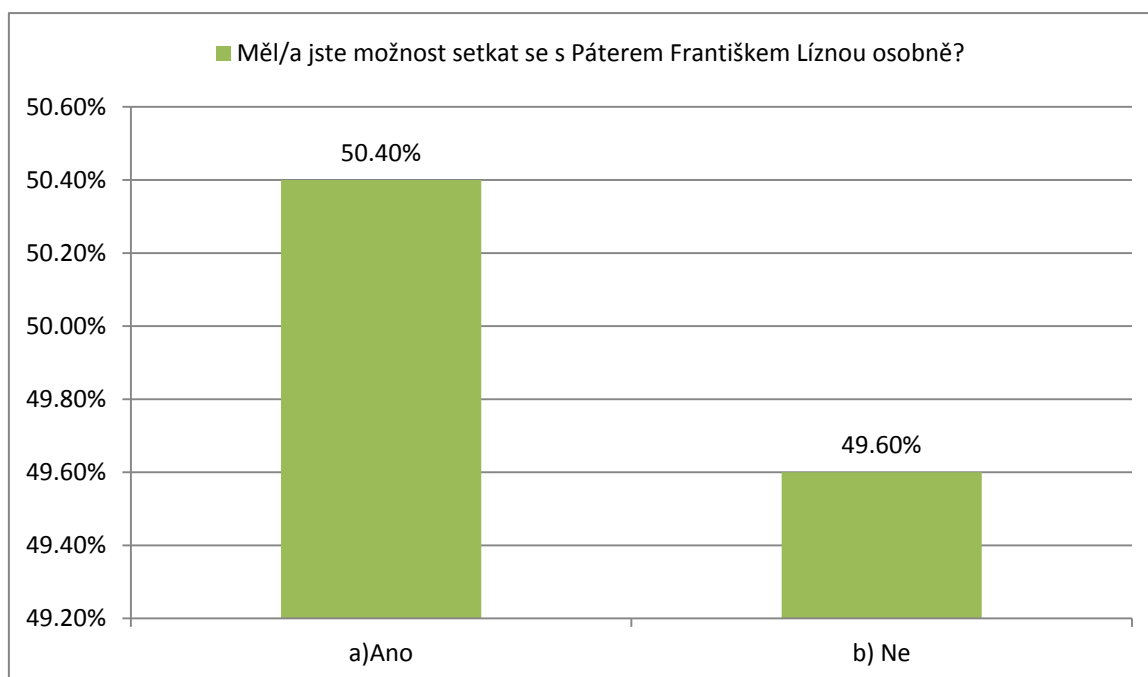
Graf č. 7: Vyhodnocení otázky č. 7



Otázka č. 8 - Měl/a jste možnost setkat se s Páterem Františkem Lízou osobně?

Otázka č. 8 je uzavřená. Odpovědi jsou téměř totožné. Rozdíl je pouze v 0,8%.
Odpověď **a) ano** zvolilo 50,4 % respondentů, odpověď **b) ne** zvolilo 49,6 %.

Graf č. 8: Vyhodnocení otázky č. 8



Otázka č. 9 – Pakliže jste se setkali osobně, při jaké příležitosti to bylo?

Otázka č. 9 je otevřená. Ve vyhodnocení otázky jsou uvedeny některé odpovědi části respondentů. Odpovědi jsou různě formulované, stručné, různorodé, opakují se odpovědi zejména na přednášce a besedě o poutích a při mši svaté. Objevuje se také odpověď, že setkání s P. Františkem Lízou proběhlo při exerciciích. Díky odpovědím č. 47 a č.48 jsem se dozvěděla, že P. František Lízna je čestným předsedou občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče. Často se v odpovědích objevilo slovo exercicie. Pastorační asistentka Bc. Zuzana Knopfová z Charity Šternberk mi na můj dotaz sdělila, že **exercicie** je duchovní cvičení za účelem prohloubení duchovního života jedince. Probíhá prostřednictvím ztišení, mlčení, meditace a modliteb.

Vzorek odpovědí (celkem 62 odpovědí respondentů) na otázku č. 9

1. Při besedě o jeho poutích.
2. V knihkupectví a na přednášce.
3. Synoda duchovních Církve československé husitské.
4. Přednáška, návštěva farnosti, exercicie.
5. Na přednášce v Přerově. Bylo to v rámci vzdělávacích programů a to v roce 1992 /asi/. Přivedl s sebou i misionáře z Bolívie p. Palackého.
6. Při mši svaté, jsem ministrant. Rozhovor v zákristii.
7. S otcem Františkem jsem se setkala (jako účastník) na duchovních cvičeních otce Eliase Velly v Koclířově, kam byl pozván také jako host otec František a celebroid tam mši sv. Ještě jednou jsem se s ním setkala na modlitebním setkání ve Fryštáku, ale ani v jednom z těchto případů jsem s ním nemluvila osobně.
8. Na centru Aletti při jeho návštěvě jezuitské komunity. Při mé dobrovolnické činnosti v Maltézké pomoci (měl k nám promluvu o službě vězněným, provázel nás Mírovem, sloužil nám mše). Přednáška na faře ve Šternberku (mluvil o svých poutích).
9. Při jeho druhé veřejné mši svaté v listopadu 1989 v aule filosofické fakulty, posléze několikrát osobně, v Brně, u milosrdných bratří a v jezuitském kostele.
10. Poprvé u příležitosti kněžských schůzí zábřežského děkanátu .
11. Různě, na přednášce, na posled při bohoslužbě .
12. Kněžské setkávání.
13. Dávala exercicie, navštívil lidi v mé farnosti, na kněžském setkání.

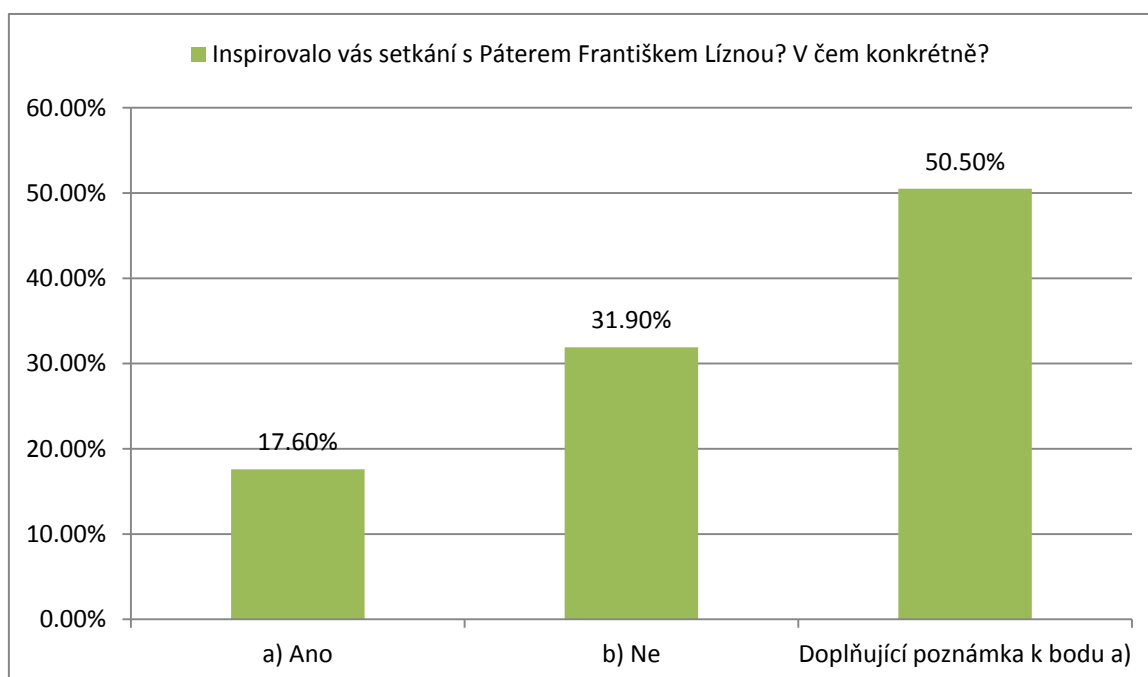
14. Při prezentaci filmu o jezuitěch v kině Metropol v Olomouci.
15. V naší farnosti v Přerově – měl mši svatou a přednášku – upozornily mne na něj dvě kamarádky z Brna, které s ním zažily hodně duchovních cvičení, mší svatých. Jsou to dvojčata Klára a Kateřina – dnes jsou již provdané a mají své rodiny. Žijí v duchu evangelií a vedou správný a příkladný život katolíků.
16. Působili jsme jako kněží ve stejném děkanátu. Jako kaplan pro mládež jsem s mládeží navštívil jeho farnost Mírov i Vyšehorky, byla zde i jiná kněžská výpomoc.
17. Přednášková činnost.
18. Pravidelně v rámci schůzí kněží děkanátu (působíme společně v jednom), také v rámci náhodných příležitostí.
19. Různě, také na přednáškách.
20. Ve vězeňské pastoraci.
21. Mnohonásobně, při návštěvě společných přátel, na společných oslavách, při liturgii (koncelebrace), při natáčení – vysílání rozhlasových pořadů...
22. Kněžské akce.
23. Měl u nás ve farnosti Brno-Lesná duchovní obnovu.
24. Potkala jsem ho jako přednášejícího při konferenci pro zdravotníky v Brně („Křesťan v dnešní nemocnici“), pokud si dobře pamatuji. A jednou jsem se s ním potkala v knihkupectví U Dómu v Olomouci, oba jsme něco kupovali.
25. Příležitostné návštěvy.
26. Duchovní třídní obnova na sv. Hostýně, 2x přednáška o poutích a duchovním životě.
27. Přijal jsem osobní pozvání k němu na faru.
28. Vedl duchovní cvičení pro charitní pastorační asistenty Arcidiecéze olomoucké, kterého jsem se zúčastnil.
29. Studoval s námi v semináři, mnohokrát jsme se osobně setkali, při různých křesťanských akcích.
30. Celebroval Romskou pouť.
31. Beseda.
32. Duchovní cvičení vedené P. Lízou.
33. Byl to můj kolega v děkanátu.
34. Studovali jsme spolu (P. František byl ve vyšším ročníku).
35. Kněžská setkání v děkanátu Zábřeh, duchovní obnovy ve farnosti.
36. Spolu jsme studovali v Litoměřicích.

37. Bylo to vícekrát, většinou letmá setkání v souvislosti se službou v romském prostředí. Jednou jsem přizval k biblické hodině v našem sboru sestru Zdislavu z Vranova (sloužili jsme na biblické hodině spolu) a František Lízna přišel jako posluchač.
38. Při setkání kněží.
39. Na děkanské radě a na děkanátním setkání mládeže v Zábřehu.
40. Autogramiáda Ludmily Javorové.
41. V Rusku v klášteře, který navštívil.
42. Jedna z našich farností připravila diskusní večer s páterem Líznou, aktivně jsem se rozhovoru s ním zúčastnil. Jsem za něho Pánu Bohu vděčný, je to čistý člověk, zbožný, velmi ekumenický, otevřený.
43. Studium na CMTF UP Olomouc.
44. Při přednášce o jeho poutích a působení s lidmi na okraji společnosti.
45. Setkání vězeňských kaplanů.
46. Při kněžském setkání a při liturgii.
47. Jako členové občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče, jehož jsem asi 20 let členem a P. František čestným předsedou a z akcí vězeňských kaplanů.
48. Nejčastěji jsme se setkávali jako členové občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče, jehož je P. František čestným předsedou a já asi 20 let členem. Také jsme se často setkávali při akcích vězeňských kaplanů.
49. Při několika přednáškách a při mši svaté.
50. Bohoslužby.
51. Setkání Vězeňské duchovenské péče.
52. V Sušici, kde měl přednášku pro Křesťanskou akademii.
53. Organizace pomoci Charity klientům z okruhu P. Františka Lízny.
54. Při charismatické konferenci v Brně (několikrát).
55. Přednáška.
56. Při kněžských setkáních.
57. Při pohřbu.
58. Duchovní obnovy, kněžská setkání.
59. U přátel.
60. Na duchovních cvičeních.
61. Při různých příležitostech oficiálního i soukromého rázu.

Otázka č. 10 – Inspirovalo vás setkání s Páterem Františkem Lízou? V čem konkrétně?

Otázka je polootevřená, očekávala jsem rozvedení odpovědi v případě, že respondent zvolil odpověď **a) ano**. Mezi 142 respondenty je nejčastější doplňující poznámka k bodu a). Odpověď **a) ano** zvolilo 17,6 % respondentů, odpověď **b) ne** zadalo celkem 31,9 % dotázaných a doplňující poznámky k bodu a) využilo 50,5 % ze všech dotázaných. Pod Grafem č. 9 jsou uvedeny veškeré doplňující poznámky zapsané respondenty. Je obohacující dočíst se názory osob, ze kterých se dozvíme spoustu dalších informací o P. Františku Lízovi i o samotných respondentech. Osobnost P. Františka je natolik výjimečná, že odpovědi jsou skutečně velmi zajímavé a zajisté upřímné.

Graf č. 9 – Vyhodnocení otázky č. 10



Doplňující poznámka k bodu a):

- koupila jsem si jeho knihu Pout' za Svatou Kateřinou Sienskou;
- svým osobitým charismatem;
- v otázce osobní pouti;
- nekonvenčnost, realismus, zkušenost, živost;
- obdivuji jeho pout';
- zatím k přemýšlení;

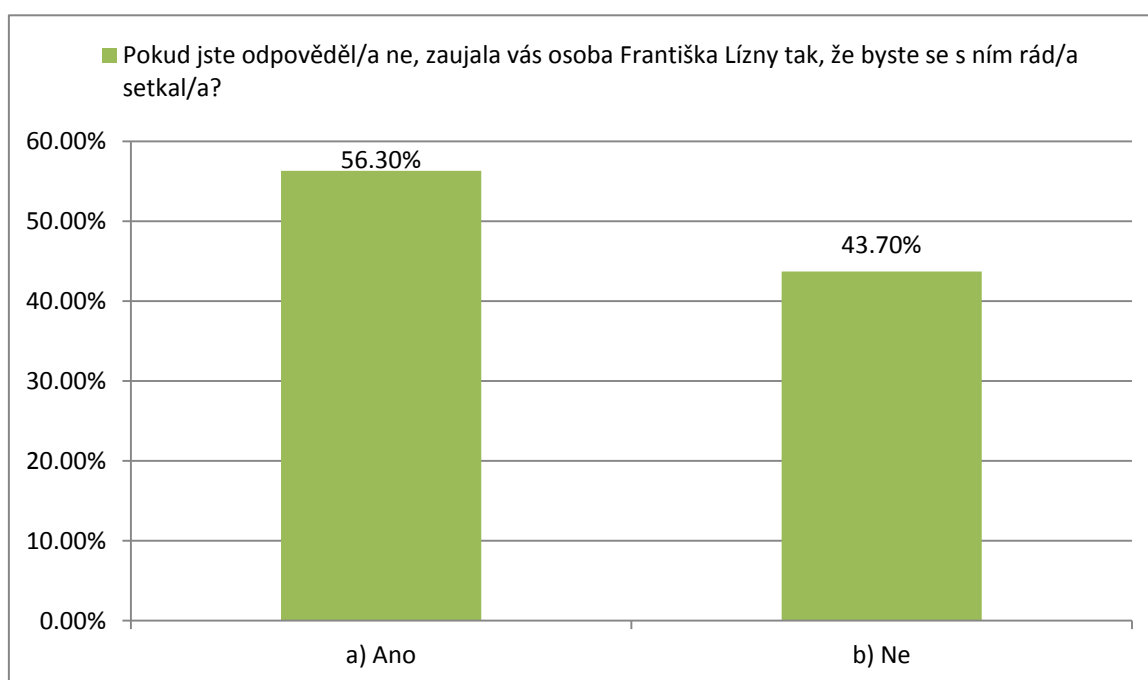
- žádné setkání, žádná inspirace;
- v tom být originálem, nestydět se sám za sebe, za moji cestu životem, povzbuzení, že existují i takovíto kněží;
- přívětivost a chápavost, odvaha;
- nesetkala jsem se s ním osobně;
- trošku;
- v jeho bezprostřednosti;
- neznám ho;
- má úplně jiné směry působení i schopnosti než já;
- jeho optimismus a nezodpovědná důvěřivost;
- osobnost, sociální citění;
- poctivost života, vydanost lidem na okraji;
- radost z Krista;
- jeho přístup k osobám na okraji společnosti;
- prostému ale opravdovému přístupu k lidem na okraji;
- nadšením pro Boha, svou opravdovostí;
- jeho sociálním citěním a schopností přiblížit se k lidem na okraji;
- nadšení pro spravedlnost a pravdu;
- jeho odhodlanost překonávat překážky;
- ani ne tak setkání, jako informace o něm;
- jeho upřímnost, prostota, jednoduchost v kázáních;
- pokora a vnitřní klid a pokoj;
- zcela originálním přístupem k mnoha otázkám;
- k tomu, aby člověk nerezignoval ani v nejsložitějších životních situacích;
- k zamyšlení se nad otázkou bezdomovectví a ohrožení tímto sociálním vyloučením ze společnosti;
- pravdivost, upřímnost;
- jako příklad staršího a zkušeného kolegy;
- jako příklad staršího a zkušeného kolegy – vězeňského kaplana;
- byl vždy člověkem otevřeným každému člověku;
- radost a opravdovost;
- vytrvalostí, věrností, houževnatostí, vírou – jak jen neosobní setkání mohlo;
- jeho nadšení pro službu Pánu;
- v jeho neohroženosti a přímosti;

- při pořadu, který probíhal v televizi, kde byl P. Lízna představen jako poutník, jsem si uvědomila, že nemá cenu fňukat, ale vydržet a makat;
- jako poutník;
- pro zastoupení po mši sv. při výročí založení místní organizace dobrovolných hasičů;
- jeho osobní odevzdanost Kristu a bezmezná ochota dát se do služby strádajícím opuštěným bezdomovcům cikánům až k ochotě mučednictví;
- každý člověk má své hranice;
- láskou k bližním;
- jeho nekonvenčnost v jednání s lidmi;
- k obdivu Boží milosti a jejímu působení skrze člověka;

Otázka č. 11 – Pokud jste odpověděl/a ne, zaujala vás osoba Františka Lízny tak, že byste se s ním rád/a setkal/a?

Otázka je uzavřená, ze všech odpovědí má větší procentuální úspěšnost odpověď **a) ano** (56,3 %), druhá odpověď **b) ne** (43,7%).

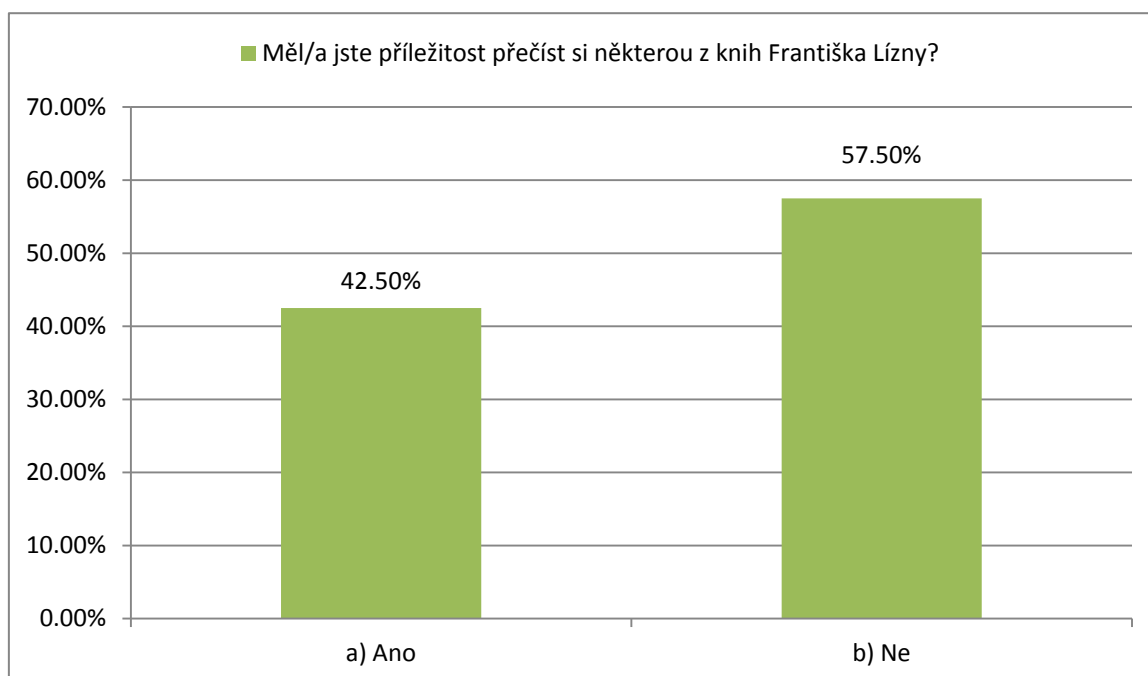
Graf č. 10: Vyhodnocení otázky č. 11



Otázka č. 12 – Měl/a jste příležitost přečíst si některou z knih Františka Lízny?

Otázka č. 12 je opět uzavřená, má za úkol zjistit, jaká část respondentů měla možnost přečíst si některou knihu P. Františka Lízny. U této otázky převažuje odpověď **b) ne** (57,5%). Odpověď **a) ano** (42,5 %) má ale také vysoké procentuální zobrazení.

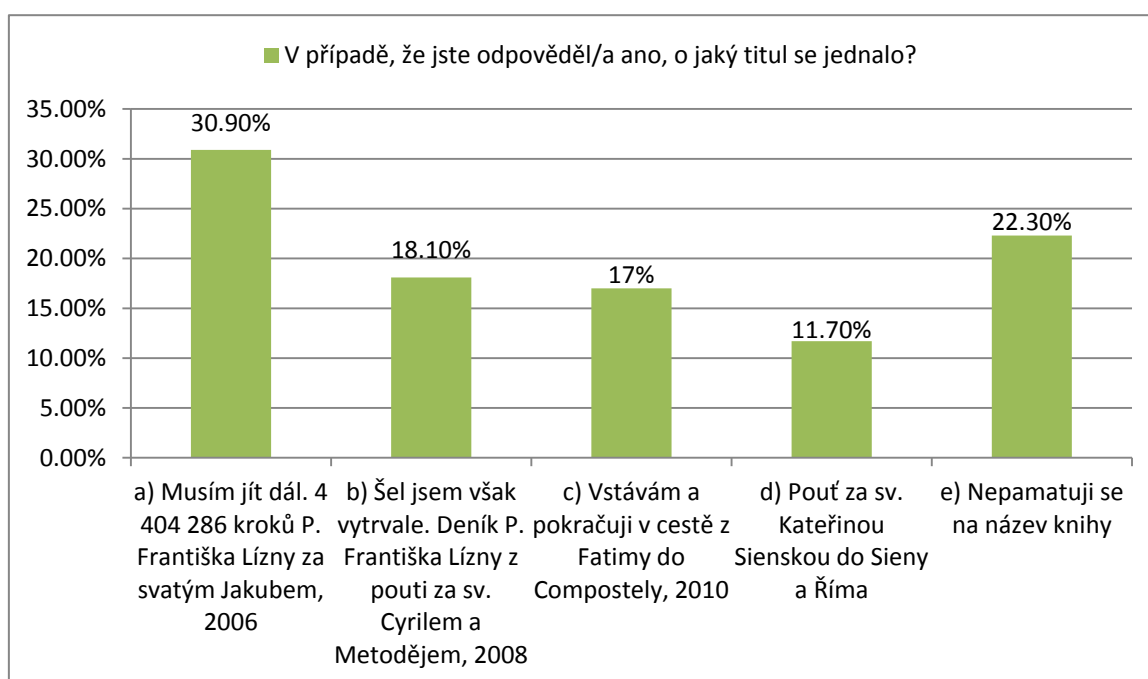
Graf č. 11: Vyhodnocení otázky č. 12



Otázka č. 13 – V případě, že jste odpověděl/a ano, o jaký titul se jednalo?

Otázka je uzavřená s výběrem více odpovědí. Nejčastěji zvolenou odpovědí byla odpověď a) **Musím jít dál. 4 404 286 kroků P. Františka Lízny za svatým Jakubem, 2006.** Nejméně často byla zvolená odpověď e) **Nepamatuji se na název knihy.** Výsledky otázky č. 13 můžeme přisuzovat faktu, že v případě první knihy se jedná o autorovu prvotinu, která oslovila mnoho čtenářů a v případě zadání druhé odpovědi je možné, že se čtenářům názvy jednotlivých knih nevybaví z toho důvodu, že mají velmi podobnou tematiku a způsob zpracování – tedy deník.

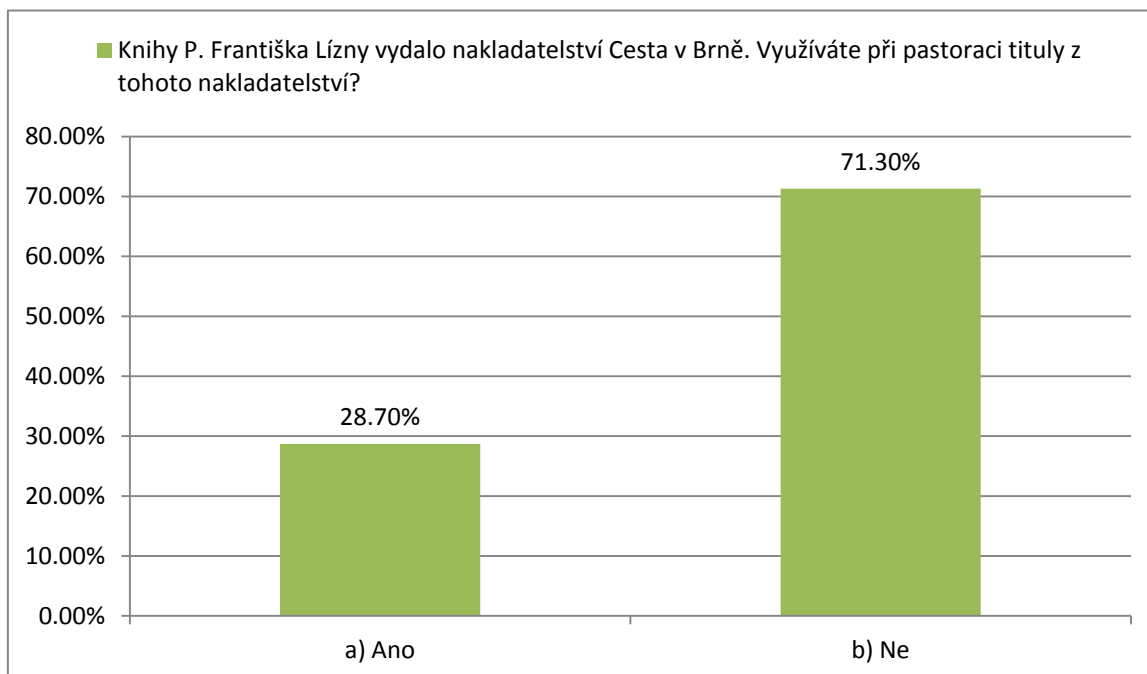
Graf č. 12: Vyhodnocení otázky č. 13



Otázka č. 14 – Knihy P. Františka Lízny vydalo nakladatelství Cesta v Brně. Využíváte při pastorační tituly z tohoto nakladatelství?

Otázka č. 14 je uzavřená s dvěma možnými odpověďmi. Mezi 142 respondenty byla nejčastěji zvolená odpověď **b) Ne** (71,3%). Naopak 28,7 % respondentů uvedlo odpověď **a) ano**.

Graf č. 13: Vyhodnocení otázky č. 14



**Otázka č. 15 – Pokud spolupracujete s dětmi, jaké materiály využíváte při pastoraci?
Doplňte, prosím vaši odpověď.**

Otázka č. 15 je otevřená. Respondenti základní katechetické pomůcky, v dalších případech také uvedli vlastní pomůcky a především Bibli. Po návštěvě výuky náboženství dětí v 1. a 2. třídě jsem srovnala výsledky otázky a jsou v mnoha případech totožné. Z odpovědí je také patrné, že jsou často při práci s dětmi využívány materiály zahraničních autorů. Bohužel je velmi zřídka uvedená odpověď, kde by byly zmíněny hry, písničky, kvízy a testy, se kterými jsem měla možnost se setkat při absolvované výuce náboženství v Římskokatolické farnosti Doloplazy. Tyto metody byly u dětí mladšího školního věku velmi oblíbené.

Výčet vzorku odpovědí respondentů:

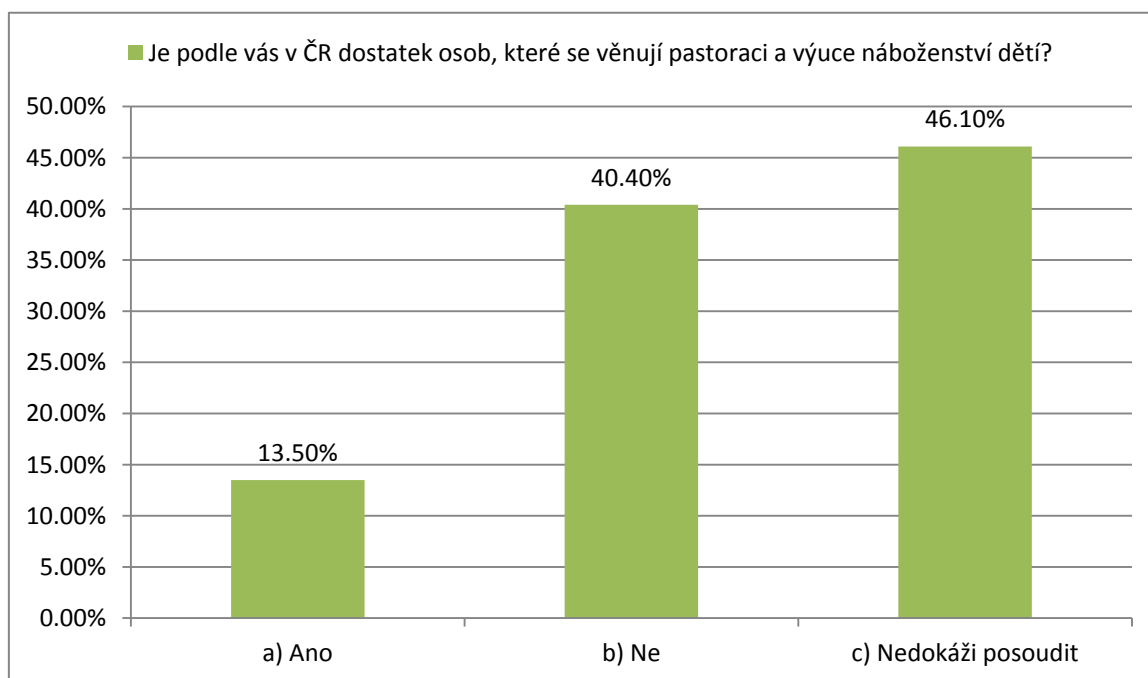
- Pracovní listy, biblické příběhy;
- Všechny dostupné :-);
- Jim Burnes: Nebojte se věnovat mladým;
- Křesťanské časopisy, Cesty katecheze knihy o svatých, odborné knihy a různé materiály a sešitky na téma, které potřebuji a hlavně Písmo svaté;
- Bibli;
- Bibli, Katechismus, Youcat a další ;
- Tim 2,2. Dorostová unie;
- Omalovánky;
- Dětská misie, z webu církve bratrské;
- Materiály z přednášek pořádaných vlastní církví a literaturu z nakladatelství Portál, Návrat, Karmelitánské, Mlým aj.;
- Katechetické pomůcky;
- S dětmi pracuji málo. Obvykle si pro ně něco vymýšlím;
- Vlastní, nakladatelství Návrat;
- Základní učebnice, Tarsicius, Duha, Nezbeda, Immaculata atp.;
- Tarsicius, Duha, Nezbeda, omalovánky sester Klarisek, materiály z nakladatelství Braunerova (sestry OP), nabídka katechetického centra;
- Vsehochuť – od encyklopedií her, přes materiály Ostravsko opavské diecéze, z olomouckého katechetického centra atd.;

- Materiály pro výuku náboženství, - pracovní listy, Bible pro děti apod.;
- Samuel Doherty, Ross Campbell;
- Bible a knihy Richarda Wurmbanda;
- Při výuce náboženství – pracovní listy, náměty a nápady z katechetických center Brno, Olomouc, Hradec Králové, Ostrava, Opava, také na stránkách internetu – které jsou zaměřeny k duchovní činnosti dětí;
- filmové biblické tabule z USA, kytaru, přírodní věci;
- materiály vydávané Salesiány a ostatní dostupné;
- Komiksové příběhy;
- Publikace určené k výuce náboženství, hry;
- Materiály dětské misie;
- 1. Katechetické materiály zakoupené na arcibiskupství Ol 2. Internetové stránky katechetických center ČR;
- Katechetický věstník, bible, učebnice náboženství a jiné;
- Katechetické pomůcky, které nakupujeme v Knihkupectví Matice cyrilometodějské, ale nevím, název nakladatelství;
- Katechetické pracovní listy, dětské Písmo, skautské hry...;
- Spolupracuji s dětmi. Využívám různých knih. Připravuji se na nedělní minikatecheze, které jsou v naší farnosti;
- Bible, knihy, materiály z centra pro rodinu v Olomouci, materiály z Centra pro Pastorači, internet;
- Metodiky ostravsko-opavského katechetického centra;
- Učebnice náboženství, metodiky, knihy s krátkými příběhy;
- Zvláště katechetické materiály, které vydávají Katechetická centra Olomouc, Brno, Ostrava; Materiály tajně tisknuté ještě před rokem 1989
- Metodiky pro výuku římskokatolického náboženství, Dětská bible, Katechetický věstník (vydává Katechetické centrum při Biskupství brněnském), Vstupy do škol (pořádané KC při biskupství brněnském);
- Bible, materiály vydávané na centrech pro mládež, knihy Portálu;
- Bibli, materiály brněnského biskupství, ostravsko-opavského, materiály ze Slovenska, knihy a časopisy z Polska, příběhy pro potěchu duše, osobní zkušenosti, psychologii, knihu volnočasových aktivit pro tvorbu programů, internetové stránky salesiánů verbistů ze Slovenska, ze seminářů z Badín či Spišského...;
- Pedagogická skripta, YOUCAT;

Otázka č. 16 – Je podle vás v ČR dostatek osob, které se věnují pastorační a výuce náboženství dětí?

Otázka je uzavřená s třemi možnostmi odpovědi ano, ne, nedokáží posoudit. Otázka je zaměřena na subjektivní názor respondentů. Nejvíce respondentů zvolilo možnost **c) nedokáží posoudit** (46,1 %), dále **b) ne** (40,4 %), nejméně častá byla odpověď **a) ano**. Tuto odpověď zvolilo pouze 13,5 % respondentů.

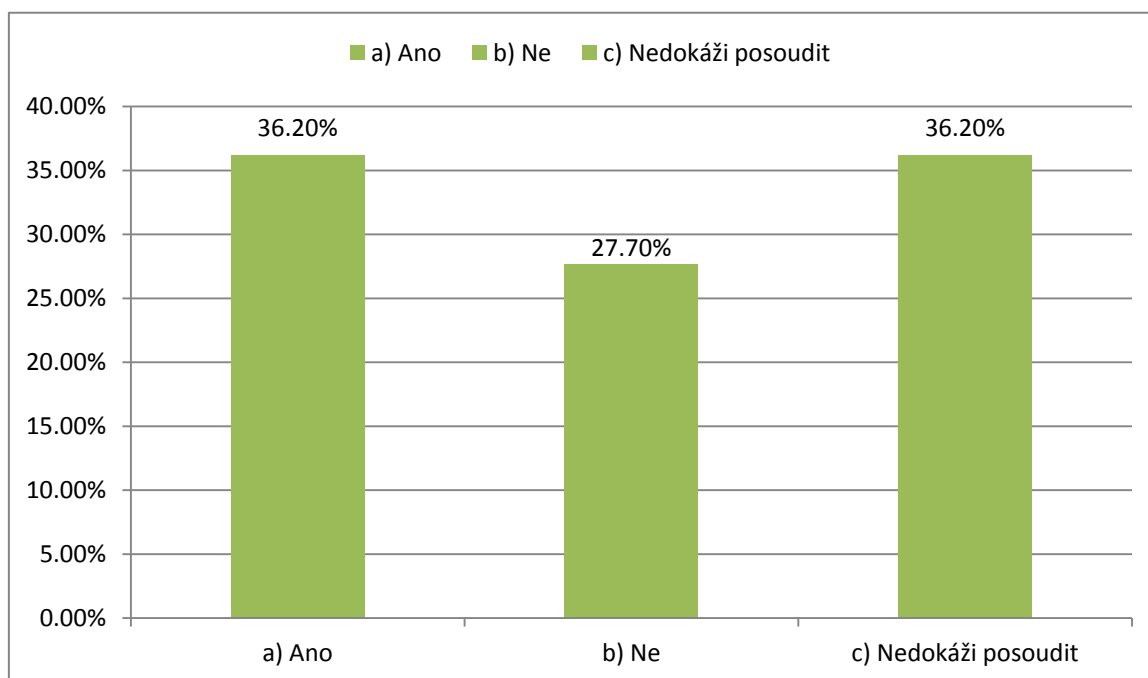
Graf č. 14: Vyhodnocení otázky č. 16



Otázka č. 17 – Myslíte si, že je dostatečná nabídka kvalitních titulů k pastorační a výuce náboženství pro děti?

Otázka je uzavřená s třemi možnými odpověďmi. Opět se jedná o otázku, kde pozorují subjektivní pocit a názor dotazovaného. Výsledky se neliší tak výrazně jako v předchozí otázce. Shodně odpověděli respondenti ve dvou případech. Nejméně často zvolili respondenti odpověď **b) ne** a to v 27,7 %.

Graf č. 15: Vyhodnocení otázky č. 17

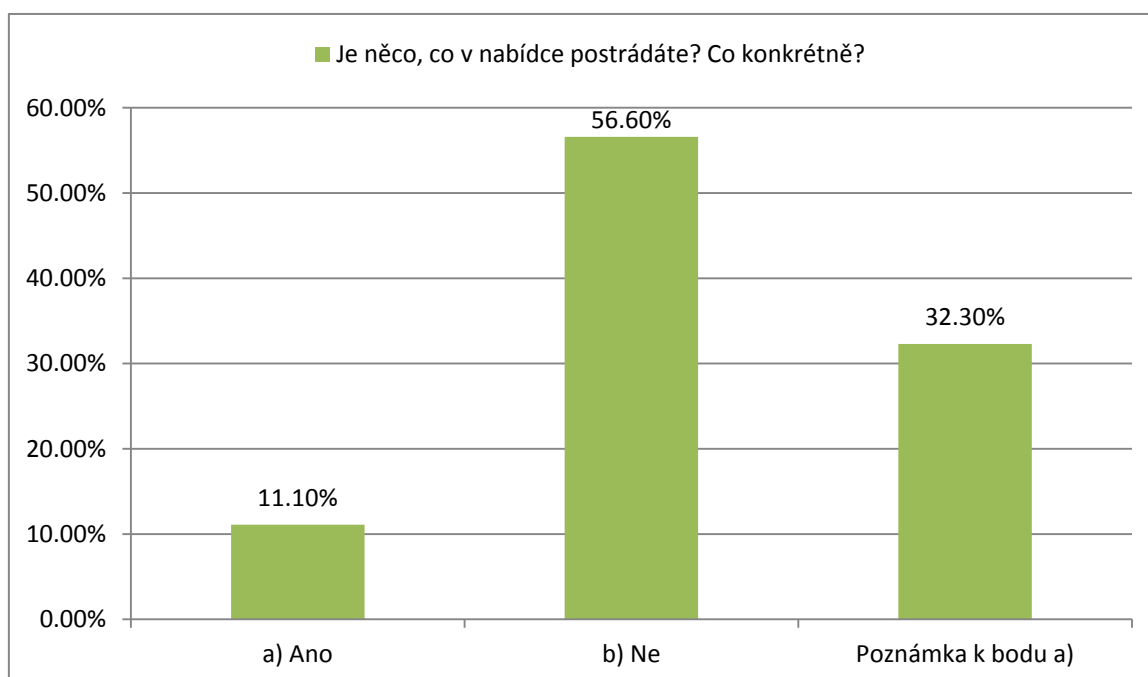


Otázka č. 18 – Je něco, co v nabídce postrádáte? Co konkrétně?

Otázka č. 18 je polootevřená s dvěma možnými odpověďmi a poznámkou k bodu a). Vzorek odpovědí je uveden u Vyhodnocení otázky, pod Grafem č. 16. Osobní názory respondentů zvláště v této otázce mohou mít zajímavý ohlas u ostatních vyučujících náboženství a mohou být velmi inspirativní stejně jako u **Otázky č. 15**.

Z některých odpovědí například vyplynuly požadavky na aktualizované tituly k pastorační a výuce náboženství a to i pro děti předškolního věku.

Graf č. 16 – Vyhodnocení otázky č. 18



Poznámky k bodu a)

- Více praxe;
- Učebnice náboženství, které by byly sestaveny a vyzkoušeny pro naši situaci a ne převzaty z jiných zemí;
- Kvalitnější učebnice pro vyšší ročníky;
- Inzerci kvalitních filmů;
- Pastorační vlastních dětí rodiči;
- Kvalitní učebnice náboženství;

- Kvalitní učebnice řím. kat. náboženství;
- Důležité je mít vztah k dětem a mít je rád, nezáleží na titulu;
- Více metodiky k nedělní minikatechezi;
- Materiály pro společenství školních dětí a mládeže;
- Kvalitní učebnice;
- Více materiály pro děti nad 12 let a středoškoláky;
- Více materiálu pro pastorační práci předškolních dětí;
- Větší osobní působení rodičů na děti;
- Aktuální osnovy pro výuku náboženství na základní i střední škole, soudobé učebnice, výukové pomůcky především použitelné při práci s PC, učebnice počítající s aktivním zapojením žáků do výuky i pomocí internetu...;
- Materiály pro výuku náboženství už neodpovídají dnešní situaci;
- Aktualizace učebnic;
- Je to hledisko pravoslavného názoru;
- Systematické pracovní listy k SZ, NZ, Biblickým dějinám;
- Více literatury, typu foglarovky;
- Kvalitní metodiku pro mateřské školy;
- Nově zpracované osnovy;
- Kvalitní podklady pro kněze;
- Vše je moc učené, chybí prakticky zpracovaná hodina, jako praktický návrh zápisu do sešitu, jak kreslit obrázky, děti dostanou pracovní listy a jen vybarvují nebo luští nesmysly a zdržují, chybí připravené otázky kterými by se katecheta vrátil k látce;
- Uvedení do víry a života z víry na úrovni doby, které by si dítě mohlo se zájmem číst;
- Např. jakoukoliv knihu o tom jak zpovídat děti atd...;
- Materiály k aktuálním situacím – dopředu připravené např. Rok víry, sv. Cyril a Metoděj atd.;
- Kvalitní katechismus a Biblické dějiny atd.;
- Jednotné učebnice pro výuku náboženství ve všech diecézích;

**Otázka č. 19 – Pokud spolupracujete s mládeží, jaké materiály využíváte při pastorači?
Doplňte, prosím vaši odpověď.**

Otázka č. 19 je otevřená, respondenti měli prostor pro vyjádření příkladů z vlastní praxe a výčet zkušeností. Opět se některé odpovědi opakovaly. Zejména ty, kde respondenti uváděli, že využívají stejné materiály jako u pastorače a výuce náboženství u dětí, ale také že často využívají Bibli, učebnici Youcat, Katechismus katolické církve. Na rozdíl od odpovědí, které se týkali pastorače a výuky náboženství dětí jsou u mládeže využívány pestřejší a zajímavější metody spolupráce, často respondenti uvedli, že si pomůcky vyrábějí vlastní.

Vyhodnocení otázky č. 19: Vzorek odpovědí

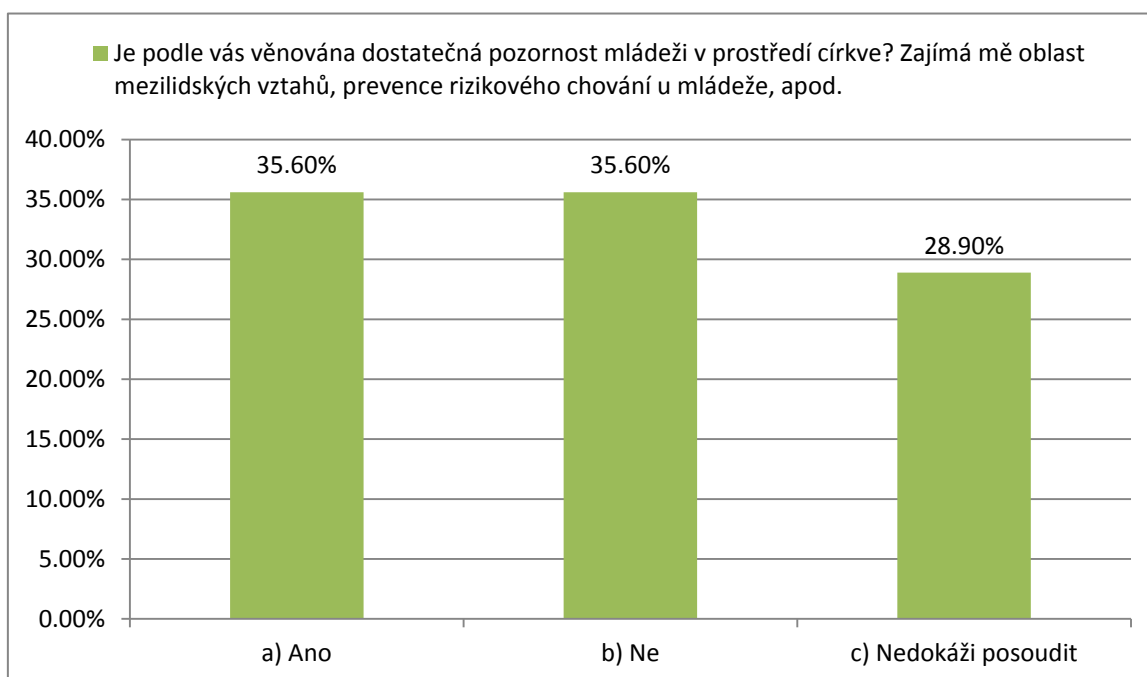
- Stejně jako u dětí;
- Většinou srdce a rozum, dialog...na materiálech nezáleží;
- Josh McDowel: Nezahod' svůj rozum do koše;
- Zabývám se liturgickým rokem a spíše práci aktivní a to v rámci dramatu a tance;
- Bible, knihy z nakladatelství Návrat;
- Bible, Katechismus, Youcat a další;
- Exit 316, Bibli, Alfa pro mládež;
- Youcat žlutý, Kompendium katolické církve, Materiály z portálů pastorače.cz, vira.cz, katolik.cz apod.;
- Pomůcky pro pastorači mládeže;
- Nejčastěji vlastní materiály;
- Tarsicius;
- Katechismus pro mládež YOUCAT (žlutý), vlastní materiály pro přípravu na křest dospělých, bířmovanců...;
- Youcat, Bible pro mládež;
- Pavel Raus, McDowel, L. Crab;
- CD různých filmů a dokumentů, materiálů slov. katechety Šeliny;
- Materiály z vydavatelství Nová naděje;
- Své vlastní a některé slovenské tituly;
- Youcat, Youcat – modlitby, překlady Písma, vlastní brožury, příležitostné zapsané proslovy biskupů, papežů, 2. vat. koncilu, krásnou literaturu, poezii, hudbu, stolní hry, projekce filmů, fotek, PPP, vybrané weby, sociální sítě;

- Františkánské prameny, apod.;
- Spíš jde o individuální duchovní péči a příležitostné akce, z literatury asi nejvíc Katechismus katolické církve;
- Osobní kontakt;
- Různě, Bible, katechismus, přípravy na různá témata...atd.;
- Katechismy pro mladé;
- Písmo svaté, Desatero a otčenáš, jak je neznáme, Pojď a naslouchej mě, Kuchařka pro animátory, Různé příběhy pro potěchu duše;
- Ups – zde ty Tančící skály, Když nevíš, tak se zeptej, Už víš?;
- YOUCAT, „Životní problémy očima křesťanů“ (Chris Wright);
- Debatník, materiály z Centra pro mládež při biskupství ČR;
- viz. Předchozí odpovědi pro práci s dětmi + biblické tance;
- Debatník, Životní problémy očima křesťanů, náboženské články z webu;
- Bibli a soubor pracovních sešitů Náciletí, z nakladatelství Křesťanský život;
- Od pravoslavných autorů;
- Především vlastní materiály a materiály z teologické fakulty;
- Stejně zdroje jako u dětí, manželských párů a rodin;
- Materiály k vedení společenství – Sekce pro mládež ČBK, Etická výchova;
- Publikace Jana Balíka, Kristus vás miluje, Jste nadějí církve;
- Specifickou křesťanskou literaturu, která je na trhu;
- Pracuji s Františkánskou mládeží, používáme běžně dostupné materiály k formaci a františkánskou spiritualitu;
- Knihy a audiovizuální materiály na aktuální témata, která mládež řeší;
- Katechismus, projekci prezentací vlastní výroby;
- Obvykle ty, které si vyrobím;
- Bible, různé kurzy, tiskoviny z nakladatelství Návrat, Portál;

Otázka č. 20 – Je podle vás věnována dostatečná pozornost mládeži v prostředí církve? Zajímá mě oblast mezilidských vztahů, prevence rizikového chování u mládeže, apod.

Otázka je koncipovaná jako uzavřená s třemi možnými odpověďmi. Odpovědi respondentů závisí na vlastních zkušenostech, postojích a názorech. Výsledky jsou totožné u odpovědí **a) ano**, **b) ne** (35,6 %). Nejméně častá odpověď je c) nedokáži posoudit (28,9 %).

Graf č. 17: Vyhodnocení otázky č. 20



Otázka č. 21 – Máte-li nějaký nápad, v čem konkrétně by se dalo s mládeží více spolupracovat, uveďte, prosím zde:

Otázka je otevřená, respondenti se vyjádřili osobními zkušenostmi, nápady, vlastními názory. Odpovědi jsou různorodé, často se opakovaly odpovědi, že je možné mládež oslovit dobrovolnou službou, vlastními kluby, nabídkou volnočasových aktivit, poskytnout mládeži vzory, kvalitní programy. Vzorek odpovědí je uveden níže.

Vzorek odpovědí: Vyhodnocení otázky č. 21

- Více setkávání, kluby, společenství, v některých oblastech ohrožujících sociálním vyloučením;
- Mládež se musí rozhodnout sama, zda chce vůbec spolupracovat s námi v církvích, pakliže ano, nezáleží na konkrétní činnosti...jsou tu nekonečné možnosti – záleží na nastavení konkrétního mladého člověka;
- Náš pan děkan učí většinou sám a dává důraz na znalosti a inteligenci. Myslím, že není nikde výchova k toleranci jiných skupin lidí. To znamená vzdělávání i výchova. Jenom tak může společenství věřících mít k sobě blízko a být světlem pro okolí;
- Mít mladší vedoucí mládeže co se dokážou přiblížit a pochopit;
- Více zapojit mladé do organizace;
- Komunitní projekty. Pomoc se školou. Řešení krizí v rodině;
- Bylo by velmi dobré, aby mohlo být na farách nebo v domech při farnostech dostatek pastoračních pracovníků vyškolených pro práci s mládeží...kež církve pomohla tyto spolupracovníky kněží zaplatit a oni by byli k dispozici pro každého, kdo je bude potřebovat...takový přístav naděje, pokoje, kdyby jen k vyslechnutí...:-);
- Najít způsob většího zapojení mládeže do života farnosti;
- Nejsnadnější k oslovení je skupina mládeže, kteří se nudí a nechce se jim nic dělat;
- Záleží na tom, o jakou mládež jde, zda to jsou mladí lidé, kteří hledají Boha, nebo z tradičních křesťanských rodin, kteří potřebují ve víře utvrdit a najít společenství stejně starých a stejně smýšlejících mladých lidí. Setkání při duchovních obnovách, na setkáních organizovaných církví (na úrovni farnosti, děkanátu, diecéze, mezinárodní). Organizace ve farnosti. Pokud nechceme, aby mladí navštěvovali nevhodné kulturní podniky (diskotéky, bary), musíme jim nabídnout alternativní zábavu vyšší kvality;
- Spíše je čím dál těžší upoutat pozornost, platí stále, že nejživější je osobní příklad;

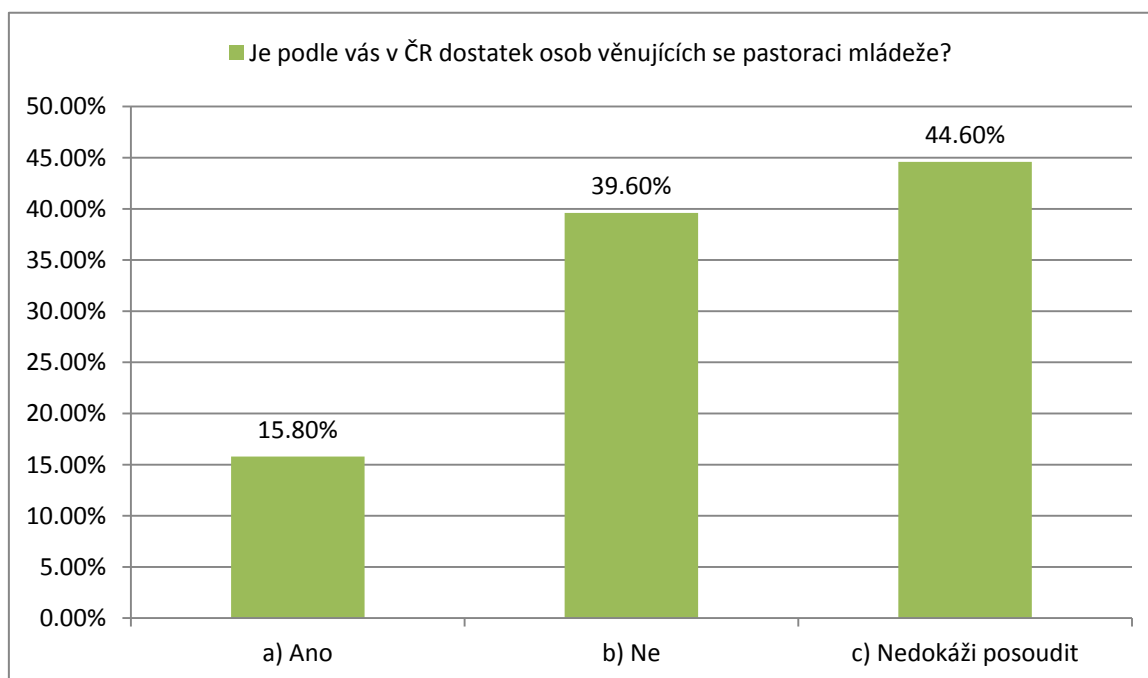
- Mělo by být více audiovizuálních pomůcek pro výchovu mládeže, více zajímavých filmů, knih apod., mládež potřebuje živé vzory;
- Vytvořit příležitost aby se měli koho ptát na těžké, osobní otázky. Vytvořit příležitost aby měli kde pozvat své nevěřící kamarády. Vytvořit příležitost aby se duchovně a biblicky vzdělávali;
- Víc osobního vedení, víc sdílení o vítězstvích s Pánem, promyšlená četba Písma a životů svatých (tím myslím všech svatých Božích, všech Kristových služebníků, ne jen těch od papežů „orazítkových“);
- Dříve – v začátku let 1990 a dále – kněží více chodili na střední školy, věnovali svůj čas i pěším poutím, ne jen co jsou organizovány středisky pro mládež, př. v neděli odpoledne – pout' do Dubu nad Moravou – na kole, lákat příkladem kněží i mladé na brigády do farnosti;
- Práce s médii, vzájemná informovanost o zajímavých filmech či titulech knih a přemýšlení o osobách a myšlenkách těchto filmů či knih;
- Problém je v tom, že mládež „nemá stále čas“ a vůbec chuť vzít na sebe osobní zodpovědnost;
- Myslím, že je zanedbaná pastorece konvertitů. Ti jsou zastoupení v různých věkových kategoriích, ale mezi mladými jich je nejvíc;
- Být jim nablízku, povídat si s nimi, nejvíce když prožívají různé zkoušky, problémy s vírou a je pro ně přínosem mít dobré „spolčo“ ve farnosti a žít s nimi, my u nás máme mariánskou družinu, je to super a také se tomu věnují po celé České republice;
- Příprava na manželství;
- Nabízet mladým možnost kvalifikovaných přednášek na různá témata. Něco na způsob workshopů při různých setkáních mládeže, tak aby se i tyto věci dostali do farností a děkanátů;
- Je nutné vstoupit do jejich současných problémů, radostí a bolestí, vytvořit děkanátní centra pro mládež ve smyslu fary kam by to neměli daleko a měli tam někoho, kdo by je vyslechl a povzbudil, popř. nasměroval – např. kněz, který by pro tuto činnost byl na 50% vyčleněn z běžné pastorece – byla by to pomoc přetíženým diecézním centrům pro mládež;
- Sociální sítě, misijní projekty, hudební oblast;
- Provozujeme NZDM, na školách semináře primární prevence, při sboru dorost, dobrovolnické brigády, víkendové akce a festivaly;
- Nejcennější jsou podle mého názoru otevřené rodiny, které mladého člověka skutečně přijmou a otevrou se mu. Toho není nikdy dost;
- Nízkoprahové kluby ve městech a obcích;

- Motivace, pomoc při sebepoznání, zapojení mladých do služby;
- Mládež potřebuje vzory zdravého duchovního a morálního života, v naší zemi vidí spíše opačné vzory;
- Mládež by měla být upozorňována na to, že v okolí žijí potřební lidé (bezdomovci aj.) a vedena k tomu, aby jim pomáhala;
- V prostředí, kde působím se osvědčily rozhovory akreditovaných pracovníků v základních školách, myslím si, že je to vhodná cesta;
- Možná bychom je mohli více směřovat k dobrovolné službě – dobrovolnictví u skupin obyvatel, které to potřebují (váženě nemocní lidé, lidé bez domova ap.);
- Zapojit do brigádnické práce a manuální práce, aby mladí něco za sebou viděli, že práce lidských rukou přináší užitek a požehnání;
- Nemám nový nápad, ale považuji za důležité respektovat mládež (ne ve špatnostech) a vytvářet podmínky, aby se cítili jako součást společnosti, kde se s nimi počítá;
- Zcela jistě chybí všechny formy katecheze;
- Domnívám se, že nabídek je dostatek, ale chybí zájem;
- V nabídce volnočasových aktivit;
- Těsnější kontakt, služebníci oddaní mládeži na 100 % - velmi časově náročné, nelze paralelně s rodinou, pokud není schopná celá se zapojit. Stanovit hranice a milovat je (ty mládežníky), nabídka domova a bezpečí (pocitu domova, přijetí);
- Důležité je mládež oslovit a podchytit, zaujmout a navázat kontakt. Pak už nechá dělat ledacos;
- Větší zapojení mládeže do dobrovolné služby;
- Podělit se s nimi o pastorační práci dětí a mládeže, formovat je ke službě animátorů;
- V některých farnostech zvláště menších se jim nikdo nevěnuje;
- Využívání volnočasových aktivit;
- Kluby, volnočasové aktivity;
- Církevní rok;
- Myslím, že v prostředí Církve bratrské je spolupráce na poměrně vysoké úrovni;

Otázka č. 22 – Je podle vás v ČR dostatek osob věnujících se pastorační mládeži?

Otázka je uzavřená s třemi možnými odpověďmi. Nejčastější byla odpověď **c) nedokáži posoudit** a to v 44,6 %. Nejméně respondentů zvolilo odpověď **a) ano**. Podle dotazníku se pouze 15,8 % respondentů domnívá, že je v České republice dostatek osob věnujících se pastorační mládeži. Grafické znázornění výsledků je níže v Grafu č. 18.

Graf č. 18: Vyhodnocení otázky č. 22



Otázka č. 23 – V jaké oblasti konkrétně by se s mládeží dalo více spolupracovat?

Odpověď můžete rozvést v obecné i konkrétní rovině.

Otázka je otevřená, navazuje na otázku č. 21. Respondenti se zamysleli nad příležitostmi, motivací. Níže je uveden vzorek odpovědí. Některé odpovědi jsou dobré pro zamýšlení nejen pro pracovníky v církvi a církevních institucích, ale také pro pedagogy působící ve školních institucích a volnočasových organizacích.

Vzorek odpovědí: Vyhodnocení otázky č. 23

- Ve výchově a vzdělávání v etice, rodinné výchově;
- Dobrovolnická služba dospělých;
- Už jsem to naznačila, chybí vztahy a postoje k různosti lidí. Nevidím spolupráci a setkávání se starými lidmi, nemocnými, pochopení k duševně slabším, mentálně retardovaným, prostě zájem o jinou skupinu. My jsme mladí a setkáváme se jen mladí a tak roste další skupina středního věku, která nemá co dočínění se starými, či nemocnými, dokonce má i podivný pohled na jiné národnosti;
- Prevence na školách;
- Poradenství v osobních krizích a problémech;
- 100% v oblasti životních problémů – dnešní svět je proti Desateru a mladí se plácají, neví jak žít a co dělat... I když to začíná prvotně v rodinách – problémy nebo zaměření na pevných základech, dnes je moc těžké udržet si čistotu myšlenek, těla i duše!
- Hudba, sport;
- Přednášky o křesťanské hudbě, vliv hudby na člověka;
- Myslím, že všechny oblasti jsou využívány. Otázka je reakce mládeže na ně. Oblast, kterou můžeme posílit, vždy jsou opravdové upřímné vztahy s mládeží;
- Osobní zrání, nabídka jiné alternativy života než spotřební současný trend;
- Etika;
- Na tuto otázku je těžké odpovědět. Spolupracovat s někým, nebo někoho vést je možné jen tehdy, když on chce spolupracovat, nebo se nechat vést. Pokud ano, tak je třeba vycházet z konkrétních potřeb jednotlivce, nebo společenství. Často se stává, že mladí lidé se cítí osloveni tam, kde to člověk netuší. Dík Bohu za to.
- Záleží s jakou mládeží, v jakém věku, jakého pohlaví, jaké duchovní orientace apod. Mládež by se mohla více zapojovat do charitativních akcí, podpory misijní činnosti, kulturních akcí apod.

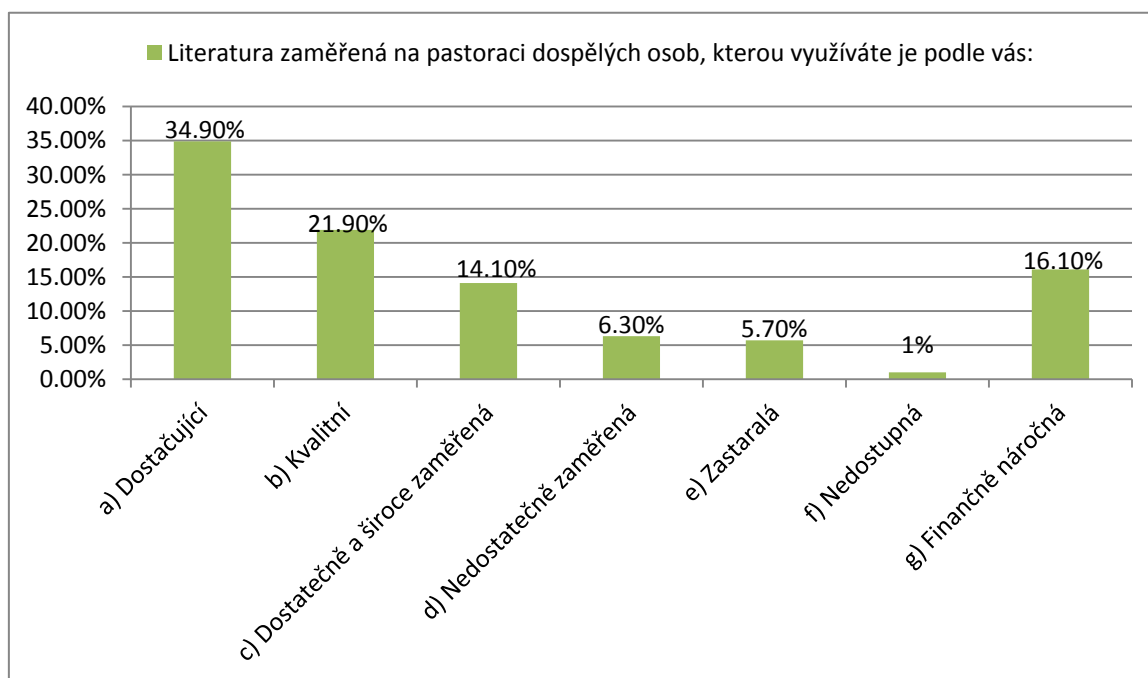
- Misie – v ní se mladí můžou učit napodobováním příkladů;
- Hudba, sport, příroda – to je jim přirozeně velmi blízké a nevádí jim církevní prostředí. Duchovní a společenská témata též, ale ty se týkají jen inteligenčně či výchovně výběrových mládežníků;
- Mládež by se měla učit sloužit druhým. Vedeme mládež (dorost) k tomu, aby vnímala potřeby sboru a naučila se i dávat a ne se jen nechat obsluhovat – moc jim to prospívá :-)
- Předmanželská příprava;
- V předávání víry svým vrstevníkům;
- Budu psát především o farnosti. Naše farnost je velká a tedy je v ní i hodně lidí v mládežnickém věku. Dle mého názoru je potřeba mládež vtáhnout do dění ve farnosti, aby se jejich aktivita neodehrávala jen ve škole a při ministrování, aby se mládež zúčastnila také např. prací ve farnosti, okolo kostela, aby v nich bylo podporováno vědomí zodpovědnosti a toho, že jednou farnost bude stát (nebo i padat) na nich. Dále je možnost realizovat se při konání táborů, při vedení malých dětí (scholičky, karnevaly, náboženství předškoláků), při dobrovolnictví – např. návštěvy nemocných a opuštěných. Mládež musí zažít radostnou zkušenost s církví, to že je kněz i farnost potřebuje, že to nejsou jen ty „mladé nezodpovědné děti, které se neumí chovat.“
- Mládež podle mne potřebuje: 1. Nadchnout se pro Boha, „zažít, zakusit Boha“. K tomu velice moudře zavedl JP II. Světové dny mládeže na úrovni celosvětové i národní (sobota před Květnou nedělí). 2. A pak pokračovat ve farním společenství a vést je k osobnímu vztahu k Bohu;
- Více dospělých z řad laiků by se mohlo věnovat pastorační mládeže. Chybí i nabídka častějšího školení v této oblasti. Pastorační mládeže nemůže být závislá pouze na aktivitách kněží.
- Vztahů, životního poslání, duchovního vedení, rizikového chování;
- Přijmout zodpovědnost za vlastní chování;
- To je otázka, kterou je těžké zodpovědět obecně. Vždycky záleží na místních podmínkách a na obdarování příslušných pracovníků;
- Akce ve farnosti;
- Myslím, že by se měla rozšířit možnost dobrovolnictví se státní podporou;
- Duchovní individuální vedení mladých, zdravý způsob života, návyky duchovní práce, morální cvičení, křesťanská nauka spojená s praxí;
- V oblasti prevence závislostí;

- Tato práce by měla být co nejpestřejší, tak aby nabídka oslovila různé věkové skupiny a různé zájmy mladých lidí, ekumenická spolupráce je velmi důležitá. Nezapomenout na ochranu mladých před nebezpečnými sektami a kulty.
- V oblasti prevence a morálního života a zodpovědnosti za život a hodnoty;
- Zcela jistě chybí všechny formy katecheze;
- Oblast vztahů, přípravy na manželství, sexuality; přirozeného plánování rodičovství...;
- Osobní vztahy s mládeží, jak to dělají salesiáni;
- Právě zasáhnout i ty malé oblasti a farnosti, ale ne nějakým pavoukem uspořádaným seshora, to nefunguje;
- Volnočasové aktivity jako aktivity kontaktní;
- Vytrvalost v započatém, zodpovědnost, znalost víry...
- Musí se začít od elementární výchovy, kterou nedala rodina;
- Podpora rozvoje kvalitních společenství mladých;

Otázka č. 24 – Literatura zaměřená na pastorační práci dospělých osob, kterou využíváte je podle vás:

Otázka je uzavřená s možností výběru ze sedmi odpovědí. Bylo možné zvolit více odpovědí. Nejčastěji respondenti odpověděli, že je literatura dostačující. Takto odpovědělo celkem 34,9 % dotázaných. Dva respondenti uvedli, že je literatura nedostupná. Vyhodnocení otázky včetně grafického znázornění a procentuálních hodnot je uvedeno v Grafu č. 19.

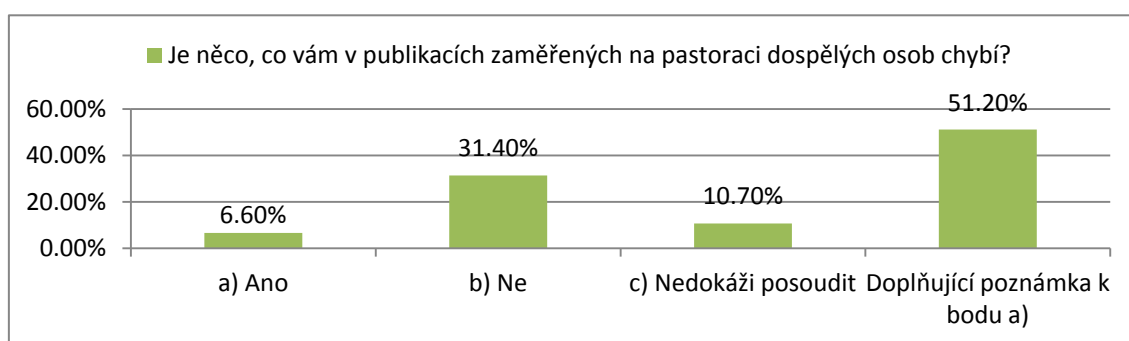
Graf č. 19: Vyhodnocení otázky č. 24



Otázka č. 25 – Je něco, co vám v publikacích zaměřených na pastorači dospělých osob chybí?

Otázka je polootevřená s možností zadání ze tří odpovědí a doplňující poznámky k odpovědi a). Největší část respondentů (51,2 %) zvolila odpověď **c) Nedokáži posoudit**, nejméně často byla zadána odpověď **a) ano**, přesto respondenti zvolili možnost napsat doplňující poznámku. Odpovědi respondentů jsou k přečtení pod Grafem č. 20 ve vyhodnocení otázky č. 25 níže.

Graf č. 20: Vyhodnocení otázky č. 25



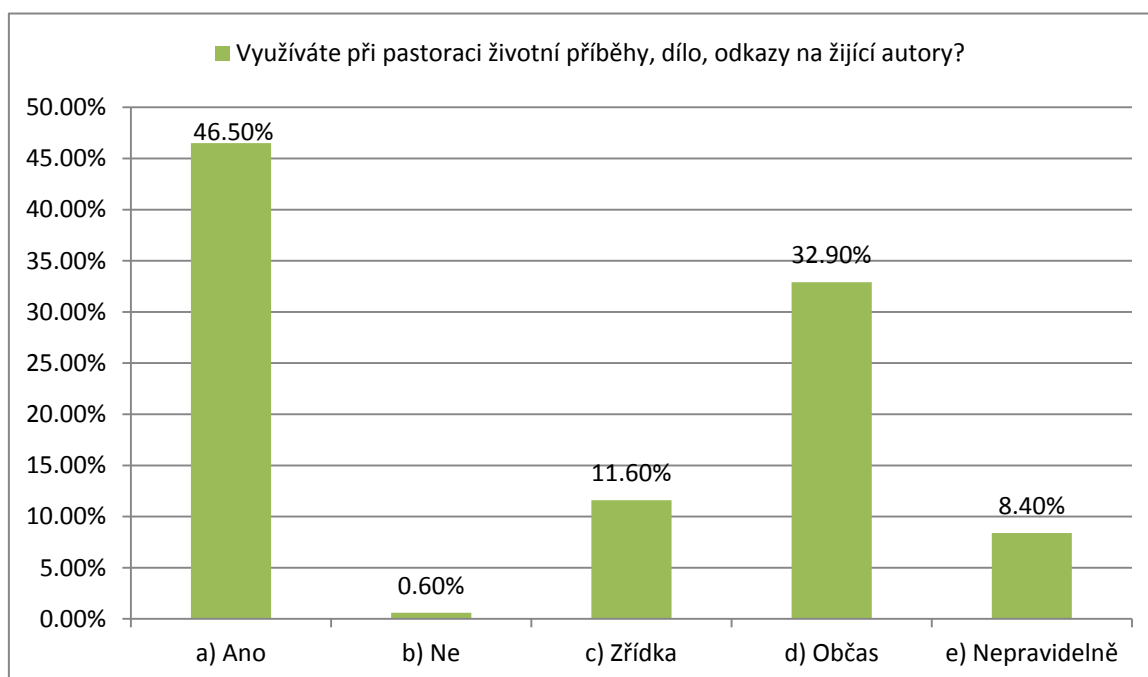
Doplňující poznámky k bodu a)

- Kolik lidí, tolik cest, vždy něco schází;
- Otevřenost, tolerance k jiným názorům, úcta ke svědomí každého člověka;
- Pohled na realitu;
- Práce s lidmi v kritických životních situacích, na okraji, bez domova;
- Myslím, že se stále málo věnuje pastorači rozvedených;
- Vize církevních představitelů pro zapojení laiků do života místních církví;
- Literatura zaměřená na pastorači lidí bez domova, vězňů, propuštěných vězňů apod. ;
- Svědectví těch, kteří byli pastorači osloveni. Zpětná vazba;
- Katecheze jednotlivých stavů v Církvi;
- Význam osoby a moci Krista v praktickém životě;
- Uvedení do katol. víry a života z víry – ucelené, ale ne ve stylu „mám boha v hrsti“, spíš „je nad čím žasnout, je zač a je komu být vděčný, a odpovědný; je nad čím uvažovat a kam zrát“;
- Katolický překlad Bible;
- Nikdy knihy neobsáhnou vše, co lidé prožívají. Vždy zbydou „bílá místa“;

Otázka č. 26 – Využíváte při pastoraci životní příběhy, dílo, odkazy na žijící autory?

Otázka je uzavřená s pěti možnými odpověďmi. Respondenti mohli zvolit více odpovědí. Nejčastěji zvolenou odpovědí byla odpověď **a) ano** (46,5 %). Výsledky odpovědí jsou v Grafu č. 21.

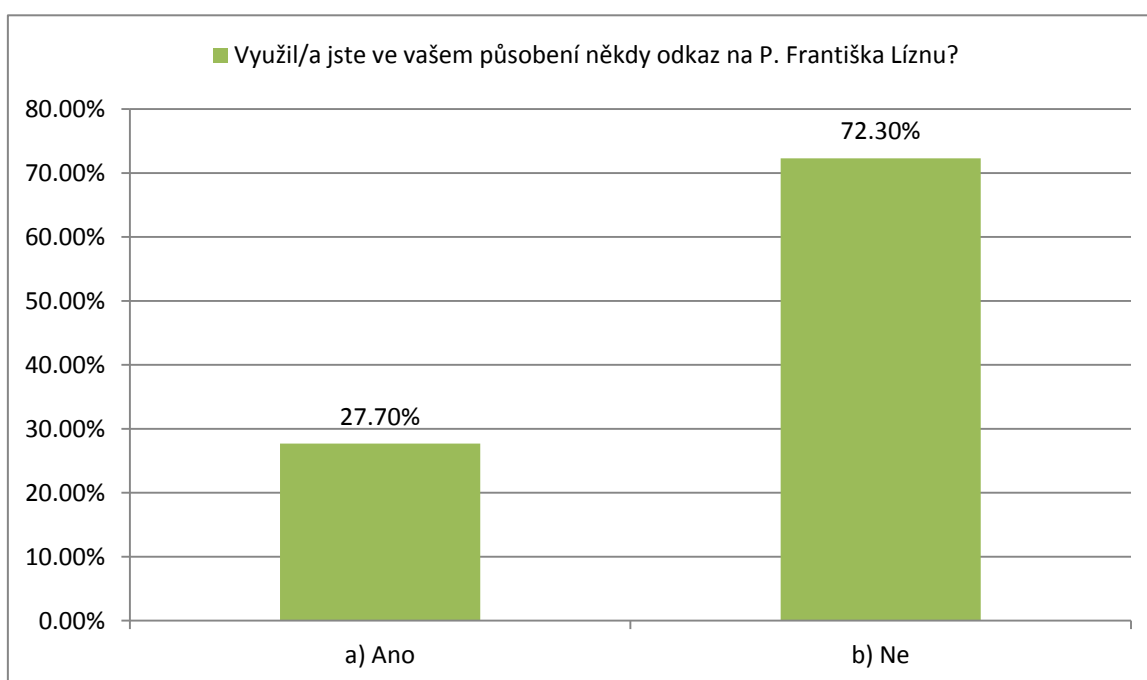
Graf č. 21: Vyhodnocení otázky č. 26



Otázka č. 27 – Využil/a jste ve vašem působení někdy odkaz na P. Františka Líznu?

Otázka je uzavřená s dvěma možnými odpověďmi. Většina respondentů uvedla odpověď **b) ne**. Tuto možnost zvolilo celkem 72,3 % respondentů. Vyhodnocení otázky je v Grafu č. 22.

Graf č. 22: Vyhodnocení otázky č. 27



Otázka č. 28 – Pokud jste odpověděl/a ano, v jaké souvislosti jste jej využil/a?

Otázka č. 28 je otevřená. Respondenti sdělili své zkušenosti s tím, jak využili odkaz na P. Františka Líznu. Uvedli zejména příklady z jeho práce s osobami v krizové situaci, statečnost a odhodlání za totalitního režimu, účast na poutích. V těchto odpovědích je patrné, že cíle diplomové práce jsou v praktické části naplněny.

Vzorek odpovědí je uvedený níže ve Vyhodnocení otázky č. 28:

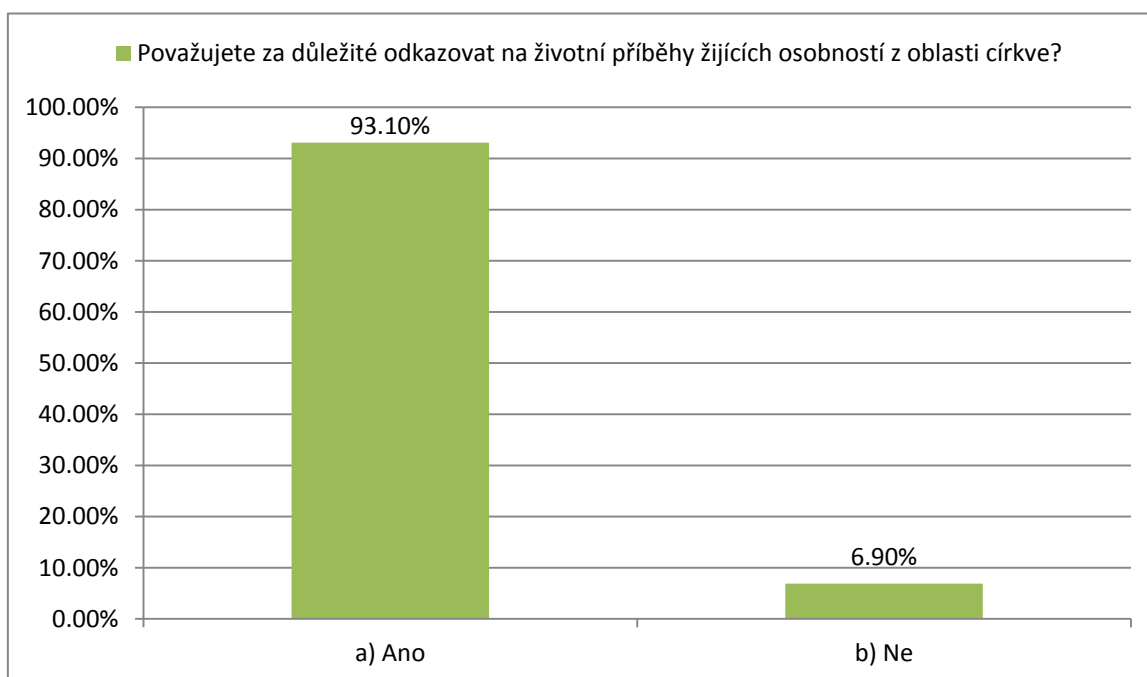
- Bylo to v rozhovorech o pevné vůli, motivaci a odhodlání jít za svým cílem;
- Pohled na vězně, či jinou národnost;
- Poukázáním na jeho odvalu a statečnost;
- Příklad jeho věrnosti Kristu, vytrvalosti a (z dřívějších let) jeho ochoty pomoci potřebným i když to bylo nebezpečné;
- Pravdivost zvoleného života – příklad v promluvách;
- Obvykle z kázání či katecheze: schopnost k rozhodnutí, odvaha, vytrvalost, pevná víra;
- Příklad statečnosti (nesehnutý hřbet) za totality. Trpělivost a odevzdanost s jakou přijímá svou nemoc;
- V promluvách při mši, v osobních vzpomínkách, při použití jeho životních příběhů v pastoraci mladých, při předčítání jeho knih;
- Pastore pro pracovníky charity – přiblížení poslání církve pomáhat i těm, kteří si svou situaci zavinili – v očích společnosti. Pomáhat nepřizpůsobivým – Romové – důvody proč – z lásky k Bohu a lidem, z vděčnosti za své bytí;
- Předčítání z jeho knihy;
- Při promluvě ve mši svaté a při rozhovoru;
- Cesta poutníka, život s odsouzenými;
- Během náboženství jsem ukázal starším dětem pořad 13. Komnata s P. Líznu. Mluvili jsme o pěších poutích;
- Víra a naděje;
- Při pastoraci v Předlicích, Krupce;
- V romském prostředí jsem ho dával za příklad člověka s dobrým vztahem k Romům (zejm. v případech práce s lidmi, kteří už rezignovali a cítili se buď úplně bezcenní nebo naopak výrazně agresivní vůči neromské populaci).
- V zamyšlení o poutnictví;
- Poutník, který s vírou překonal nemoc;

- Při rozhovorech s vážně nebo nevléčitelně nemocnými;
- Uvedl jsem příklady z jeho života pro povzbuzení a inspiraci;
- V případě, kdy jsme hovořili s mládeží o hledání sebe sama, následně jsme hovořili o pouti, na kterou se vydávají nejen věřící, ale také ti, kteří ve svém životě něco hledají nebo hledají právě sebe sama;
- Využil jsem rozhovoru s F. Lízou v Reflexu, kdy vyprávěl příběh rodičů, kteří jezdili pravidelně za svým synem do vězení, aniž by popírali jeho vinu tak stejně ho neztratili jako syna;
- Příprava na biřmování – příklad putujícího člověka, navíc kněze, řeč o pastorači vězňů –
- neopovrhovat lidmi;
- Vyprávění o jeho putování;
- Příklad jeho poutí;
- V souvislosti příkladu přístupu k závažné nemoci s vírou, která by měla být vlastní každému člověku;
- Jako příklad v kázání;

Otázka č. 29 – Považujete za důležité odkazovat na životní příběhy žijících osobností z oblasti církve?

Předposlední otázka dotazníku je uzavřená s dvěma možnými odpověďmi. Většina respondentů (93,1%) potvrdila, že je důležité odkazovat na životní příběhy žijících osobností z oblasti církve. Odpovědi respondentů jsou vymezeny v Grafu č. 23.

Graf č. 23: Vyhodnocení otázky č. 29



Otázka č. 30 – Jaké činnosti, popřípadě pomoc nabízíte zmíněné skupině osob? Můžete uvést i specifické aktivity jako jsou například setkávání věřících, vzdělávání, poutě, sbírky apod.

Otázka je otevřená a respondenti uvedli činnosti, kterými poskytují duchovní péči svým bližním a členům církve. Odpovědi jsou všeobecně i konkrétně vymezené. Můžeme v nich nalézt inspiraci, příležitost změnit současnou situaci v naší práci s dětmi.

Tab. č. 1: Vzorčky odpovědí: Vyhodnocení otázky č. 30

| Pozice: | Délka praxe: | Vyznání: | Cílová skupina: | Nabízené činnosti: |
|--------------------------|--------------|------------------|---|---|
| Učitel náboženství | 10-15 let | Řím. kat. církev | Děti, mládež | Společné víkendy, organizace poutí, oslavy, společné modlitby a další |
| Řeholní bratr | 5-10 let | Řím. kat. církev | Všechny cílové skupiny | Rozhovor, u chudých materiální pomoc a ojedinele finanční pomoc, čas, výlet, modlitbu, pout', hry |
| Pastorační asistent | 0-5 let | Řím. kat. církev | Nemocné osoby, spolupracovníci, osoby v těžké životní situaci | Pastorační rozhovory, četba, modlitba, svátosti |
| Pastorační asistent | 0-5 let | Řím. kat. církev | Děti, mládež, dospělé osoby | Organizují přípravu snoubenců na manželství, setkání seniorů, metoda reminiscence |
| Kněz, učitel náboženství | 15-25 let | Církev bratrská | Děti, mládež, dospělé osoby, nemocné osoby | Pravidelná a mimořádná setkání generačních skupin, návštěvy, osobní rozhovory, pobyty, soutěže |
| Kněz | 15-25 let | Řím. kat. církev | Děti, mládež, dospělé osoby | Hudba, sport, příroda – to je jim přirozeně velmi blízké a nevadí jim církevní prostředí. Duchovní a společenská témata též, ale ty se týkají jen inteligenčně či výchovně výběrových mládežníků. |

6.5 Zhodnocení výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, jestli pracovníci v církvi znají P. Františka Líznu a jeho dílo, zda jej využívají v praxi, nebo jsou s ním alespoň seznámeni. Dále jsem prostřednictvím dotazníku zjišťovala, se kterou cílovou skupinou pracovníci v církvi pracují, jaké využívají materiály, knihy, pomůcky při edukaci a pastorači.

Grafické zpracování a vyhodnocení výzkumu nabízí zajímavé a důležité informace pro současné i budoucí pracovníky v pozici např. Pastoračního asistenta, či učitele náboženství. Prostřednictvím výstupů je možné zamyslet se nad současnou situací v církvi. Zda je skutečně věnována dostatečná pozornost významným žijícím osobnostem a seznamování s jejich životními cestami. Přestože jsem očekávala podobné výsledky, jaké jsou patrné ve vyhodnocení, mile mě překvapily některé skutečnosti.

Například to, že odpověděla v dotazníku řada pastoračních asistentů, asistentek, že osobnost P. Františka Lízny je známá většině dotázaných, že jsou známy všechny jeho role, které ve společnosti zastával nebo v současnosti ještě zastává.

V dotazníku jsem nesbírala odpovědi k pohlaví a věku, zaměřila jsem se především na současnou délku praxe, metody, které při spolupráci využívají, nápady, postřehy, vlastní myšlenky dotázaných k dané problematice. Vhled do současné situace by měl vést k zamyšlení stávajících učitelů náboženství a pastoračních asistentů nejen v prostředí církve nad skladbou současných edukačních a pastoračních činností, k zavedení inovací v edukaci prostřednictvím pastorače na základě působení a díla Františka Lízny.

Své místo v dotazníku měla otázka, kdy jsem zjišťovala subjektivní názory dotázaných ke kvalitě a hodnocení dostupných materiálů k pastorači.

7. Závěr

Působit v církevní organizaci nebo v církvi jako takové je pro člověka velkou výzvou, nutností celoživotně se vzdělávat, spolupracovat s osobami v nejrůznějších životních situacích. Člověk, který působí v církvi, by měl dokázat být pro toho, kdo za ním přichází oporou, vzorem, utěшитelem, prostředníkem ke zlepšení situace, nebo života.

Aktuální problémy v církvi se často negativně odrážejí v povědomí veřejnosti. Vytýčené cíle výzkumu jsem se snažila splnit. Vzhledem k účasti menšího vzorku respondentů nevyvozují žádné obecné validní soudy.

Cílem diplomové práce bylo prostřednictvím kvalitativního výzkumu analyzovat využití poznatků z díla a působení jezuitského kněze Pátera Františka Lízny v edukaci dětí, mládeže a dospělých osob v náboženství a pastorační činnosti.

Díličními cíli pak mělo dojít k seznámení se obecně s pastoračí, seznámení se s životem a dílem P. Františka Lízny a zpracovat jeho biografie a stručně seznámit s jednotlivými díly autora.

V teoretické části jsem se zaměřila na obecné seznámení s pastoračí, jejími metodami, současnými pomůckami a formami, životem a dílem P. Františka Lízny, včetně krátkého seznámení s jednotlivými díly. Pro ilustraci jsou kapitoly 4.1 - 4.4 doplněny krátkými ukázkami z uvedených knih. Situace ve vězeňství, problematika bezdomovectví se nás celospolečensky dotýká a neměli bychom před ní uhýbat. Každý člověk se může zapojit do „malé pastore, edukace,“ při které přesvědčí sebe sama, nebo své okolí, že lidé, kteří jsou v krizové situaci potřebují zejména psychickou podporu, motivaci, vůli a odhodlání něco dokázat.

V diplomové práci jsem nastínila možné oblasti, kde je třeba s lidmi spolupracovat, kde je možné se nějakým způsobem zapojit. Například formou dobrovolnictví, formou darů, vlastní účasti. Pokusila jsem se objasnit některé pojmy, které do církevního světa patří, a přesto mohou být známé i osobám, které jsou nevěřící, nebo nepraktikující věřící, hledají sebe sama, životní smysl, chystají se na životní pouť nebo změnit například zaměstnání. Při sběru informací mě překvapilo množství kvalitních a dostupných pomůcek a učebnic pro výuku náboženství a pastoračí.

Během sběru informací a psaní diplomové práce jsem měla možnost lépe poznat osobu Pátera Františka Lízny blíže a seznámit se s jeho knihami.

Páter František Lízna je významnou osobností církve v České republice. Na některé osoby může působit arogantně, pohrdavě, pro některé se vyznačuje neutuchajícím optimismem, radostí ze života a především ochotou skutečně pomáhat potřebným. Každé setkání pro mě bylo velmi obohacující nejen v osobním, ale také profesním životě. Zaměřila jsem se více na to, abych trávila více času s osobami, které to opravdu potřebují a touží po kontaktu s okolím.

Praktická část diplomové práce poskytuje zajímavé informace od 142 respondentů. Nejčastěji to byly osoby se současnou praxí kratší než 5 let, vyznavači Římskokatolické církve. Z vyhodnocení otázky č. 4 jasně vyplývá, že velmi malá část respondentů se věnuje pastoraci spolupracovníků v zaměstnání, ale především pastoraci osob v krizové situaci. Ve spolupráci s osobami v krizové situaci vidím značný prostor v rozvoji sociální práce, pedagogického ovlivňování, spolupráci s neziskovými organizacemi, aby byla vyplněna mezera v poskytování služeb potřebným.

Další příležitost vidím v rozvoji spolupráce s osobami těžce nemocnými. Podle výsledků z dotazníku je těžce nemocným osobám věnována menší míra pozornosti. Máme možnost využít hospice, funguje domácí hospicová péče, o osoby těžce nemocné pečují ošetřovatelé, pečovatelé, přesto by měla být jednou z hlavních složek celostní péče o nemocné kvalitní a častá pastorece.

V otázkách, které se zabývaly využitím odkazu na dílo nebo život P. Františka Lízny byly velmi zajímavé odpovědi. Reflektují aktuální situaci na poli pastorece, jejího využití ve společnosti a kritické body, které sami respondenti uznali. Jako je například subjektivně vnímaný nedostatek kvalifikovaných pracovníků pro děti, mládež, chybějící vhodné knihy a učebnice. Tyto názory jsou inspirací pro další pracovníky, kteří se v této oblasti realizují a mohou tak využít nápadů a tipů pro zajímavou spolupráci.

Tyto nápady mohou využít pro svou praxi také pedagogové volného času, kteří působí zejména v neziskovém sektoru, případně charitních organizacích. Vždy je vhodné použít osvědčené metody a formy a zároveň vyzkoušet něco nového, co praxi obohatí.

Já osobně jsem se díky seznámení s metodou reminiscence začala více věnovat této oblasti. Zjišťuji si informace, vyzkoušela jsem metodu s blízkými. Mám v úmyslu vyzkoušet metodu i mezi seniory z mého okolí, kterým chybí někdo, s kým by si mohli popovídat, sdílet své paměti. Má dětská záliba prohlížet si staré fotografie a poslouchat příběhy z minulosti se tak stává nejen prostředkem k naplnění volného času zmíněných seniorů, ale také mého, prostřednictvím výtvarného zpracování vzpomínkových krabic.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 656 s. ISBN 80-7178-463-X

GILBERT, Guy. *O dětech a výchově*. Praha: Portál, 2009. 96 s. ISBN 978-80-7367-609-4

HORÁK, Záboj. *Církev a české školství*. Praha: Grada, 2011. 264 s. ISBN 978-80-247-3623-5

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. 1. Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN 978-80-271-3694.

JANEČKOVÁ, Hana, VACKOVÁ, Marie. *Reminiscence*. Praha: Portál, 2010. 152 s. ISBN 978-80-7367-581-3

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Divčí a chlapecká identita. Vývoj a úskalí*. Praha: Grada, 2008. 288 s. ISBN 978-80-247-2284-9

LÍZNA, František. *Musím jít dál. 4404286 kroků P. Františka Lízny za svatým Jakubem*. Brno: Cesta, 2006, 207 s. ISBN 80-7295-086-X

LÍZNA, František. *Šel jsem však vytrvale. Deník P. Františka Lízny z pouti za sv. Cyrilem a Metodějem*. Brno: Cesta, 2008, 143 s. ISBN 978-80-7295-108-6

LÍZNA, František. *Vstávám a pokračuji v cestě. Z Fatimy do Compostely*. Vyd. 1. Brno: Cesta, 2010, 78 s. ISBN 978-80-7295-123-9

LÍZNA, František. *Pouť za sv. Kateřinou Sienskou do Sieny a Říma*. Vyd. 1. Brno: Cesta, 2010, 139 s. ISBN 978-80-7295-124-6

MAREK, Jakub, STRNAD, Aleš, HOTOVCOVÁ, Lucie. *Bezdomovectví: V kontextu ambulantních sociálních služeb*. Praha: Portál, 2012. 176 s. ISBN 978-80-262-0090-1

MATOUŠEK, Oldřich, KOLÁČKOVÁ, Jana., KODYMOVÁ, Pavla (eds.). Praha: Portál, 2010, 352 s. ISBN 978-80-7367-818-0

OBST, Otto. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 195 s. ISBN 80-244-1360-4

OPATRNÝ, Aleš. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích*. Praha: Pastorační středisko, 2005. 113 s.

OPATRNÝ, Aleš. *Pastorace v postmoderní společnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. 80-7192-557-8

PREKOP, Jirina. *Empatie. Vcítění v každodenním životě*. Praha: Grada, 2004. 132 s. ISBN 978-80-247-0672-6

PRŮCHA, Jan, VETEŠKA, Jaroslav. *Andragogický slovník*. Praha: Grada, 2012. 296 s. ISBN 978-80-247-3960-1

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže*. Praha: Grada, 2010. 288 s. ISBN 978-80-247-2907-7

TOŠNER, Jiří, SOZANSKÁ, Olga. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích: Jak získávat a řídit dobrovolníky v občanských sdruženích, sociálních a zdravotnických organizacích, školách i dalších formách pomoci člověka člověku*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. 152 s. ISBN 80-7178-514-8

VÁGNEROVÁ, Marie, CSÉMY, Ladislav, MAREK, Jakub. *Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí*. Praha: Portál, 2013. 340 s. ISBN 978-80-246-2209-5

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie; dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0

VYBÍRAL, Jan. ed. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. Vyd. 1. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, 150 s. ISBN 978-80-7325-176-5

INTERNETOVÉ ZDROJE

ČECHTICKÝ, Tomáš. Náhoda není náhoda. [cit. 9.12.2009]. Přístup z: http://instinkt.tyden.cz/rubriky/ostatni/tema/nahoda-neni-nahoda_25755.html

MAZANEC, Jan. *Že mám zhoubný nádor, který se nedá léčit, beru vážně.* [cit. 5.8.2005]. Přístup z: <http://www.pastorace.cz/Clanky/Ze-mam-zhoubny-nador-ktery-uz-se-neda-lecit-beru-vazne.html>

Úmluva o právech dítěte. [cit. 20.11.1989] Přístup <http://www.crdm.cz/download/umluva.pdf>

Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. [cit. 14.3.2006]. Přístup z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

Charita Česká republika. Přístup z: <http://www.charita.cz/cinnost-v-cr/sluzby/>

Katechetická sekce České biskupské konference. On line nabídka. Přístup z: <http://katechet.cirkev.cz/katecheze/on-line-nabidka/>

Katechetická sekce České biskupské konference. Cesty katecheze. Přístup z: <http://katechet.cirkev.cz/katecheze/casopisy/casopis-cesty-katecheze/>

Teologické texty. Časopis pro teoretické a praktické otázky teologie. Přístup z: <http://www.teologicketexty.cz/casopis>

Časopis DUHA. Katolický časopis pro děvčata a chlapce. Přístup z: <http://www.teologicketexty.cz/casopis>

„IN! Dívčí svět.“ Dívčí časopis. Přístup z: <http://www.in.cz/>

Nezbeda. Zábavný křesťanský měsíčník pro děti. Přístup z: <http://www.in.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

| | |
|-----------|--------------------------------------|
| Aj. | A jiné |
| Atd. | A tak dále |
| Atp. | A tak podobně |
| A.v. | Augsburského vyznání |
| Č. | Číslo |
| ČBK | Česká biskupská konference |
| ČR | Česká republika |
| F. | František |
| MPSV | Ministerstvo práce a sociálních věcí |
| Např. | Například |
| O.p.s. | Obecně prospěšná společnost |
| Popř. | Popřípadě |
| Řím. kat. | Římskokatolická |
| Sb. | Sbírka |
| StB. | Státní bezpečnost |
| Sv. | Svatý/svatá |

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Do cíle mi zbývá už jen 100 kilometrů. (LÍZNA, F.2006, s. 201)

Obrázek č.2: Důvody poutě málokoho zajímají. Duchovní smysl se mi nedaří vysvětlit. (LÍZNA, F. 2008, s. 137)

Obrázek č. 3: Kněz byl velmi milý, vyžádal si ode mne adresu a postaral se o to, abych se najedl. (LÍZNA 2010, s. 131)

Obrázek č. 4: Mísí se ve mně vděčnost za Boží pomoc a modlitby přátel se zvláštním steskem

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1: Vzorky odpovědí: Vyhodnocení otázky č. 30

SEZNAM GRAFŮ

| | |
|---|--|
| Graf č. 1: Vyhodnocení otázky č. 1..... | |
| Graf č. 2: Vyhodnocení otázky č. 2..... | |
| Graf č. 3: Vyhodnocení otázky č. 3..... | |
| Graf č. 4: Vyhodnocení otázky č. 4..... | |
| Graf č. 5: Vyhodnocení otázky č. 5..... | |
| Graf č. 6: Vyhodnocení otázky č. 6..... | |
| Graf č.7: Vyhodnocení otázky č. 7..... | |
| Graf č. 8: Vyhodnocení otázky č. 8..... | |
| Graf č. 9: Vyhodnocení otázky č. 10..... | |
| Graf č. 10: Vyhodnocení otázky č. 11..... | |
| Graf č. 11: Vyhodnocení otázky č. 12..... | |
| Graf č. 12: Vyhodnocení otázky č. 13..... | |
| Graf č. 13: Vyhodnocení otázky č. 14..... | |
| Graf č. 14: Vyhodnocení otázky č. 16..... | |
| Graf č. 15: Vyhodnocení otázky č. 17..... | |
| Graf č. 16: Vyhodnocení otázky č. 18..... | |
| Graf č. 17: Vyhodnocení otázky č. 20..... | |
| Graf č. 18: Vyhodnocení otázky č. 22..... | |
| Graf č. 19: Vyhodnocení otázky č. 24..... | |
| Graf č. 20: Vyhodnocení otázky č. 25..... | |
| Graf č. 21: Vyhodnocení otázky č. 26..... | |
| Graf č. 22: Vyhodnocení otázky č. 27..... | |
| Graf č. 23: Vyhodnocení otázky č. 29..... | |

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Přehled poskytovaných sociálních služeb podle Zákona č. 108/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Příloha č. 2: Dotazník: *„Edukace dětí, mládeže a dospělých osob v ČR prostřednictvím pastorační práce na základě působení a díla Františka Lízny.“*

Příloha č. 1

Přehled poskytovaných sociálních služeb Zákona č. 108/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů:

V § 32 Zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů sociální služby zahrnují:

- a) sociální poradenství;
- b) služby sociální péče;
- c) služby sociální prevence;

Zařízení sociálních služeb jasně definuje § 34 Zákona o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů:

(1) Pro poskytování sociálních služeb se zřizují tato zařízení sociálních služeb:

- a) centra denních služeb;
- b) denní stacionáře;
- c) týdenní stacionáře;
- d) domovy pro osoby se zdravotním postižením;
- e) domovy pro seniory;
- f) domovy se zvláštním režimem;
- g) chráněné bydlení;
- h) azylové domy;
- i) domy na půl cesty;
- j) zařízení pro krizovou pomoc;
- k) nízkoprahová denní centra;
- l) nízkoprahová zařízení pro děti a mládež;
- m) noclehárny;
- n) terapeutické komunity;
- o) sociální poradny;
- p) sociálně terapeutické dílny;
- q) centra sociálně rehabilitačních služeb;
- r) pracoviště rané péče;
- s) intervenční centra;
- t) zařízení následné péče

(2) Kombinací zařízení sociálních služeb lze zřizovat mezigenerační a integrovaná centra.

Příloha č. 2: Dotazník: „*Edukace dětí, mládeže a dospělých osob v ČR prostřednictvím pastorace na základě působení a díla Františka Lízny.*“

DOTAZNÍK

Dobrý den,

dovoluji si vás oslovit s prosbou o vyplnění dotazníku. Jmenuji se Kristýna Hausnerová, druhým rokem studuji na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého Olomouc obor Řízení volnočasových aktivit. Obdržel/a jste dotazník, který je zaměřen na průzkum v oblasti edukace dětí, mládeže a dospělých osob prostřednictvím pastorace na základě působení a díla Pátera Františka Lízny. Dotazník je anonymní, prosím vás o jeho pravdivé vyplnění. U některých otázek je možné označit více možností, případně je prostor pro rozvedení odpovědi. Dotazník bude součástí praktické části diplomové práce s názvem **Edukace dětí, mládeže a dospělých osob v ČR prostřednictvím pastorace na základě působení a díla Františka Lízny.** Děkuji vám za spolupráci. V případě dotazů se na mě můžete obrátit prostřednictvím e-mailu: kristulas@seznam.cz a já vám odpovím.

S přáním všeho dobrého Kristýna Hausnerová

1. Působím jako: (více možných odpovědí)

- a) kněz
- b) kaplan
- c) jáhen
- d) pastorační asistent
- e) učitel náboženství
- f) jiné - doplňte, prosím

2. V současné pozici působím:

- b) 5-10 let
- c) 10-15 let
- d) 15-25 let
- e) 25 let a více

3. Jsem vyznání této církve (nepovinný údaj): (nepovinná otázka)

- a) Apoštolská církev
- b) Armáda spásy
- c) Bratrská jednota baptistů
- d) Církev adventistů sedmého dne
- e) Církev bratrská
- f) Českobratrská církev evangelická
- g) Církev československá husitská
- h) Slezská církev evangelická a.v.
- i) Církev řeckokatolická
- j) Evangelická církev a.v.
- k) Evangelická církev metodistická
- l) Jednota bratrská
- m) Křesťanské sbory
- n) Křesťanská společenství
- o) Luterská evangelická církev a.v.
- p) Pravoslavná církev
- r) Římskokatolická církev
- s) Starokatolická církev
- Doplnující poznámka

4. Mám zkušenosti s pastorcí: (více možných odpovědí)

- a) dětí
- b) mládeže
- c) dospělých osob
- d) nemocných
- e) spolupracovníků v zaměstnání (např. v charitě)
- f) osob v krizové situaci (bez přístřeší, ve výkonu trestu, po ukončení výkonu trestu)

6. Znáám Pátera Františka Líznu

- a) ano
- b) ne

7. V případě, že jste odpověděl/a ano, uveďte, prosím, v jaké souvislosti znáte Pátera Františka Líznu (více možných odpovědí)

- a) jako duchovního správce farnosti Vyšehorky
- b) jako signatáře Charty 77
- c) jako kněze, který spolupracuje s osobami ve výkonu trestu, s občany romské národnosti a osobami bez přístřeší
- d) jako osobního přítele
- e) jako spisovatele
- f) jako nositele významných vyznamenání
- g) jako osobu vězněnou za komunistického režimu
- h) jako člověka, kterému nebylo umožněno před rokem 1989 vykonávat kněžské povolání
- i) jako poutníka
- j) neznám P. Františka Líznu

8. Měl/a jste možnost setkat se s páterem Františkem Líznu osobně?

- a) ano
- b) ne

9. Pakliže jste se setkali osobně, při jaké příležitosti to bylo?

10. Inspirovalo vás setkání s páterem Františkem Líznu? V čem konkrétně?

- a) ano
- b) ne
- Doplnující poznámka k bodu a)

11. Pokud jste odpověděl/a ne, zaujala vás osoba Františka Lízny tak, že byste se s ním rád/a setkal/a?

- a) ano
- b) ne

12. Měl/a jste příležitost přečíst si některou z knih Františka Lízny?

- a) ano
- b) ne

13. V případě, že jste odpověděl ano, o jaký titul se jednalo? (více možných odpovědí)

- a) Musím jít dál. 4 404 286 kroků P. Františka Lízny za svatým Jakubem, 2006
- b) Šel jsem však vytrvale. Deník P. Františka Lízny z pouti za sv. Cyrilem a Metodějem, 2008
- c) Vstávám a pokračuji v cestě z Fatimy do Compostely, 2010
- d) Pout' za sv. Kateřinou Sienskou do Sieny a Říma
- e) Nepamatuji se na název knihy

14. Knihy P. Františka Lízny vydalo nakladatelství Cesta v Brně. Využíváte při pastorační tituly z tohoto nakladatelství?

- a) ano
- b) ne

15. Pokud spolupracujete s dětmi, jaké materiály využíváte při pastorační? Doplňte, prosím vaši odpověď.

16. Je podle vás v ČR dostatek osob, které se věnují pastorační a výuce náboženství dětí?

- a) ano
- b) ne
- c) nedokáži posoudit

17. Myslíte si, že je dostatečná nabídka kvalitních titulů k pastorační a výuce náboženství pro děti?

- a) ano
- b) ne
- c) nedokáži posoudit

18. Je něco, co v nabídce postrádáte? Co konkrétně?

- b) ne
- a) ano
- Poznámka k bodu a)

19. Pokud spolupracujete s mládeží, jaké materiály využíváte při pastorační? Doplňte, prosím vaši odpověď.

20. Je podle vás věnována dostatečná pozornost mládeži v prostředí církve? Zajímá mě oblast mezilidských vztahů, prevence rizikového chování u mládeže, apod.

- a) ano
- b) ne
- c) nedokáži posoudit

21. Máte-li nějaký nápad, v čem konkrétně by se dalo s mládeží více spolupracovat, uveďte, prosím zde:

22. Je podle vás v ČR dostatek osob věnujících se pastorační mládeže?

- a) ano
- b) ne
- c) nedokáži posoudit

23. V jaké oblasti konkrétně by se s mládeží dalo více spolupracovat? Odpověď můžete rozvést v obecné i konkrétní rovině.

**24. Literatura zaměřená na pastorační práci dospělých osob, kterou využíváte je podle vás:
(více možných odpovědí)**

- a) dostačující
- b) kvalitní
- c) dostatečně a široce zaměřená
- d) nedostatečně zaměřená
- e) zastaralá
- f) nedostupná
- g) finančně náročná

25. Je něco, co vám v publikacích zaměřených na pastorační práci dospělých osob chybí?

- a) ano
- b) ne
- c) nedokáži posoudit
- d) Doplňující poznámka k bodu a)

**26. Využíváte při pastorační práci životní příběhy, díla, odkazy na žijící autory?
(více možných odpovědí)**

- a) ano
- b) ne
- c) zřídka
- d) občas
- e) nepravidelně

27. Využil/a jste ve vašem působení někdy odkaz na P. Františka Líznu?

- a) ano
- b) ne

28. Pokud jste odpověděl/a ano, v jaké souvislosti jste jej využil/a?

29. Považujete za důležité odkazovat na životní příběhy žijících osobností z oblasti církve?

- a) ano
- b) ne

30. Jaké činnosti, aktivity, popřípadě pomoc nabízíte zmíněné skupině osob? Můžete uvést i specifické aktivity jako jsou například setkání věřících, vzdělávání, poutě, sbírky apod.

Děkuji vám za vyplnění otázek.